ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2017

Ola Kadefors

Fjärde kvadranten

– arkeologisk undersökning av en boplats från perioden yngre förromersk järnålder

Halland, Halmstads kommun, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, RAÄ 120 och 121

Arkeologiska Rapporter

Stiftelsen Hallands Länsmuseer

2018:4

KULTURMILJÖ HALLAND

Ola Kadefors **Fjärde kvadranten** Arkeologiska Rapporter Stiftelsen Hallands Länsmuseer 2018:4

Ola Kadefors

Fjärde kvadranten

– arkeologisk undersökning av en boplats från perioden yngre förromersk järnålder

KULTURMILJÖ HALLAND

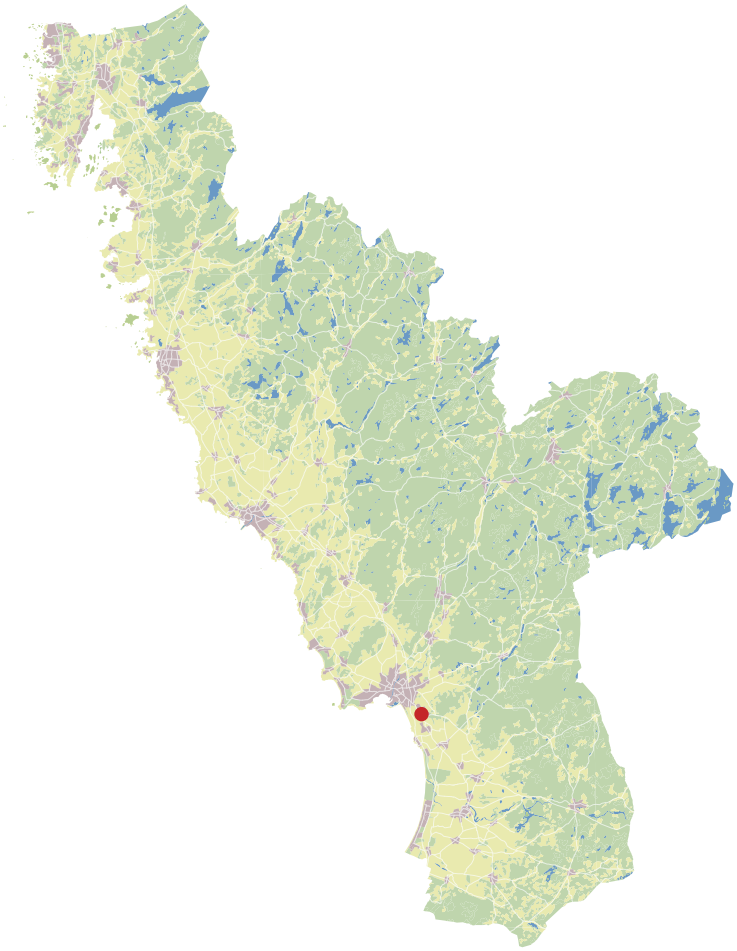

Hallands Länsmuseer, Kulturmiljö Halland
Uppdragsverksamheten, Halmstad 2018
Arkeologisk undersökning 2017
Omslagsbild: Utsnitt av grophus A2008. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-41).
Layout: A. Andersson.
Tryckt hos Bulls Graphics AB, Halmstad 2018.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.
Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

1. Inledning ... 3
2. Undersökningens bakgrund ... 3
3. Topografi och fornlämningsmiljö ... 4
4. Metod ... 4
5. Undersökningsresultat ... 6
   5.1 RAÄ 120 – boplatsområde, stolphus och anläggningar ... 6
      5.1.1 Stolphus inom RAÄ 120 ... 6
         5.1.1.1 Hus 1 ... 9
         5.1.1.2 Hus 2 ... 12
         5.1.1.3 Hus 3 ... 15
         5.1.1.4 Hus 4 ... 17
         5.1.1.5 Hus 5 ... 18
      5.1.2 Fynd inom RAÄ 120 ... 20
         5.1.2.1 Flinta ... 21
         5.1.2.2 Keramik ... 21
         5.1.2.3 Brända ben ... 21
         5.1.2.4 Bränd lera ... 21
      5.1.3 Dateringar och vedartsanalyser inom RAÄ 120 ... 22
   5.2 RAÄ 121 – Grophus och gropar ... 24
      5.2.1 Grophus ... 24
      5.2.2 Övriga lämningar inom RAÄ 121 ... 29
      5.2.3 Fynd inom RAÄ 121 ... 31
         5.2.3.1 Flinta ... 31
         5.2.3.2 Keramik ... 31
         5.2.3.3 Övriga fynd ... 32
      5.2.4 Dateringar från RAÄ 121 ... 32
      5.2.5 Makrofossilanalyser från RAÄ 121 ... 32
6. Slutsats och sammanfattning av RAÄ 120 och RAÄ 121 ... 33
7. Tekniska och administrativa uppgifter ... 35
8. Referenser ... 36

9. BILAGOR ... 37

Bilaga 1 Anläggningslistor

Bilaga 2 Fyndtabell

Bilaga 3 Keramik *Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier*

Bilaga 4 Osteologisk analys *Emma Maltin, Bohusläns museum*

Bilaga 5 Makrofossilanalys RAÄ 120 *Jennie Andersson, Geark*

Bilaga 6 Makrofossilanalys RAÄ 121 *Jennie Andersson, Geark*

Bilaga 7 Konservering *Ebba Phillips, Studio Västsvensk Konservering*

Bilaga 8 Vedanatomisk analys *Thomas Bartholin*

Bilaga 9 ^{14}C-analys *Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet*

Bilaga 10 Ritningar

Bilaga 11 Plan, anläggningar RAÄ 120

Bilaga 12 Plan, anläggningar RAÄ 121

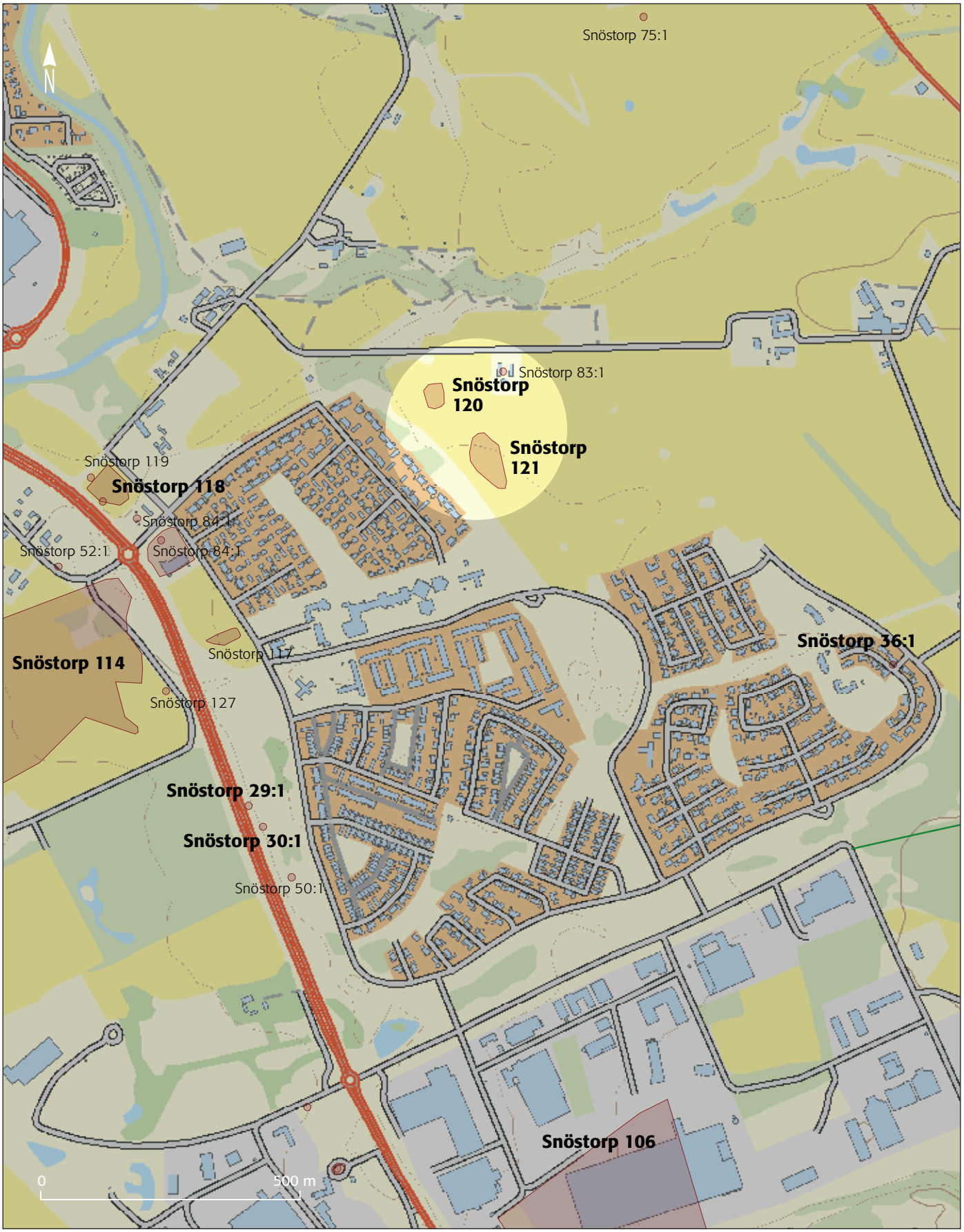

Figur 1. RAÄ 120 och RAÄ 121 tillsammans med kringliggande fornlämningar. De fornlämningar som omnämns i texten är angivna med fet stil. Skala 1:10 000.

1. Inledning

Kulturmiljö Halland har med anledning av en planerad bostadsbyggnation utfört en särskild arkeologisk undersökning av fornlämningarna Snöstorp 120 och Snöstorp 121 (härefter kallade RAÄ 120 och RAÄ 121). Undersökningen utfördes mellan den 27 april – 19 maj 2017. Fornlämningarna var båda belägna i åkermark och markmiljön utgjordes i huvudsak av lera eller lerig silt. Under undersökningen varierande väderförhållandet, med ömsom regn och ömsom torka, något som resulterade i att markmiljön antingen var våt och kladdig eller stenhård. Vid undersökningen påträffades vid RAÄ 120 totalt fem stolphus som bedömdes vara från perioden kring Kristi födelse, medan det vid RAÄ 121 påträffades två grophus samt framförallt gropar. I huvudsak var även lämningarna vid RAÄ 121 från tiden kring Kristi födelse.

2. Undersökningens bakgrund

Undersökningen av RAÄ 120 och 121 föranleddes först av en utredning inom den stora fastigheten Fyllinge 20:393 som utfördes 2015 (Kadefors 2015). Vid denna utredning kunde förhistoriska anläggningar konstateras på två platser inom utredningsområdet. Fyndet av dessa anläggningar föranledde en arkeologisk förundersökning 2016 (Kadefors 2016). Vid förundersökningen konfirmerades att de två ytorna innehöll förhistoriska lämningar och inom ett av dessa (RAÄ 120) kunde påvisas ett förhistoriskt hus då en mycket tydlig stolphålsrad framkom i ett av schakten. Denna stolphålsrad utgjordes av brunna stolpar, vilka avtecknade sig tydligt mot den leriga undergrunden. Tillsammans med stolphålsraden påträffades även en del gropar. Drygt 100 meter sydöst om RAÄ 120 påträffades vid förundersökningen stora anläggningar och även en anläggning med keramik och flinta. Denna fornlämning registrerades som RAÄ 121. Ytan mellan RAÄ 120 och RAÄ 121 bedömdes vid förundersökningen som tom på anläggningar.

3. Topografi och fornlämningsmiljö

Fornlämningarna RAÄ 120 och RAÄ 121 är belägna in om ett område där jordarten i huvudsak utgörs av lera, en ganska ovanlig jordart i södra Halland. Denna lera, som sannolikt är glaciärlera avsatt i slutet av istiden, finns i hela Fyllingeområdet och sträcker sig öster ut utmed Fylleåns dalgång.

Idag utgörs undersökningsområdet av åkermark, men i det historiska kartmaterialet är det i huvudsak upptaget som utmark. I en lagaskiftesakt från 1851 är området upptaget som betesmark. Något spår efter bebyggelse inom undersökningsområdena kan ej skönjas i det historiska kartmaterialet.

När det rör undersökta lämningar i närområdet så finns inga som direkt gränsar till de nu undersökta ytorna. Drygt 500 meter VSV om undersökningsområdena finns fornlämningar som i varierande grad underkastats arkeologiska undersökningar. En av de största är Snöstorp 114, vilket är en fornlämning som berör slagfältet efter slaget vid Fyllebro 1676. Denna lämning har berörts av arkeologi i flera omgångar. Exempelvis har det utförts flera metaldetekteringar av slagfältet allteftersom nya exploateringsprojekt initierats som berört den gamla valplatsen (se exempelvis Tegnhed 2012 och 2018). I samband med dessa detekteringar har även sökschakt dragits och i samband med dessa har en del förhistoriska lämningar påträffats. Vid en förundersökning 2016 av Snöstorp 114 så undersöktes även en stensättning, Snöstorp 118, vilken totalundersöktes senare samma år och daterades till äldre bronsålder (Tegnhed 2012, 2018). Drygt 600 meter söder om Snöstorp 118 har två gravhögar från bronsåldern undersökts. Det är Snöstorp 29: och 30:1, vilka undersöktes i slutet av 1970-talet (Lundborg 2007).

Ytterligare en lämning som är värd att nämna i sammanhanget är Snöstorp 36:1. Detta lär ha varit en gravhög och var belägen drygt 900 meter sydost om RAÄ 121. Snöstorp 36:1 är registrerad som *Undersökt och borttagen* men i beskrivningen står det *förstörd och borttagen* i fornlämningsregistret.

Den för RAÄ 120 och RAÄ 121 mest relevanta undersökta fornlämningen i närområdet är dock Snöstorp 106 som var en stor boplats som undersöktes åren 2001–2002 och som var belägen drygt 1200 meter söder om RAÄ 121. Inom denna boplats påträffades lämningar från bronsålder, förromersk järnålder och romersk järnålder, men själva tyngdpunkten låg på förromersk järnålder. Inom detta område påträffades exempelvis ett stolphus med en längd på 52,5 meter (Toreld & Wranning 2003).

4. Metod

Fornlämningarna RAÄ 120 och 121 schaktades med en 20 tons bandgående grävmaskin. Schaktningen inom RAÄ 120 gick tämligen smidigt, men inom RAÄ 121 var leran uppblandad med sten, vilket gjorde schaktningen där något besvärligare. Efter schaktningen framkom att det inom RAÄ 120 fanns flera stolphus och inom RAÄ 121 två stora grophus. Undersökningsinsatsen koncentrerades till dessa objekt då det bedömdes

vara de som innehöll störst informationsvärde. Det kan tilläggas att anläggningsgrävningen var besvärlig då fyllningen i anläggningarna ofta bestod av sandblandad lera, varför en hel del anläggningar lämnades oundersökta då undersökningen av grophusen och boplatsgroparna tog lång tid.

Undersökningen inmättes med GPS med nätverks-RTK och mätdatan bearbetades i dokumentationssystemet Intrasis. Parallellt med sedvanlig dokumentationsteknik prövades även dokumentationssystemet Arkeo, vilket är ett app-baserat dokumentationssystem som tillåter att anläggningsritandet sker digitalt.

^{14}C-dateringarna utfördes av Ångströmlaboratoriet i Uppsala. Makrofossilanalysen utfördes av Jennie Andersson vid Geark (konsult inom geo-arkeologi, makrofossil och pollenanalys). Vedartsproverna analyserades av Thomas Bartholin, Scandinavian Dendro Dating. Den osteologiska analysen utfördes av Emma Maltin vid Bohusläns museum.

5. Undersökningsresultat

5.1 RAÄ 120 – boplatsområde, stolphus och anläggningar

Fornlämningarna inom RAÄ 120 fanns inom ett 1663 m² stort område. Inom fornlämningen påträffades totalt 235 anläggningar. Inom området påträffades även fynd fördelade på 22 fyndposter. Markmiljön utgjordes i huvudsak av lera eller siltig lera med en fläckvis förekomst av fickor med grusig sand. De inom fornlämningen befintliga anläggningarna var av boplatskaraktär, dock med ett undantag. Inom fornlämningen inmättes inte en enda härd, vilket är en smula besynnerligt med tanke på att det inom området fanns fem stolphus.

Anläggningstyp	Antal
Grop	30
Härdgrop	1
Lager	2
Stolphål	202
Totalt	235

Tabell 1. Anläggningar inom RAÄ 120

Inom området fanns 31 gropar. Av dess undersöktes sex stycken. De undersökta groparna var alla ganska djupa, upp till en halvmeter, och i de flesta fall fyndförande. Keramik påträffades i AG301, AG1637 och 9684. Denna keramik bedömdes vara från förromersk järnålder eller äldre järnålder (se bilaga 3). Två av groparna, AG301 och AG1637, ^{14}C-daterades. Båda daterades till århundradena kring Kristi födelse, vilket således är dateringar som överensstämmer med bedömningen av keramiken. I tre gropar, AG301, AG494 och AG7837 påträffades fragment av brända ben. En osteologisk analys visade att det var ben från däggdjur, men ingen art kunde säkerställas i något av fynden (se bilaga 4). När det gäller makrofossilproven så var resultatet från de provtagna groparna magert, vilket också poängteras i analysrapporten. De provtagna groparna utgjordes av AG1637 och AG509. I AG509 påträffades fragment av svinmålla och i AG1637 påträffades ett förkolnat, *troligt*, fragment av sädeskorn av okänd art. Därtill påträffades i AG1637 fragment av svinmålla samt ett oidentifierat fynd av förkolnat frö. Trots anläggningarnas storlek och trots att bevarandemiljön borde varit god med ett stort inslag av lera som borde gjort att bevarandeförhållandena varit goda, så påträffades mycket lite växtmaterial i proven. Detta var för övrigt generellt för alla makrofossilprov som togs på ytan (se bilaga 5).

5.1.1 Stolphus inom RAÄ 120

Inom RAÄ 120 påträffades totalt fem stolphus. Då tre av dessa antingen helt eller delvis överlappade varandra så avsattes huvuddelen av undersökningstiden till att klargöra husens omfattning. Att det alls fanns hus är intressant i sig självt med tanke på markmiljön. I Halland, som är rikt på sandjordar, brukar man inte välja att bosätta sig på lerjordar.

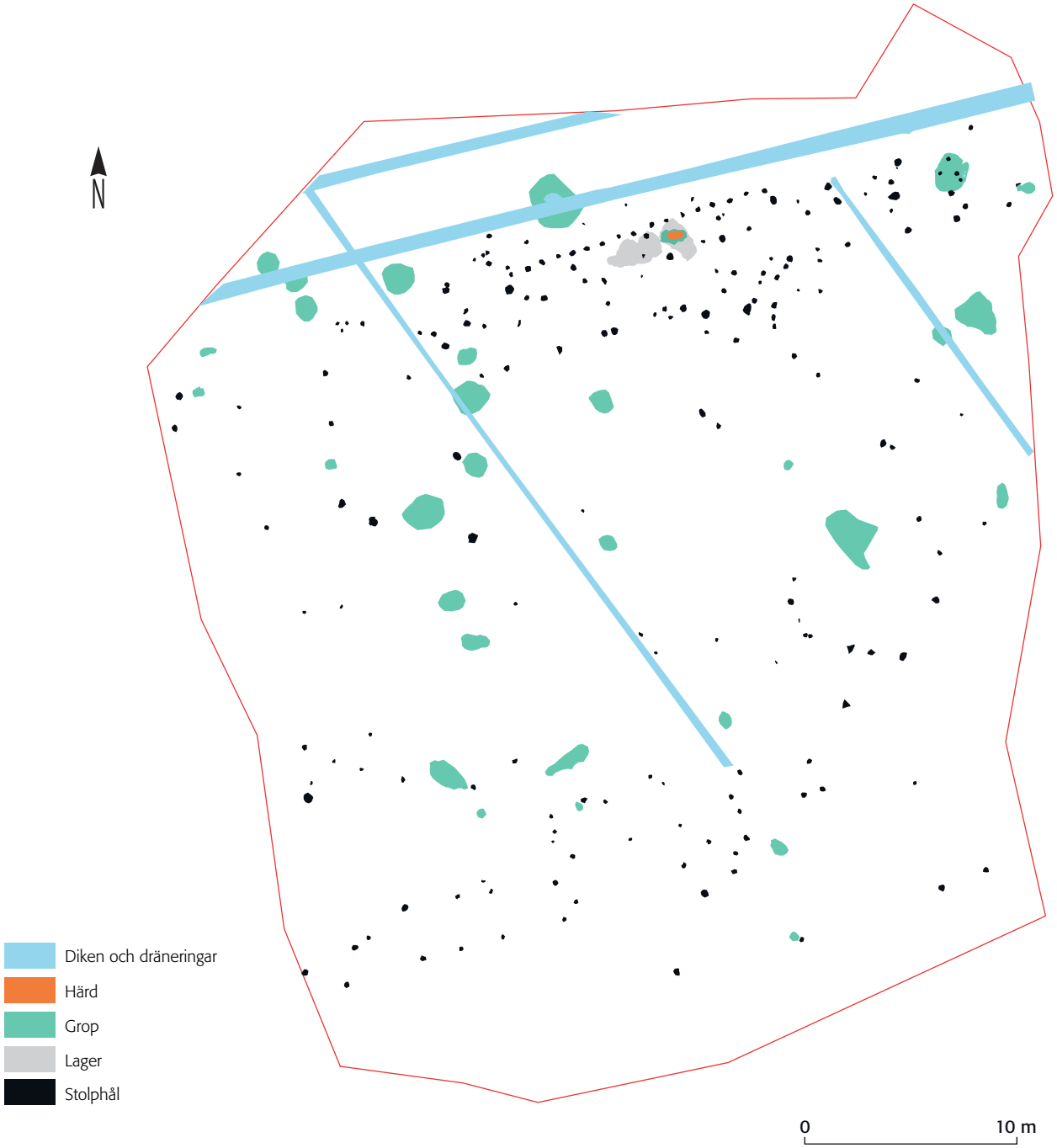

Figur 2. Anläggningar inom RAÄ 120. Skala 1:300.

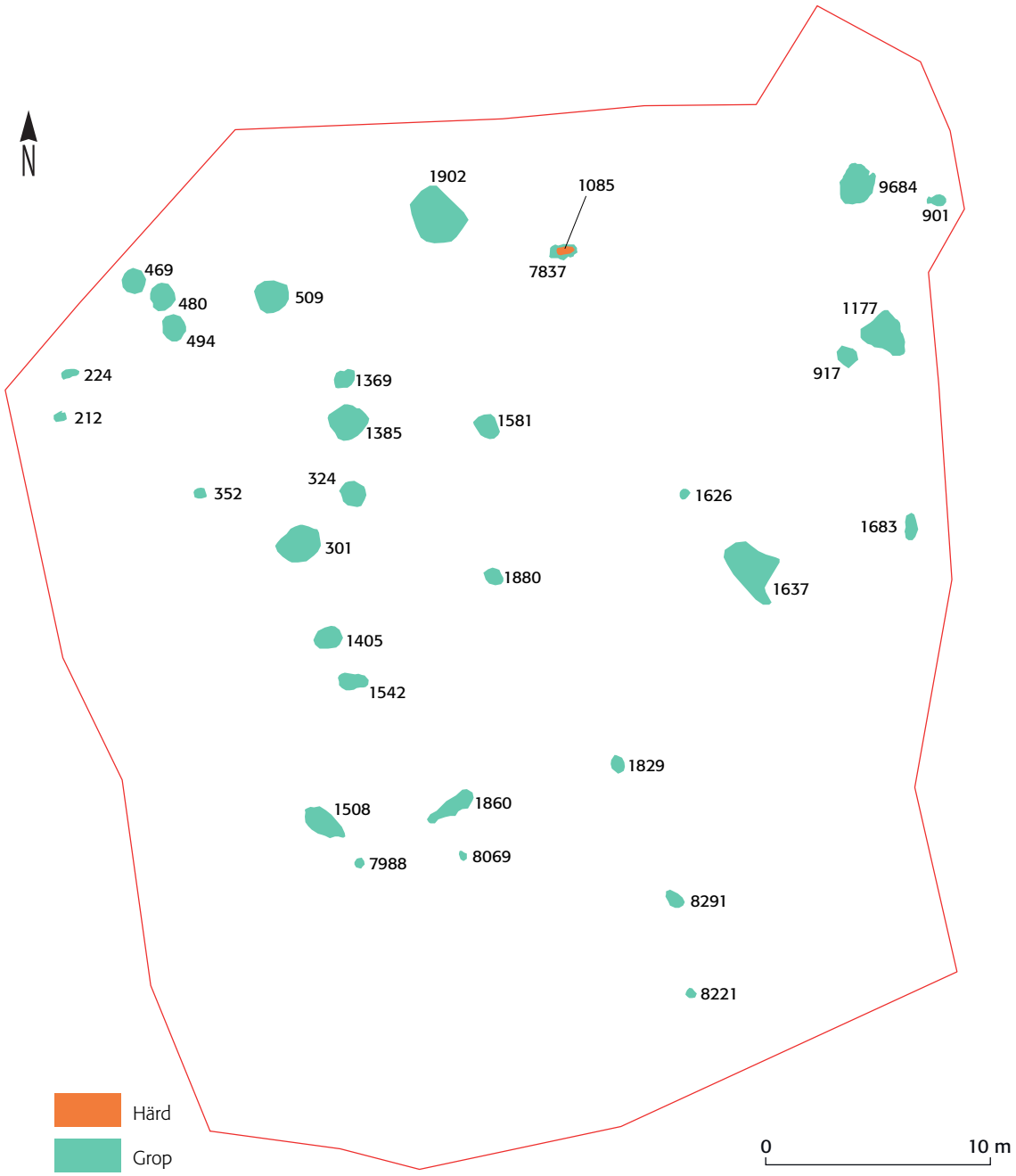

Figur 3. Härdar och gropar inom RAÄ 120. Skala 1:300

5.1.1.1 HUS 1

Typ:	Treskeppigt
Form:	Rak
Längd:	13 meter
Bredd:	5,60 meter
Takbärande stolpar:	10 st
Bockbredd (V-Ö):	3,4, 2,8, 3,0, 2,3, 1,1, 2,6 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,8, 2,2, 2,0, 2,1, 2,2, 2,4, 2,1 meter
Vägglinje:	20 st (plus 4 från förundersökningen)
Avstånd – vägg och takbärande stolpar:	Norra sidan, 1,4 meter. Södra sidan, 1,20 meter
Övriga anläggningar:	Centralt i huset AL7710, AL7794, AH1085, AG7837
Fynd:	Keramik, brända ben, bränd lera
Makrofossilanalys:	PM10029 i AL7710, PM8612 i AH1085
^{14}C-datering:	PK9967 i AH1085 (härd i huset), 180BC – 0 (2 sigma). Från FU PK2077 i AS484 (vid SU inmätt som AS643), 85BC – 60AD (2 sigma)
Datering (Typologisk datering):	Förromersk järnålder

Hus 1 påträffades redan vid förundersökningen då dess norra vägglinje framträdde tydligt mot det leriga underlaget. Stolphålen i den norra vägglinjen var brända med rikligt med bränd lera och sot i fyllningen, vilket visar att huset brunnit ner. Vid slutundersökningen framschaktades huset i sin helhet. Trots att stolphålen avtecknades tydligt mot underlaget framträdde inte huset i sin helhet. Den södra vägglinjen var exempelvis inte alls lika tydlig som den norra och några tydliga gavlar kunde inte säkerställas. I den västra delen var huset fragmentariskt och avslutet mot väster är oklart. Då flera stolphål grävdes vid förundersökningen undersöktes endast tre stolpar i vägglinjen (den norra) och tre av takbärarna. Stolphålen var i huvudsak grunda. Stolparna i vägglinjen hade djup på 0,07 meter (AS652), 0,06 meter (AS686) och 0,13 meter (AS1235). Även stolphålen efter de takbärande stolparna var grunda, 0,03 meter (AS1338), 0,04 meter (AS1314) och 0,18 (AS1235). Därvid är det kanske inte är så konstigt att huset är fragmentariskt.

I husets mittdel fanns två lagerrester, AL7710 och AL7794, som kan vara från ett äldre golvlager. Fyllningen i lagren utgjordes av brun, svagt humös siltig sand. Lagren rensades men inga fynd påträffades. I den östra lagerresten, AL7794, fanns en grop nedgrävd. I denna grop, AG7837, fanns i sin tur en 0,80 x 0,34 meter rektangulär härd, AH1085. I härden fanns resterna av en bränd stock utmed dess södra sida. Den resterande fyllningen utgjordes i princip enbart av bränd lera. I härden påträffades ett fynd som initialt bedömdes vara brända ben (f.nr 71) men som vid analys inte visade sig vara det (se bilaga 4). Således påträffades inga fynd alls i härden och därvid finns inte något fynd som påträffats i en anläggning som hört till hus 1. Ett fynd, f.nr 28, av keramik är ett lösfynd som låg mellan lagren AL7710 och AL7794, vilket kan vara samtida med huset då det bedömdes vara keramik från äldre järnålder.

Huruvida härden hör till huset är oklart då den är belägen mellan de takbärande

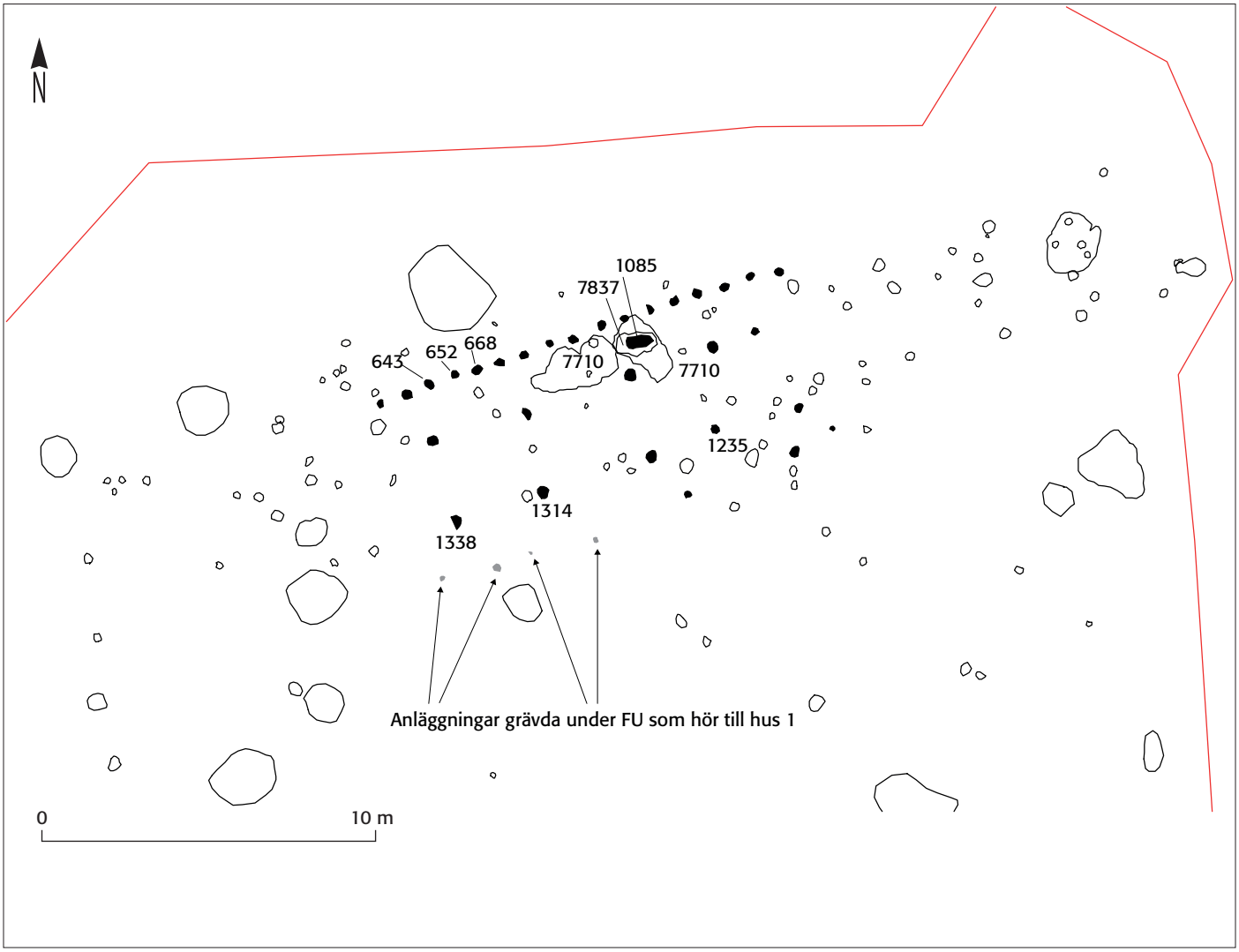

Figur 4. Hus 1 med anläggningar som omnämns i texten, samt rent. Under förundersökningen framschaktades anläggningar som hörde till hus 1, men som inte framkom under slutundersökningen. På den ena planen visas de anläggningar som omnämns i texten. Skala 1:200

Figur 5. Härden AG1085 bestod i princip enbart av bränd lera och en brunnen stock i dess södra sida. Härden låg i sin tur i en flack grop, AG7794, vilken bestod av ljusgrå sand. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-28).

stolparna och den norra vägglinjen, vilket förefaller göra utrymmet väl trångt utan att härden riskerar att sätta eld på huset. En möjlighet är att det inte är en härd, utan en konsekvens av det förmodligen nedbrunna huset där eventuella takrester eller brunna delar av den inre konstruktionen har bildat anläggningen. Det kan tilläggas att ett makrofossilprov, PM8612, togs ur AG1085 i vilket det endast påträffades ett fåtal fröer av viol och målla. Vidare visade provet på gott om sintrad lera och att värmen varit så hög att växtfossil bränts sönder istället för att bevaras (se bilaga 6).

Två ^{14}C prov tog i hus 1. Det ena av dessa togs under förundersökningen, i det som i slutundersökningen mättes in som stolphål AS643, och gav dateringen 85BC – 60AD (2 sigma). Det andra provet från hus 1 analyserades från AG1085, den ovan nämnda härden, och gav dateringen 180BC – 0 (2 sigma). De båda dateringarna är således delvis överlappande och huset torde därvid kunna dateras till det sista århundrandet före Kristi födelse.

5.1.1.2 HUS 2

Typ:	Treskeppigt
Form:	Rak
Längd:	13,4 meter
Bredd:	3,5 meter
Takbärande stolpar:	10 st
Bockbredd (V-Ö):	2,4, 2,4, 2,6, 2,9, 2,6, 2,1meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,4, 2,3, 3,0, 2,1 meter
Fynd:	Keramik, brända ben, bränd lera
Makrofossilanalys:	PM10125 från AS828 (stolphål). Fynd av oident. fröer, svinmålla, vide, viol, jurpa.
^{14}C-datering:	PK10103 från AS828 (stolphål) 2470 – 1960 BC (2 sigma)
Datering (Typologisk datering):	Förromersk järnålder

Hus 2 är ett treskeppigt stolphus där vägglinjen inte är bevarad. Av husets tio stolphål undersöktes sju och djupet på dessa varierade mellan 0,05–0,21 meter. Husets sista bockpar i öster är ofullständigt, men längden på huset bedöms utifrån stolphålen utmed dess södra sida. Fyllningen i dessa utgjordes i huvudsak av gråbrun sandblandad lera i varianter. Endast ett av stolphålen, AS828, innehöll bränd lera, vilket särskilde hus 2 från hus 1. Ett av stolphålen, AS10004, var nedgrävt i en äldre grop, AG9684, vilket visar att det sannolikt finns ett än äldre tidskikt på platsen än från tiden för husens uppförande (gropen påträffades keramik som bedömdes *kunna* vara neolitisk, samt en flintkärna). Det sista stolphålet i öster i husets södra stolprad, AS892, innehöll en stor klump av järnutfällning. Denna klump var cirkulär och låg centralt i stolphålet och bedömdes vara en egenartad rest av själva stolpen som en gång stått på platsen och där

Figur 6. Stolphålet AS892 innehöll järnutfällning i from av en stor klump. Det kan tilläggas att det fanns gott om järnutfällningar i området runt anläggningen. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-48).

Figur 7. Stolphålet AS10004 var nedgrävt i gropen AG9684. AG9684 innehöll RAÄ120:s enda fynd av flinta. Därtill var dateringen av keramiken som påträffades här osäker då den hade karakteristik som kunde vara neolitisk. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-47).

utfällningar ansamlats kring det förmultnande träet. Om det är så är dock oklart, men klumpen har onekligen rätt form och rätt placering i anläggningen för att det skulle kunna vara en möjlighet.

I stolphålen påträffades fler fynd än i hus 1, även om det inte förekom i några större mängder. I AS828 påträffades bränd lera (f.nr 52) och keramik (f.nr 7). Den sistnämnda är en skärva från en kopp och bedömdes härröra från äldre järnålder. I stolphål AS1002 påträffades ett fynd av keramik (f.nr 8), som bedömdes vara från yngre förromersk järnålder eller äldre romersk järnålder. I samma stolphål påträffades även ett fynd av brända ben (f.nr 54), vilket bedömdes vara ett rörben från ett däggdjur, dock ej människa (bilaga 4). Fyndet utgör sannolikt resterna efter ett husoffer.

I AS828 togs ett makrofossilprov, PM10125, i vilket det påträffades ett fåtal fröer från svinmålla och vide jämte några oidentifierade fröer. Dock påträffades här märkligt organiska material som sammanbränts med sand till sintrade klumpar, och som går under samlingsnamnet ”jurpa” (begreppet har oklar etymologiskt ursprung men förekommer i rapporter från makrofossilanalytiker när dessa svävar i ovisshet). Detta kan vara rester av mat såsom gröt och/eller fetter som klumpat ihop sig efter stor värmepåverkan. Från

AS828 togs även ett ^{14}C-prov, PK10103. Provämnet utgjordes av bark från lövträd och daterades till 2470–1960 BC (2 sigma). Denna datering överensstämmer dåligt med husets treskeppiga konstruktion. Huset är sannolikt yngre än hus 1 (vilket det överlappar, även om ingen stratigrafisk låsning förekommer), men sannolikt är de påträffade fynden bättre tidsangivelser för huset än ^{14}C-analysen.

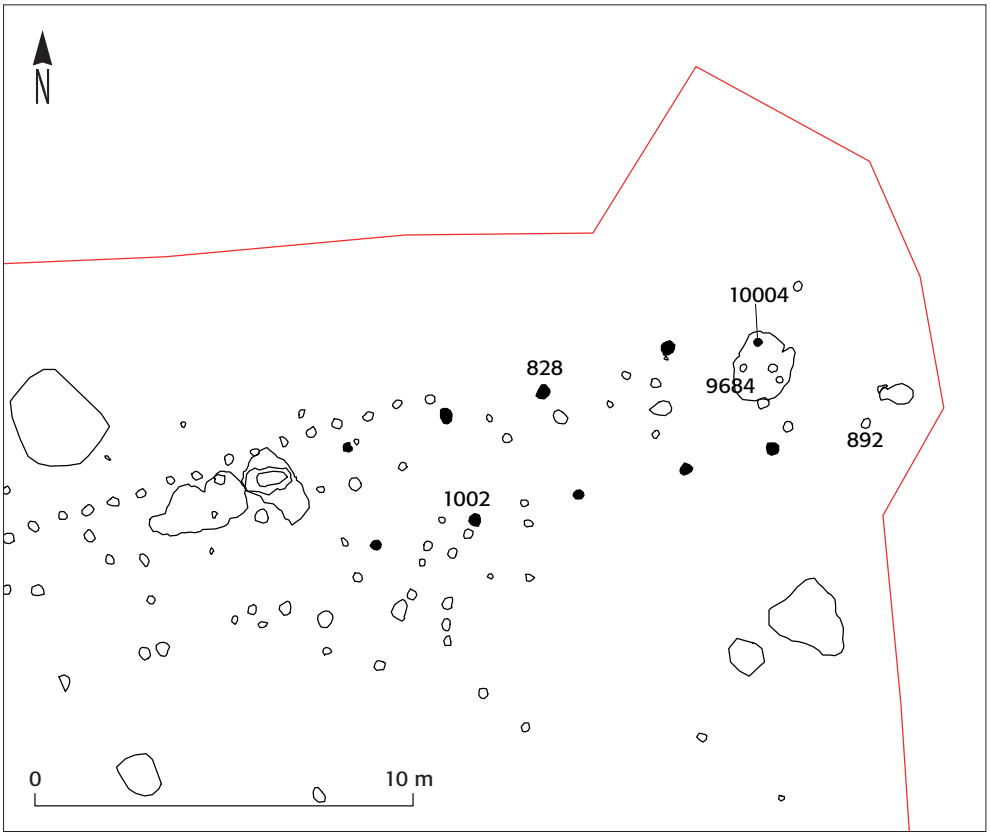

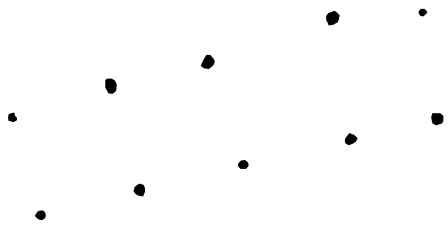

Figur 8. Hus 2 med anläggningar som omnämns i texten samt rent. Skala 1:200.

5.1.1.3 HUS 3

Typ:	Treskeppigt
Form:	Rak
Längd:	8,1 meter
Bredd:	3,7 meter
Takbärande stolpar:	6 st
Bockbredd (V-Ö):	3,3, 3,0, 3,3 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,7, 3,4 meter
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
^{14}C-datering:	PK8653 från AS1346, 50BC -80AD (2 sigma), daterat på björk
Datering (Typologisk datering):	Förromersk järnålder (möjligen äldre)

Hus 3 är ett treskeppigt hus bestående av sex takbärande stolpar. Huset är oklart och är sannolikt inte komplett. Två av stolphålen undersöktes, AS1346 och AS7860, vilka hade ett djup på 0,32 respektive 0,24 meter. Fyllningarna utgjordes av brun humös sand. I ett av stolphålen, AS1346, påträffades ett stort stycke bränd lera. Inga ytterligare fynd gjordes i anslutning till huset.

Figur 9. AS1346 under utgrävning. Stolphålet innehöll en mycket stor klump bränd lera. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-26).

Ett ^{14}C-prov analyserades från AS1346, vilket gav en datering till 50BC -80AD (2 sigma), vilket är en datering som är samtida med de två dateringarna från hus 1. Dessa båda konstruktioner kan dock inte vara samtida då husen överlappar varandra. Dock, förmodligen är husen på platsen anlagda inom ett kort tidsspann, dateringarna och de få fynd av keramik från platsen visar på det, varför de kalibrerade ^{14}C-proven hamnar inom samma tidsintervall. Om ett hus brinner ner (hus 1) och det direkt efter byggs nya hus på platsen (hus 2 och 3) så blir den historiska händelsen i princip samtida med de naturvetenskapliga analysmetoder som för arkeologen finns att tillgå.

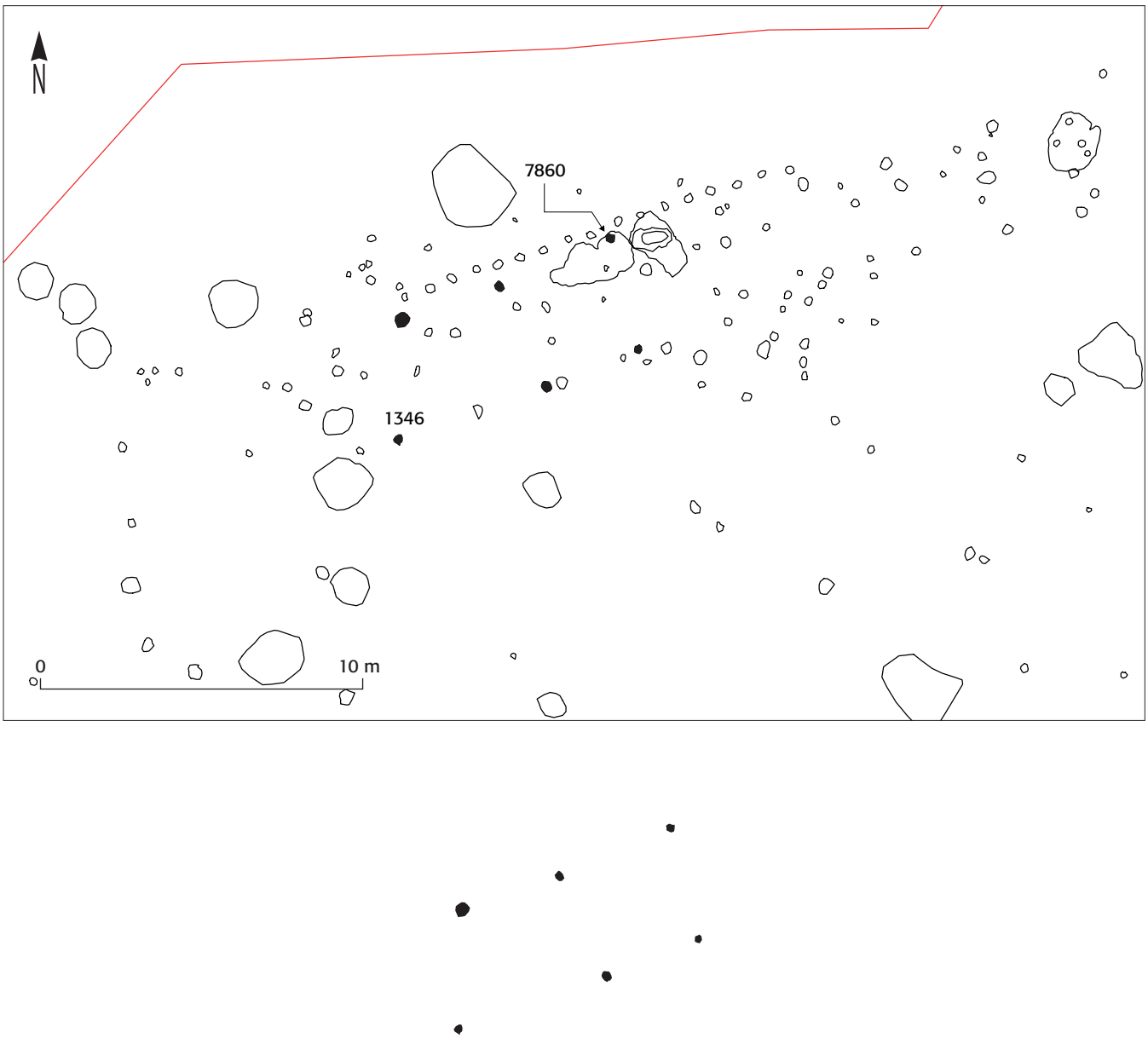

Figur 10. Hus 3 med anläggningar som omnämns i texten samt rent. Skala 1:200.

5.1.1.4 HUS 4

Typ:	Treskeppigt
Form:	Rak
Längd:	7,0 meter
Bredd:	2,8 meter
Takbärande stolpar:	8 st
Bockbredd (V-Ö):	2,2, 2,2, 2,0, 1,4 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,2, 1,4, 2,8 meter
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
^{14}C-datering:	PK9641 från AS7930, 1660 – 1950 AD(2 sigma), daterat på bark från lövträd
Datering (Typologisk datering):	förromersk järnålder–äldre romersk järnålder

Hus 4 är ett treskeppigt stolphus av oklar ålder. Totalt identifierades åtta stolphål som bedömdes höra till huset. Av dessa undersöktes sju. Fyllningen i dessa utgjordes av ljusgrå till grå siltig sand. Stolphålen var mycket grunda. Ett var endast några millimeter djupt (AS8625) och syntes endast i plan. De övriga var mellan 0,02 – 0,10 meter djupa. Det

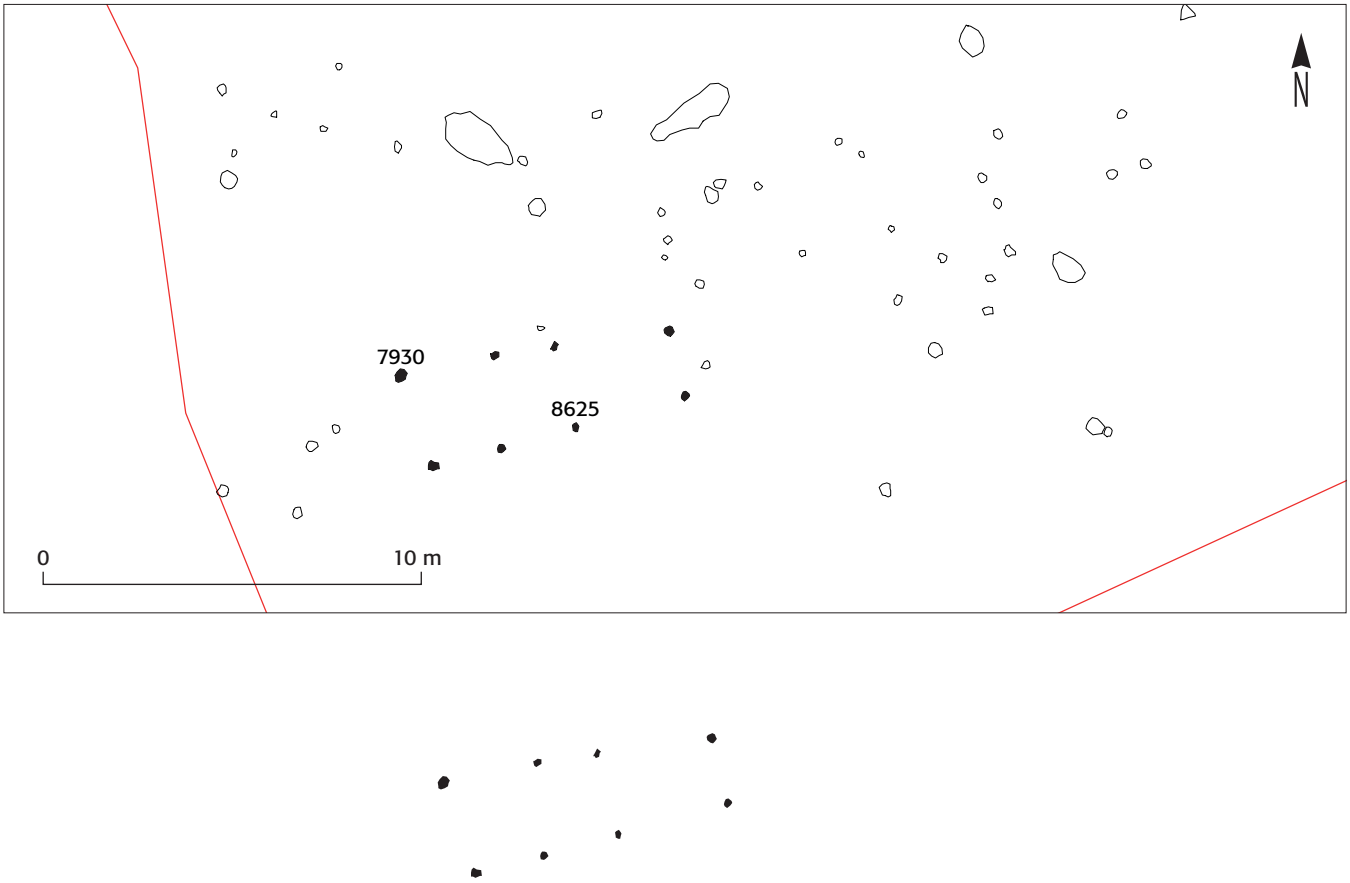

Figur 11. Hus 4 med anläggningar som omnämns i texten samt rent. Skala 1:200.

kan tilläggas att den kringliggande markmiljön utgjordes av en sällsynt kompakt lera som knappast lämpade sig för djupare grävning. I närmiljön kring hus 4 finns få anläggningar och huset är sannolikt inte något bostadshus. Man kan tänka sig att det snarare är frågan om ett gårdshus som hör till bostadshusen (hus 1, 2 och 3) i den norra delen av undersökningsområdet.

I ett av stolphålen, PK9641 i AS7930, togs ett ^{14}C-prov. Detta prov daterades till 1660 – 1950 AD, v.s. i princip nutida. Provet togs med viss möda. Fyllningen i de undersökta stolphålen saknade i princip helt humusitet varför fyllningen i samtliga stolphål vattensållades, varvid endast sporadiska fnyk av kol påträffades. Då anläggningarna var små och grunda förlorades kontrollen på var i anläggningen kolet kommit. Dock, provet kan knappast representera husets ålder, men likväl lämnas det ingen ytterligare förklaring till det faktiska ursprunget. Inga fynd påträffades, varken i stolphålen eller i anslutning till konstruktionen.

5.1.1.5 HUS 5

Typ:	Treskeppigt
Form:	Rak
Längd:	5,4 meter
Bredd:	2,3 meter
Takbärande stolpar:	6 st
Bockbredd (V-Ö):	1,9, 1,9, 1,9 meter
Spann mellan bockpar (V-Ö):	2,3, 2,6 meter
Fynd:	-
Makrofossilanalys:	-
^{14}C-datering:	-
Datering (Typologisk datering):	-

Hus 5 är ett treskeppigt stolphus. Huset har sammanlagt sex stolphål fördelat på tre bockpar Av dessa undersöktes sex stolphål med ett djup mellan 0,04 och 0,06 meter. Fyllningen bestod av brun humös lerig sand. Inga fynd påträffades och inga prov togs. Huset bedöms vara ett mindre uthus eller gårdshus snarare än ett bostadshus. Dateringen är dock okänd, men sannolikt är huset samtida med bostadshusen i undersökningsområdets norra del.

Figur 12. Hus 5 med anläggningar samt rent. Skala 1:200.

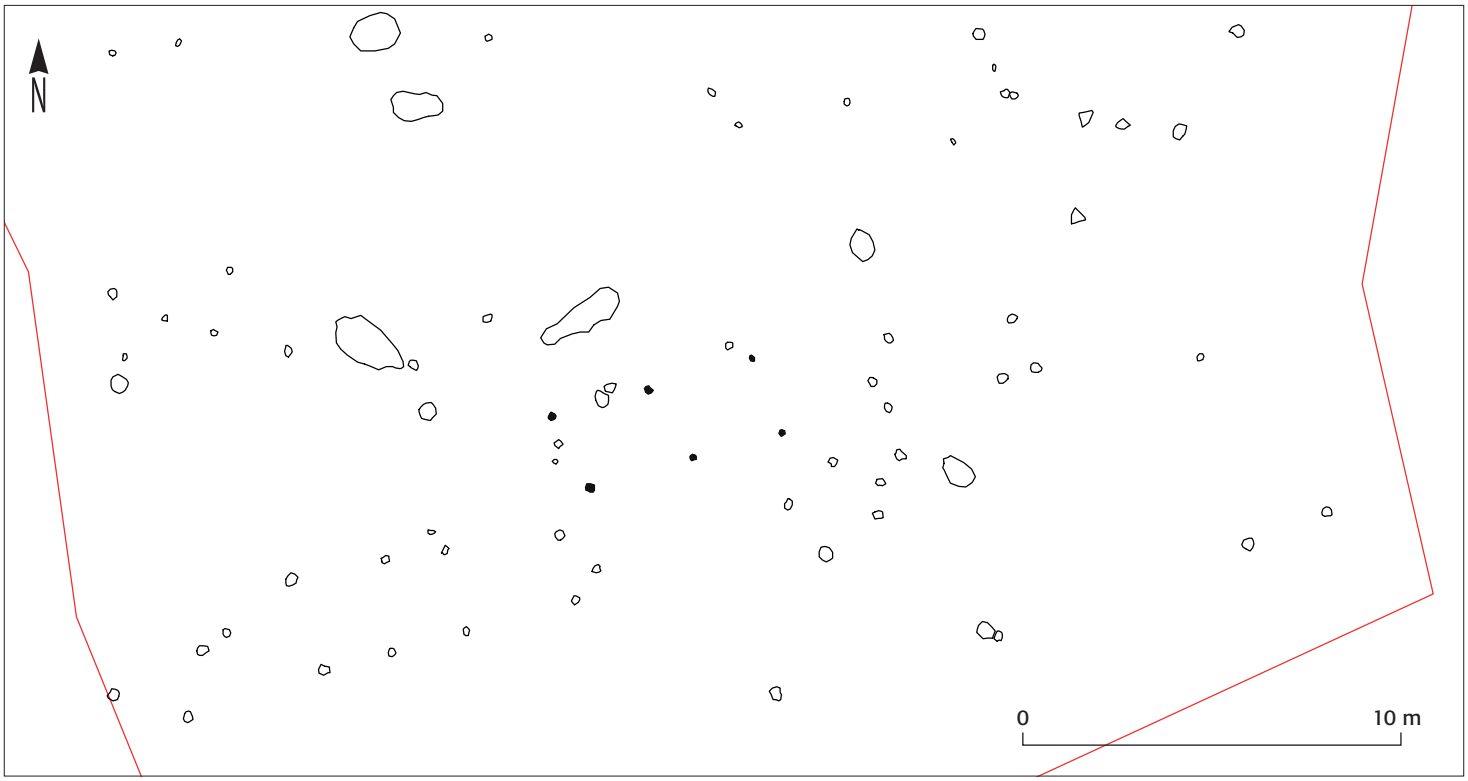
N
0
10 m

5.1.2 Fynd inom RAÄ 120

Typ	Antal fyndposter	Antal	Vikt, g
Keramik	11	102	570
Bränd lera	5	127	498,3
Brända ben	5	106	18,3
Flinta	1	1	35,8

Tabell 2. Fynd inom RAÄ 120

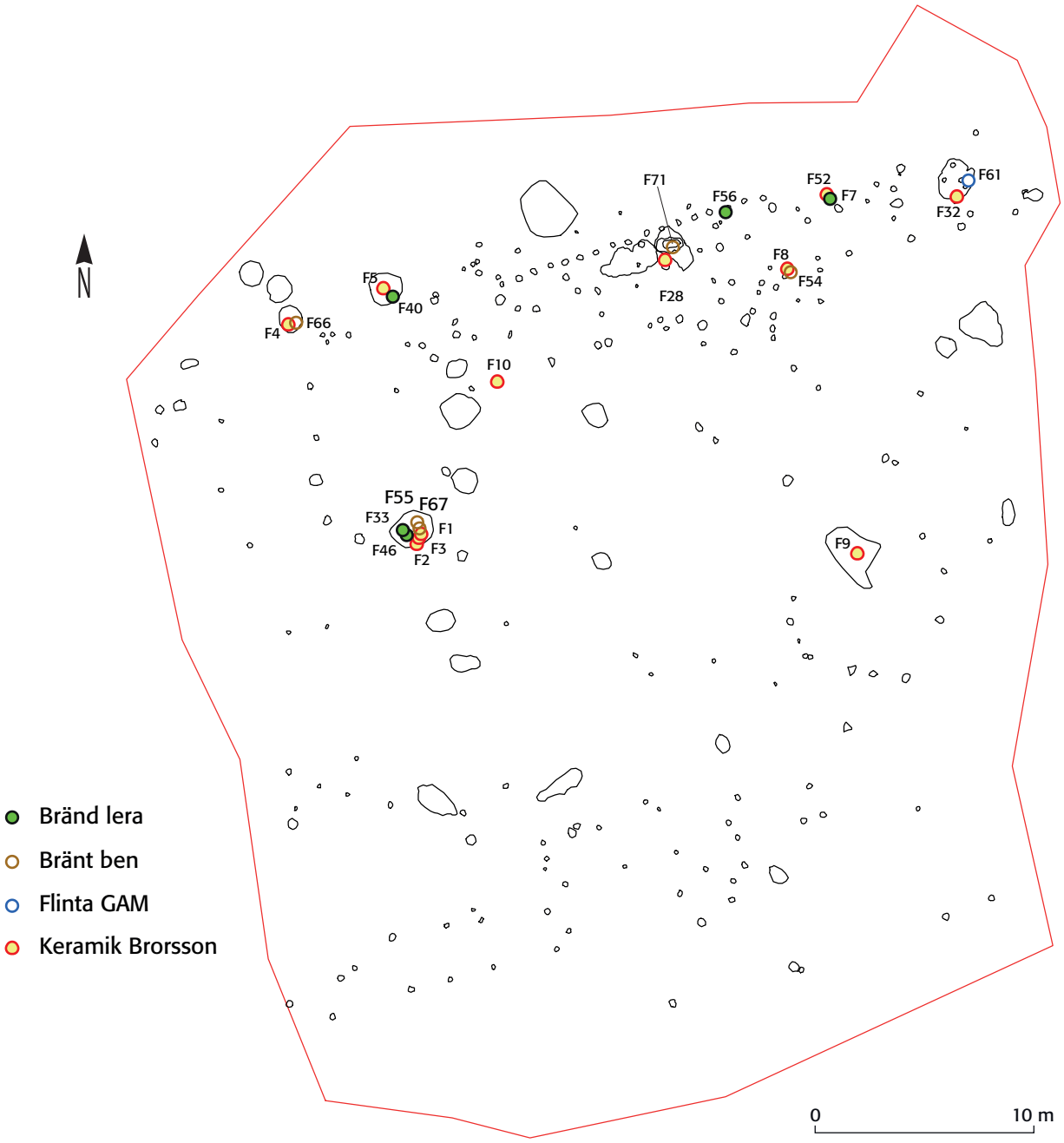

Figur 13. Alla fynd inom RAÄ 120. Skala 1:300.

Inom RAÄ 120 påträffades fynd av keramik, brända ben, bränd lera och flinta vilka fördelade sig på 22 fyndposter. Huvuddelen av dessa fyndposter, 14 st, påträffades i de gropar som grävdes vid sidan av de påträffade husen på platsen.

5.1.2.1 FLINTA

Endast ett objekt av flinta påträffades inom RAÄ 120. Detta var f.nr 61, en flintkärna som påträffades i gropen AG9684. Det är anmärkningsvärt att det inom en yta med fem stycken förhistoriska hus finns så få fynd av flinta, även om platsen dateras till förromersk järnålder. Det kan även tilläggas att det enda fyndet av flinta gjordes i en grop där det också påträffades keramik (f.nr 32) som *möjligen* kan vara neolitisk (se bilaga 3).

5.1.2.2 KERAMIK

Totalt påträffades 11 fyndposter om sammanlagt 102 bitar keramik inom RAÄ 120. Samtliga bitar av dessa bedömdes vara från förromersk järnålder/ äldre järnålder (med tyngdpunkt på äldre järnålder). Två fynd av keramik, dels det ovan nämnda f.nr 32, dels ett lösfynd som påträffades inom hus 1, f.nr 28, bedömdes som *möjlig* neolitisk keramik. Detta kunde dock inte säkerställas då keramiken saknade ornamentik. När det gäller den keramik som daterades till förromersk järnålder/ äldre järnålder så påträffas denna både i anläggningar som hör till husen och i boplatsgropar vid sidan om husen. Ett förhållandevis stort fynd från hus 2, f.nr 8 från AS1002, består av många bitar. Detta är sannolikt ett husoffer då fyndet gjordes i den västra delen av den södra stolpraden. Kärlet bestod totalt av 36 skärvor med en total vikt av 93 gram och tjockleken 7 mm. I fyndet ingick såväl mynnings- som bukbitar och magringen utgjordes av krossad bergart. Kärlets form är utåtsvängd och åldern bestämdes till YFRJÄÅ–ÄRJÄÅ (se bilaga 3). Vidare kan nämnas f.nr 2 från gropen AG301 vilket är ett bit från en kopp. Detta kärl har varit polerat, vilket ger föremålet ett närmaste metalliskt utseende. Detta var också syftet med tekniken, att få keramiken att likna ett metallkärl. Tekniken förekommer från förromersk järnålder till folkvandringstid (Bilaga 3).

5.1.2.3 BRÄNDA BEN

Inom RAÄ 120 påträffades fem fyndposter med brända ben i totalt fyra anläggningar. De största fynden gjordes i groparna AG494 och AG301, medan de övriga fynden från AS1002 och AG1085 endast utgjordes av fyra respektive två bitar. Dock var benmaterialet så fragmentariskt att den osteologiska analysen endast kunde konstatera däggdjur, men inte någon närmare bestämning av art.

5.1.2.4 BRÄND LERA

Totalt tillvaratogs fem fyndposter med bränd lera. Dock speglar detta inte den totala mängden som fanns kring stolphusen. I flera av de undersökta anläggningarna fanns smulor av bränd lera och i hus 1 fanns rikligt av med bränd lera i stolphålen, framförallt i den norra vägglinjen. De bitar som trots allt togs tillvara gjordes i syftet att eftersöka lerklining. Dock kunde inga tydliga bitar hittas.

5.1.3 Dateringar och vedartsanalyser inom RAÄ 120

Från RAÄ 120 daterades totalt sex anläggningar. Fyra av dessa dateringar var från något av husen, eller från en kontext som kunde knytas till husen, eller från någon av groparna. Två av de daterade proven, PK10103 från A828 och PK9641 från A7930, daterar med största sannolikhet ej anläggningarna. PK10103 daterades till 2470 – 1960 BC (2 sigma) är från ett stolphål i ett treskeppigt hus (hus2) som i övrigt innehåller fynd av keramik från förromersk järnålder, vilket gör dateringen osannolik. PK9641 kommer från ett stolphål i ett treskeppigt hus (hus 4), men dateringen blev nutid. Dock kan påpekas att provmängden var mycket ringa, det var osäkert om det alls skulle kunna dateras. Provet togs dessutom fram genom att fyllningen floterades i syfte att finna provmaterial. Provomständigheten är därvid något osäker och själva provet var något av en chansning.

När det gäller de övriga fyra proven så samlar sig dessa kring Kristi födelse, med en viss lutning åt sista århundrandet före år noll. Dessa dateringar gör att exempelvis de daterade husen knappt är möjliga att skilja åt i tid med naturvetenskaplig metod, då deras dateringar överlappar varandra inom de kalibrerade sekvenserna. Dock kan man med ledning av dateringarna konstatera att platsen varit bebyggd under en kort tid, från och med sista århundradet före år noll till en bit in i det första århundradet efter år noll. Analysen av keramikmaterialet och hustypologin bekräftar den bilden i stort. Det kan tilläggas att ett stolphål som undersöktes under förundersökningen och som hörde till Hus 1 daterades till BC 85 – AD 60 (Kadefors 2016).

Lab- nr	Prov nr	Anl. nr	Anl. typ	Kontext	Vedart	^{14}C- BP	^{14}C- kalibrerad (2 sigma)
Ua-58321	PK10103	A828	Stolphål	Hus 2	Lövträd	3773±89	2470-1960 BC
Ua-58317	PK9939	A1637	Grop	-	Björk	2104±28	200-50 BC
Ua-58318	PK9967	A1085	Härd	Hus 1	Asp	2072±29	180-0 BC
Beta-441548	PK2077	A484	Stolphål (FU)	Hus 1	Al	2040±30	85BC-60AD
Beta-441547	PK2076	A1006	Grop (FU)	-	Björk	2000±	50 BC- 60 AD
Ua-58322	PK8653	A1346	Stolphål	Hus 3	Björk	1980±31	50BC-80 AD
Ua-58323	PK8644	A301	Grop	-	Al	1946±31	30BC – 130 AD
Ua-58319	PK9641	A7930	Stolphål	Hus 4	Lövträd	140±27	-

Tabell 3. Dateringar utförda inom RAÄ 120. ^{14}C-prov från förundersökningen är också redovisade i tabellen.

Inom RAÄ 120 analyserades fem makrofossilprov. Två av proven, PM8413 från AG509 och PM9932 från AG1637, var från större gropar. Två prover togs från anläggningar som kunde kopplas till hus 1 och ett prov från en anläggning i hus 2.Man kan konstatera att det övergripande analysmaterialet är förvånansvärt magert. Exempelvis påträffades endast ett mycket fragmenterat sädeskorn, från A1637, vilket är förvånande. Vid förundersökningen påträffades två säderskorn och fyra skalkorn från en anläggning, men resultatet på slutundersöknigen kunde inte bekräfta ytterligare fynd (se bilaga 5). Det intressantaste fyndet från makrofossilanalysen utgjordes av den jurpa som påträffades i AS828, ett stolphål i hus 2.

Prov nr	Anl nr	Anl typ	Kontext
PM8413	AG509	Grop	-
PM10125	As828	Stolphål	Hus 2
PM8212	AH1085	Härd	Hus 1
PM10029	A7710	Lager	Hus 1
PM9932	AG1637	Grop	-

Tabell 4. Makrofossilprover från RAÄ 120

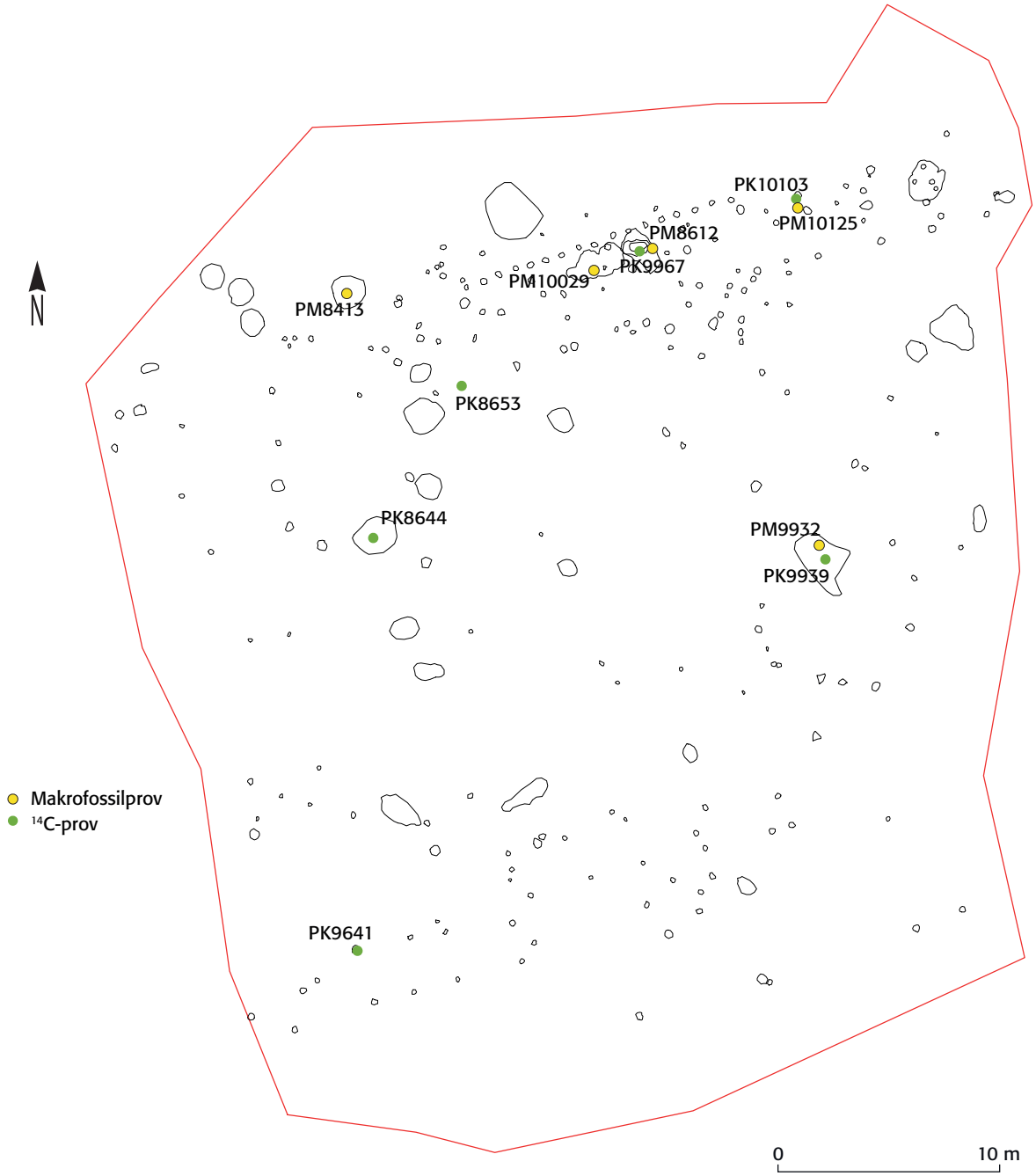

Figur 14. ^{14}C- och makrofossilprover inom RAÄ 120. Skala 1:300.

5.2 RAÄ 121 – Grophus och gropar

RAÄ 121 hade en annan karaktär än lämningarna inom RAÄ 120. Undersökningsområdet var 2950 m² stort och innehöll totalt 632 anläggningar. Undergrunden utgjordes i huvudsak av kompakt lera, något som antingen gjorde marken stenhård vid solsken eller kladdig och sumpig vid regn. Inom RAÄ 121 fanns ett betydligt större innehåll av sten mellan 0,10 meter upp till 1,0 meter och stenmängden ökade något mot syd. I huvudsak är området flackt, men i syd börjar det slutta något. Inom ytan påträffades betydligt fler anläggningar än inom RAÄ 120, men ytan var trots det svårbedömd. Exempelvis kan det nämnas att det bland de 539 stolphålen inte gick att belägga ett enda stolphus, trots att viss möda lades på att finna just sådana. Det kunde också konstateras att den stenrika miljön gjorde att det förekom en hel del stenlyft. Därvid är sannolikt en betydande del av stolphålen förmodligen stenlyft snarare än faktiska rester efter stolpar. I huvudsak koncentrerades arbetet inom RAÄ 121 på de båda grophusen och på några andra större anläggningar. Ett område där det vid förundersökningen påträffades neolitisk keramik rensades och några anläggningar grävdes. Resultatet var dock magert. Mycket få fynd gjordes och strukturerna blev aldrig begripliga så till vida att den på platsen utförda verksamheten kunde knytas till specifika aktiviteter.

Anläggningstyp	Antal
Grop	71
Grophus	2
Härd	3
Lager	5
Rännor	12
Stolphål	539
Totalt	632

Tabell 5. Antalet anläggningar inom RAÄ 121

5.2.1 Grophus

Inom undersökningsområde påträffades två större strukturer som tolkades som grophus. Båda dessa anläggningar låg tätt intill varandra och båda undersöktes. Båda anläggningarna påträffades redan vid förundersökningen och det spekulerades då om den större av dem, AG2034, var en brunn. Vid slutundersökningen kunde dock snabbt konstateras att det rörde sig om ett grophus.

AG2034. Grophuset var cirkulärt, 3,6 x 3,3 meter i storlek. Av tidsskäl kunde det inte undersökas i sin helhet, utan endast den östra halvan av huset undersöktes. Fyllningen i huset var tämligen homogen, till största delen bestående av gråbrun lerblandad sand med inslag av järnutfällningar och kol. Anläggningens största djup var 0,38 meter. I takt med att den översta fyllningen avlägsnades framkom tunna stolphål utmed kanterna på anläggningen vilket indikerar att det funnits väggar. Under anläggningens översta

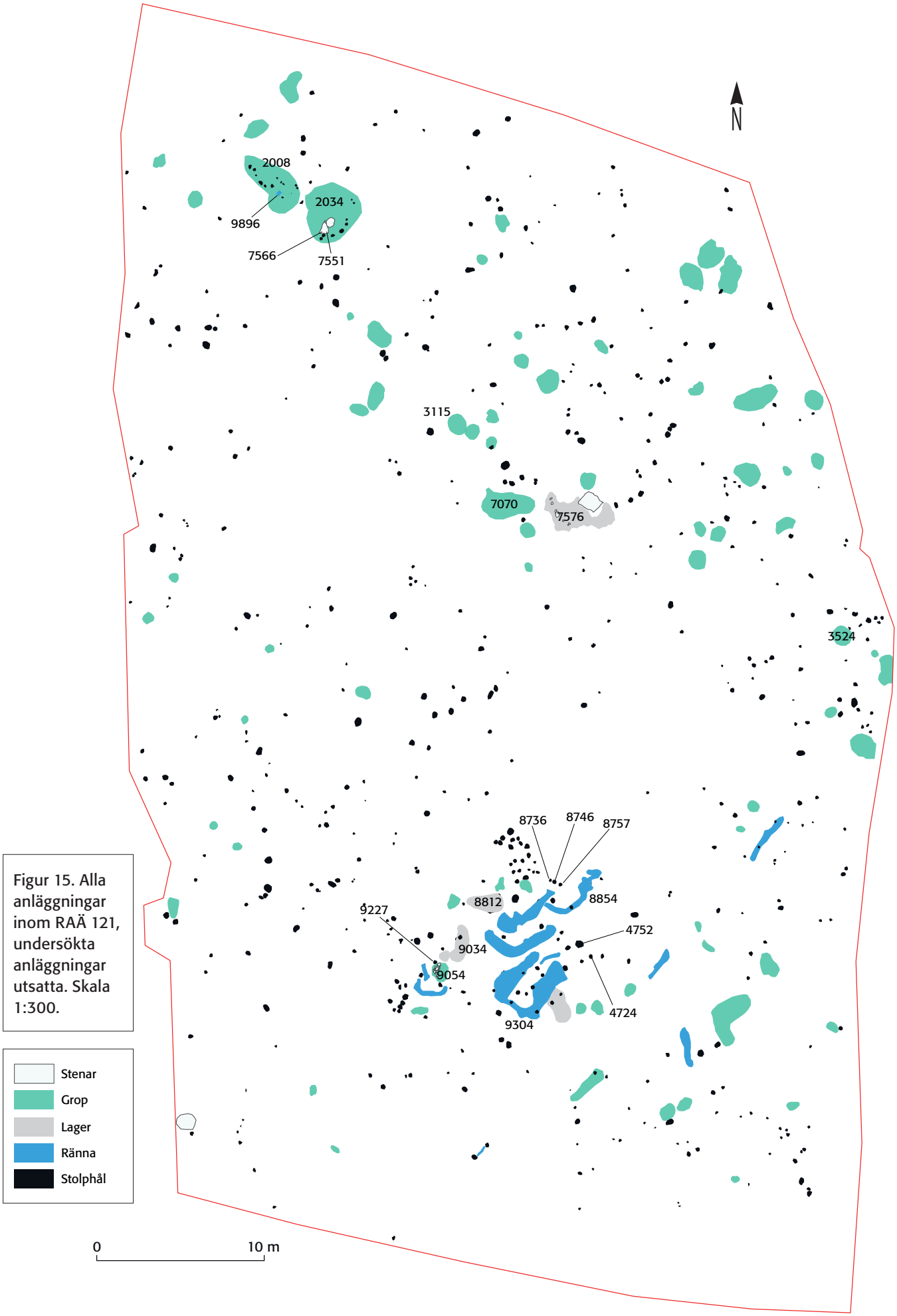

Figur 15. Alla anläggningar inom RAÄ 121, undersökta anläggningar utsatta. Skala 1:300.

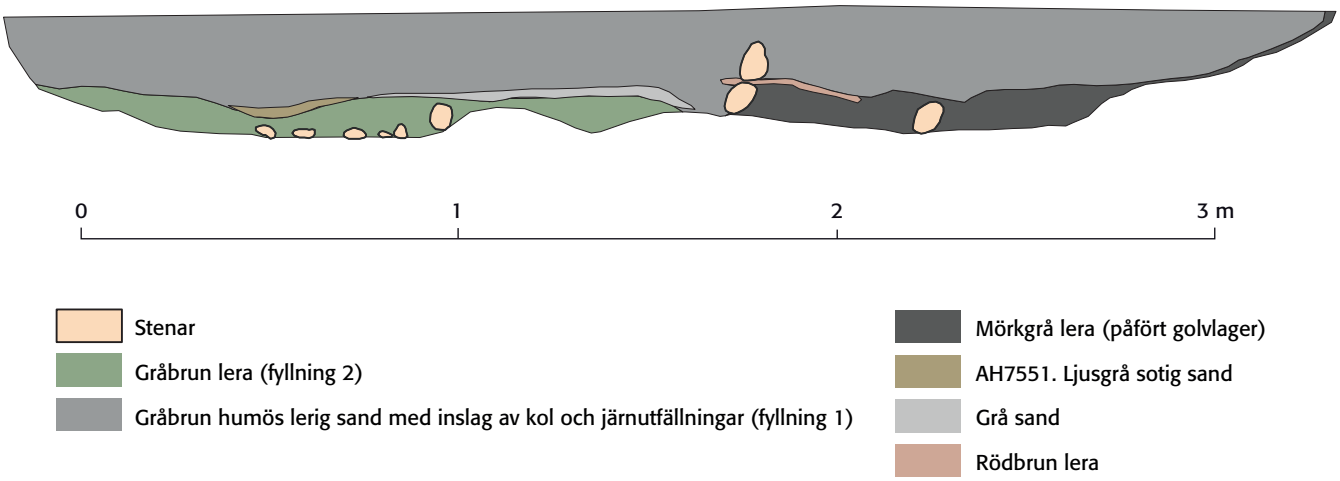

Figur 16. AG2034 i profil. Skala 1:20.

fyllning påträffades i den södra delen en liten, tämligen urlakad härd, AH7551. Fyllningen i härden var sotig siltig sand, möjligen hade den rakats ur då nästan inga kolbitar kunde påträffas. Ett sotigt lager norr om härden (lager 5) är sannolikt rester av denna utrakning. Kolprov togs från härden, men detta visade sig vara för litet för att kunna analyseras. AH7551 ligger mellan Fyllning 1 och fyllning 2, vilket visar att anläggningen grävts om åtminstone en gång, där ett nytt golvlager lagts på den gamla ytan. Sydväst om härden fanns ett stolphål, AS7566, som möjligen kan vara resterna av en konstruktion för ett hängkärl eller en del av en takbärande konstruktion.

Botten av anläggningen var oregelbunden och i den norra delen var golvet trappstegsliknande, vilket möjligen kan utgöra ingången till huset. Strax innanför ”ingången” fanns ett tunt lerlager, lager 3, som möjligen kan vara påfört i syfte att stabilisera golvytan i huset, alltså ett lager motsvarande lager 2.

De fynd som påträffades i anläggningen utgjordes av flinta, keramik, en malsten och en glättsten. Keramiken, två fyndposter med totalt 17 bitar (f.nr 15 och 19, se bilaga 3), bedömdes vara från äldre järnålder. Fynden av flinta utgjordes av två fyndposter, ett avslag och en skrapa (f.nr 49 och 51). Därtill påträffades en glättsten och en malsten (f.nr 34 och 59). Fynden påträffades i huvudsak i skiktet mellan fyllning 1 och 2, på det översta golvlagret (fyllning 2).

Två makrofossilprov, PM9073 och PM9075, togs från anläggningen, men dessa innehöll inget relevant arkeobotaniskt material.

AG2008. Grophuset var avlångt, 4,2 x 3,4 meter stort. Anläggningens form var avlång i den västra delen och cirkulär i den östra. Grophuset undersöktes i sin helhet. I huvudsak består fyllningen i AG2008 av gråbrun lerblandad fyllning (fyllning 1 – sannolikt sekundärfyllning) vilken övergår till att bli sotig mot botten (fyllning 2 – sannolikt golvlaget). I den östra delen av anläggningen fanns ett gulrött lerlager (fyllning 3) mellan

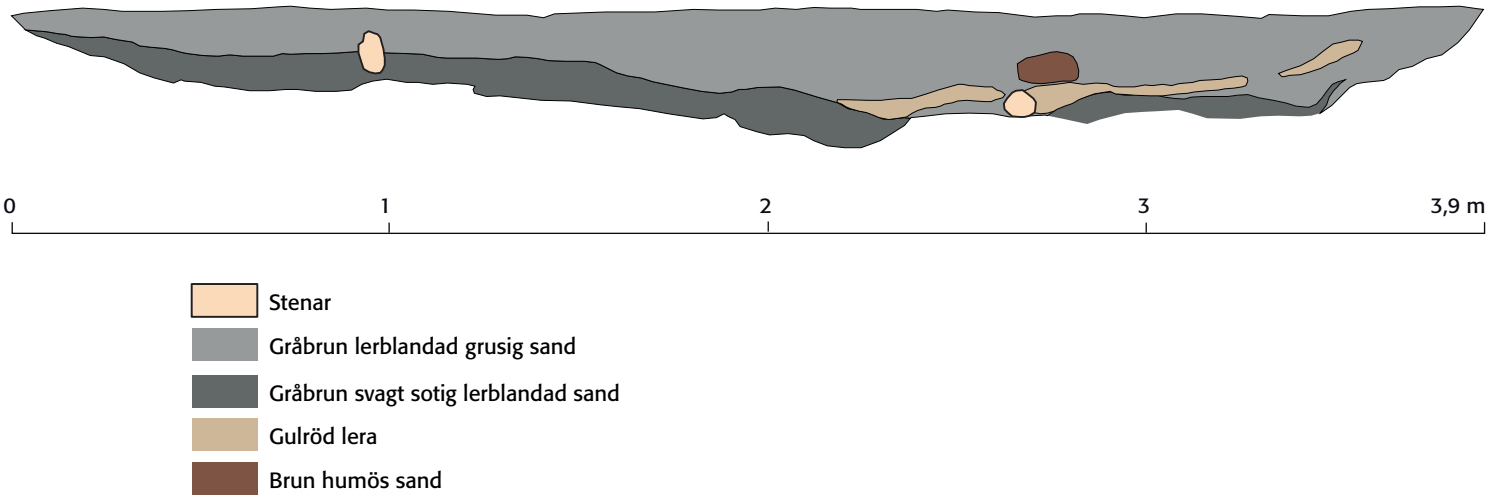

Figur 17. AG2008 i profil. Skala 1:20.

fyllning 1 och 2, vilket kan vara spåren efter en förstärkning av golvlagret. Direkt ovan detta lager finns ett lager av brun humös sand, vilket inmättes som AR9896. Fyllningen har ett rektangulärt tvärsnitt och kan möjligen vara en rest av en träkonstruktion, möjligen en rumsavgränsare. I plan hade AR9896 formen av en rektangulärt huggen stock. AG2008 hade, likt AG2034, en del stolphål i själva anläggningen. Dessa var inte belägna lika tydligt utmed kanterna som i AG2034, utan mer centralt i AG2008. Dock utgör förmodligen några av dessa rester av husets inre konstruktion. I husets fyllning påträffades fynd av keramik, järn, bränd lera, slagg, flinta, brända ben och trä, totalt 13 fyndposter. Alla fynd påträffades i den östra, cirkulära, delen av anläggningen. Keramiken i grophuset utgjordes av keramik från förromersk järnålder/äldre järnålder (f.nr 11, 13, 14, 41, 42 och 43. Se bilaga 3) och huvuddelen av dessa påträffas i övergången mellan fyllning 3 och 2, vilket bedöms vara gränsen mellan den sista golvytan i huset (fyllning 2) och sekundärfyllning (fyllning 1). Två av keramikfynden var bitar från mindre koppar (f.nr 13 och 14) Den järnbit som påträffades (f.nr 70) var så fragmenterad att den ej togs tillvara och det kunde ej avgöras vad för slags föremål som järnbiten var, men möjligen var det en spik eller dylikt. Det brända benet (f.nr 72) utgjordes av en enda mindre bit som ej närmare kunde bestämmas (se bilaga 4). I anläggningen påträffades även en fyndpost slagg om totalt 6 bitar (f.nr 50). Dock, det är inte frågan om slagg i egentlig mening utan snarare om mycket hårdbränd, sintrad/förglasad lera. Dock finns i fyndet en mycket svag magnetism, varför fyndet sannolikt är en restprodukt efter någon form av metallhantering. Ytterligare ett fynd gjordes av sintrad och förglasad bränd lera (f.nr 39), vilken dock inte innehöll någon magnetism. Fynden av flinta utgjordes av avslag (f.nr 58) och av en bränd flintkärna (f.nr 57). Ett märkligt fynd i anläggningen var f.nr 75, vilket var en klump med trä. Föremålet var cirkulärt ca 10 x 10 cm i diameter och drygt 3 centimeter tjockt. Initialt, med tanke på den cirkulära formen, bedömdes föremålet vara resterna av en näverask och föremålet togs in som preparat. Föremå-

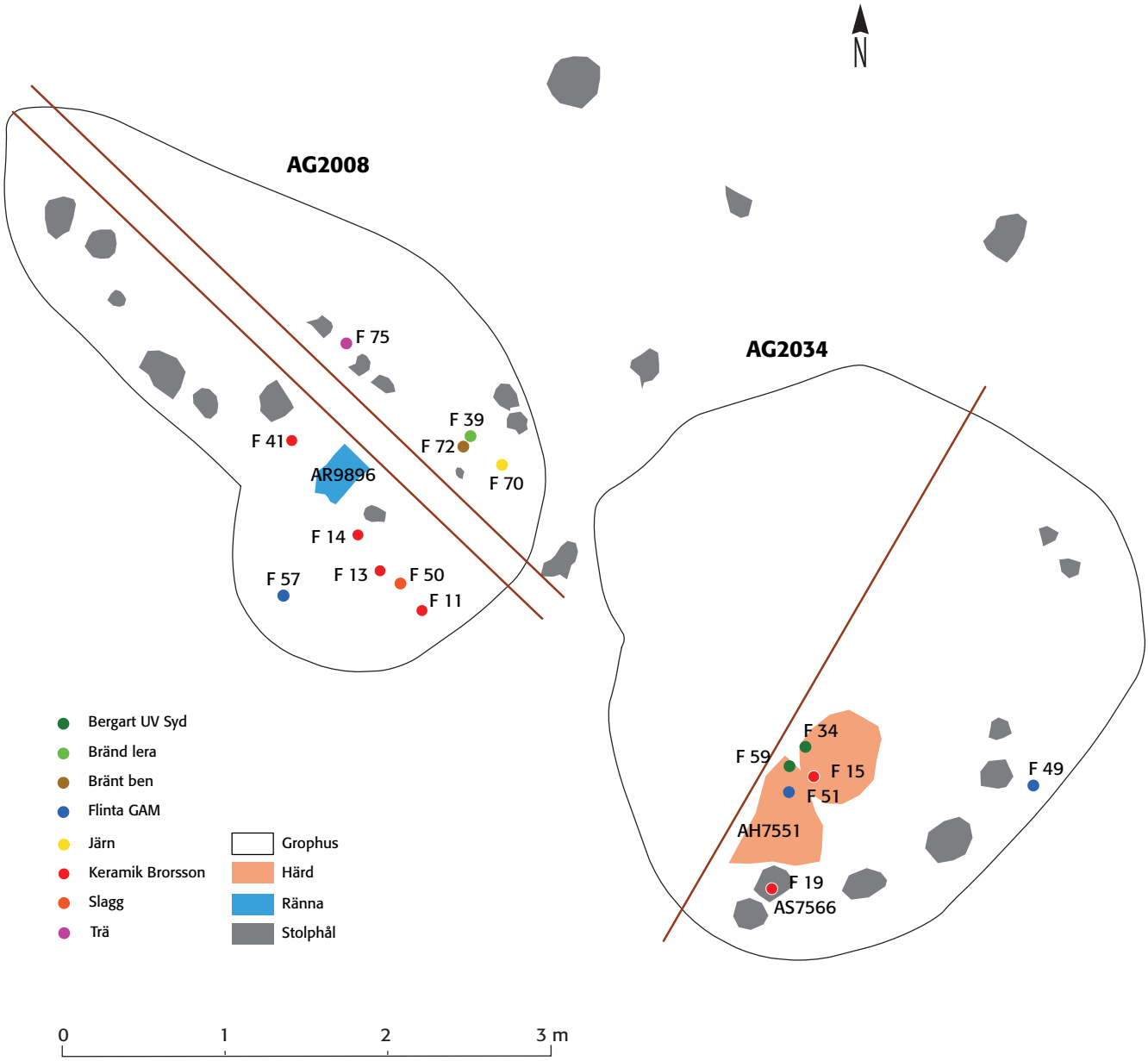

Figur 18. AG2008 och AG2034 I plan. Skala 1:40.

let skickades därefter till Studio Västsvensk konservering (SVK), där det preparerades fram. Det kunde då konstateras att det ej var en näverask, även om föremålet kan vara sammantryckt näver alternativt sammantryckt trä (föremålet var homogent). Någon ytterligare bedömning av föremålet kunde ej göras. (se bilaga 7).

En ^{14}C-datering tog från huset, PK10115, vilket gav en datering till 180–0 BC. Dateringen överensstämmer med den typologiska bedömningen av keramikmaterialet.

Ett makrofossilprov från anläggningen, PM10116, gav inget relevant växtmaterial (se bilaga 6).

Figur 19. Den östra delen av AG2008. Den rektangulära rännan, AR9896, (som möjligen kan vara resterna av någon slags tröskel) syns till höger i bild. Strax till höger om denna syns en keramikskärva, F14. Foto: Gülbin Kulbay. (fotonr. 2017-44-30).

5.2.2 Övriga lämningar inom RAÄ 121

Centralt inom undersökningsområdet fanns ett oregelbundet lager, AG7576, koncentrerat runt en större jordfast sten. Detta lager rensades och två profilsnitt grävdes genom lagret. Troligen var det dock ej frågan om ett lager i egentlig mening, utan snarare en flack grop. Möjligen har anläggningen uppstått genom att man trampat runt stenen i någon form av aktivitet men själva uppkomsten är oklar. I AG7576 fanns tre fyllningar. Överst fanns en grå humös sand (fyllning 1) följt av en ljus, svagt humös sand (fyllning 2) samt nederst en grå humös silt. Samtliga lager hade inslag av sot och små kolfragment. I AG7576 påträffades fynd av keramik, flinta och bränd lera. Keramiken utgjordes av totalt 8 fyndposter (f.nr 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 och 27) innehållande sammanlagt 18 skärvor. Keramiken bedömdes härröra från förromersk järnålder/ äldre järnålder. Ett av fynden, f.nr 22, bedömdes vara en skärva från en kopp. Vad lagret/ gropen egentligen representerar är oklart, men med tanke på keramikfynden är det samtida med grophusen AG2008 och 2034.

I den södra delen av området fanns ett antal diffusa anläggningar. Vid förundersökningen påträffades i detta område en anläggning med keramik som sannolikt var senneolitisk, vilket också bekräftades med en ^{14}C-datering. Därför lades en viss möda på att eftersöka ytterligare neolitiska lämningar inom området och ett drygt 10 x 10 meter stort område rensades noggrant. De anläggningar som framkom var ett par gropar, några rännor samt ett stort antal stolphål. Bland anläggningarna fanns några rännor

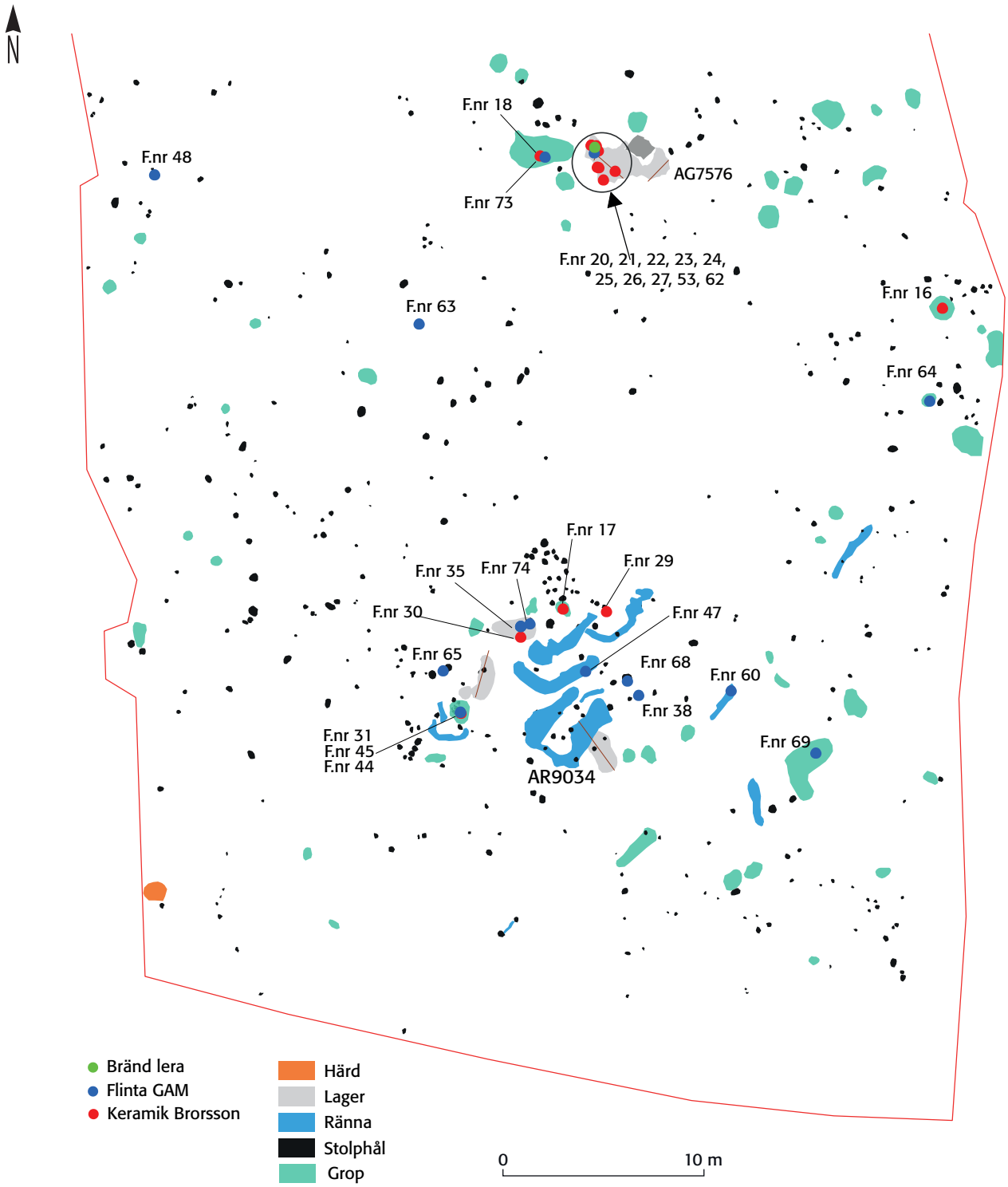

Figur 20. Fynd och i texten nämnda anläggningar i den södra delen av RAÄ 121. Skala 1:300.

eller fragment av möjliga rännor, samt en hästskoformad 4 x 3,5 meter stor anläggning (AR9034). Dessa rännor kunde dock inte ge bidrag till någon tolkning av platsen. Flera av de sistnämnda var sannolikt stenlyft snarare än stolphål. Vid framrensandet påträffades fynd av flinta (11 fyndposter) och keramik (4 fyndposter). Flintmaterialet utgörs bland annat av tre skrapor (f.nr 37, 65 och 68), men det övriga flintmaterialet består i huvudsak av avfall/avslag samt kärnor. De fyra fyndposterna med keramik bedömdes vara från förromersk järnålder/äldre järnålder. En bit av dessa, f.nr 31, kan möjligen utgöras av neolitisk keramik (se bilaga 3). Det något spretiga fyndmaterialet med keramik från äldre järnålder och flintor av osäker ålder, gör att området blev mycket svårt att tolka. Ingen ^{14}C-datering togs från någon av anläggningarna då det helt enkelt var för oklart vad man faktiskt daterade.

5.2.3 Fynd inom RAÄ 121

Inom RAÄ 121 påträffades fynd fördelade på 51 fyndposter. Huvuddelen av dessa påträffades i anläggningar och då framförallt i de två grophusen AG2008 och AG2034. Endast fyra fynd påträffades som lösfynd.

Fynd	Fyndposter	Antal	Vikt (gram)
Bergart UV Syd	2	3	575,6
Bränd lera	2	9	35,8
Bränt ben	1	1	0,1
Flinta GAM	21	53	478,9
Järn	1	1	0,1
Keramik Brorsson	22	96	483,9
Slagg	1	6	52,8
Trä	1	1	39,9

Tabell 6. Fynd inom RAÄ 121

5.2.3.1 FLINTA

Totalt inom RAÄ 121 påträffades 53 flintföremål fördelat på 21 fyndposter. Inom kategorin flinta finns fyra skrapor, en från grophuset AG2034 och de andra tre från den södra delen av fornlämningen. Skraporna är enkla skrapor gjorda av avslag och de innehar inga typologiska attribut som kan knyta objekten till någon särskild tidsperiod. Sett till hela flintmaterialet så utgörs detta, bortsett från de fyra skraporna och tre kärnor, av avslag. Dock kan ingen av dessa objekt på typologisk grund knytas till någon specifik tidsperiod.

5.2.3.2 KERAMIK

Totalt inom RAÄ 121 påträffades 96 keramikskärvor fördelat på 22 fyndposter. Keramikmaterialet består till den absolut största delen av keramik som bedöms vara från förromersk järnålder/äldre järnålder, men i bedömningen finns två fynd, f.nr 15 från AG2034 och f.nr 31 från AG9054, som har en tveksam datering och kan vara neolitisk (tidig-/mellenneolitikum). Dock är detta inte tydligt, då skärvorna saknar ornamentik (se bilaga 3), varför de även kan vara från förromersk järnålder. När det gäller övriga dateringar

av keramiken så är dateringen bedömd utifrån kärlform och magringsinnehåll. Flera av kärlen har varit glättade och några polerade. Därtill finns skärvor efter koppar, vilket för tankarna till serverings- och matkärl snarare än förvaringskärl (se bilaga 3).

5.2.3.3 ÖVRIGA FYND

Utöver flinta och keramik påträffades fynd av slagg, trä, järn och bergart. Samtliga dessa fynd, utom ett fynd av bränd lera (f.nr 53), kommer från något av de två grophusen AG2008 och AG2034. De relevanta av dessa fynd beskrivs i samband med dessa.

5.2.4 Dateringar från RAÄ 121

Från RAÄ 121 skickades två ^{14}C-prover till analys. Det första av dessa var från grophuset A2008 och det andra från A7551, den härd som var belägen i grophuset 2034:s golvlager. Sistnämnda prov visade sig dock, något förvånande, vara för litet för att kunna analyseras. Den andra ^{14}C-dateringen var av PK10115 från AG2008. Denna datering daterade grophuset till förromersk järnålder, vilket överensstämde väl med fyndmaterialet.

Lab- nr	Prov nr	Anl. nr	Anl typ	Kontext	Vedart	^{14}C- BP	^{14}C- kalibrerad (2 sigma)
Beta 41549	PK2063	A1222	Grop	-	Al	4680±30	3625 - 3370 BC
Ua-58320	PK10115	A2008	Grophus	Grophus	Ask	2072±29	BC 180 - 0
Beta -441550	PK2000	A1387	Grop	Nära grophus	Al	1980±30	45 BC – 75 AD
Ej Dat	PK9074	A7551	Härd	Grophus	-	-	-

Tabell 7. ^{14}C-dateringar inom RAÄ 121. Prov från förundersökningen inkluderade i tabellen

5.2.5 Makrofossilanalyser från RAÄ 121

Resultaten från de fem makrofossilproven från RAÄ 121 är häpnadsväckande magert. I princip inget relevant material hittades i något prov (se bilaga 6). Detta är något förvånande då den leriga markmiljön, i ett halländskt perspektiv, borde inneha goda bevarandeförhållanden. Så är dock inte fallet och någon förklaring till detta kan ej ges. Provresultaten får i detta fall sortera in under kategorien ”otur”.

Prov nr	Anl nr	Anl typ	Kontext
PM10116	A2008	Grophus övre lager	-
PM9073	A2034	Grophus	-
PM9054	A2034	Grophus	-
PM10072	A3115	Grop	-
PM10035	A9054	Grop	-

Tabell 8. Makrofossilprover från RAÄ 121

6. Slutsats och sammanfattning av RAÄ 120 och RAÄ 121

Vid undersökningen av Fjärde Kvadranten undersöktes två separata fornlämningar, RAÄ 120 och RAÄ 121. Dessa fornlämningar var till sin karaktär mycket olika trots att de innehöll samma ganska snäva tidsskikt. Det kan påpekas att förhistoriska boplatser som är belägna i en lerig markmiljö är ovanliga i Halland. Länet är mycket rikt på sandiga, väldränerade ytor vilket gör att man ofta valt bort de tyngre lerjordarna såväl för bosättning som för jordbruk. Detta till trots påträffades inom RAÄ 120 fem stolphus av något varierande kvalitet. Hus 1 och 2 var tämligen tydliga och kan med säkerhet bedömas vara bostadshus. Hus 2 är av mer fladdrig och osäker natur. Bedömningen av hus 1, 2 och 3 försvåras av att ^{14}C-dateringarna hos hus 1 och 3 överlappar varandra, av att hus 2 har en ^{14}C-datering som ej stämmer med husets typologiska datering, samt av att det i hus 2 påträffades ett husoffer som bedömdes vara från förromersk järnålder. Om man väljer att bortse från ^{14}C-datreringen av hus 2 (eftersom det inte stämmer med husets typologiska datering) och istället låter husoffret datera huset (f.nr 8 från AS1002 som bedömdes vara från yngre förromersk järnålder/ äldre romersk järnålder), så blir husen i princip samtida. Dock, hus 2 och 3 överlappar inte varandra utan ligger bredvid varandra och kan därför vara samtida. Hus 1 överlappar både hus 2 och 3. Sett till ^{14}C-dateringarna av hus 1 och 3 så är hus 1 något äldre, men dateringarna från både hus 1 och 3 ligger delvis inom samma intervall. Å andra sidan indikerar bredden mellan takbärarna hos hus 3 att huset borde vara från den äldre delen av förromersk järnålder. En möjlighet är att om hus 2 och 3 är samtida så föregår dessa hus 1. Hus 2 kan då vara

Figur 21. AG1334 under undersökning. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2017-44-04).

ett bostadshus, medan hus 3 möjligen är ett uthus (hus 3 är som sagt inte lika tydligt som hus 1 och 2 och dess funktion mer oklar). Ett möjligt scenario är att hus 2 och 3 först ligger på platsen, sedan rivs och ersätts med hus 1 (möjligen är hus 4 och 5 uthus som hör till hus 1. Även hus 4 och 5 har en bredd mellan takbärarna på kring 2 meter vilket ungefär överensstämmer med hus 1). Hus 1 brinner sedan ner och inget ytterligare hus byggs på platsen.

Hur som helst är sannolikt bosättningen en ganska kort historia, inga spår finns av material in i romersk järnålder och de förromerska dateringarna koncentrerar sig kring tiden för Kristi födelse. Det är därtill mycket sparsamt med fynd från äldre perioder. Det finns på platsen en svag indikation på att det inom ytan finns lämningar från neolitisk tid. Dessa indikationer baseras på en datering från ett stolphål i hus 2 (som med största sannolikhet ej daterar huset då huset typologiskt placerar sig i förromersk järnålder) samt fynd av keramik som *möjligen kan* vara neolitisk, men som ändå bedömts vara från förromersk järnålder. Det är svaga indikationer. Därtill kan tilläggas att knappt något fynd av flinta gjordes inom RAÄ 120. En neolitisk boplats borde avsätta något flintmaterial, men här förekom endast ett ensamt fynd.

Ytterligare en sak som talar för en ganska kort bosättning på platsen är det exceptionellt magra makrofossilmaterialet. Det kan hända att man haft otur vid provtagningen, men det kan också vara så att inget material haft tid på sig att anrikas på platsen.

Inom RAÄ 121 påträffades inga stolphus alls, trots att en stor mängd stolphål mättes in. I det fallet kan den stora mängden stolphål bero på att flera av dem utgjordes av stenlyft då markmiljön innehöll en hel del sten. Inom RAÄ 121 påträffades dock två grophus. Dessa hus är samtida med stolphusen inom RAÄ 120, det visar såväl dateringen av AG2008 som det fyndmaterial som påträffades i grophusen. Därvid är det inte långsökt att grophusen utgör verkstadsplats som kan knytas till stolphusen. Vad för slags verksamhet som bedrivits i grophusen är dock oklart. I AG20078 påträffades ett litet fynd av slagg, en liten bit järn som möjligen kan varit en nit, samt keramik. I AG2034 påträffades ett magrare fyndmaterial med keramik, men även en glättsten och en mindre malsten. Dock, liksom vid RAÄ 120, var makrofossil materialet mycket litet. Inga relevanta fynd påträffades, vilket gör att alla teorier om hantering av växtmaterial, varesig för mat eller annat, helt faller bort. Det kan konstateras att båda grophusen förefaller vara brukade under så pass lång tid att man restaurerat golvytan i båda huset och fört på ny jord för att stabilisera golvet.

I den södra delen av RAÄ 121 hade under förundersökningen påträffats en grop som hade daterats till mellanneolitikum, varför det fanns indikationer på en neolitisk tidshorisont på platsen. Tyvärr kunde denna indikation ej följas upp med ytterligare fynd. I närområdet till den platsen för den neolitiska anläggningen rensades stora ytor och anläggningar undersöktes, men inga säkra spår kunde konstateras. Den keramik som här påträffades utgjordes i huvudsak av keramik från äldre järnålder. Dock kan det påpekas att det inom denna yta påträffades en del flintavslag, något som annars knappt förekom på ytan.

7. Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-5946-16
Eget diarienummer:	2016-337
Uppdragsgivare:	Halmstad kommun
Utförandetid:	27 April–19 Maj 2017
Personal:	Projektledare Ola Kadefors och antikvarie Patrik Hallberg (mätansvarig). Amnuenser var Gülbin Kulbay och Lina Håkansdotter. Praktikant var Madeleine Nilsson
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Snöstorps socken, fastighet Fyllinge 20:393, RAÄ-nr 120 och 121. Koordinater X:6280516 Y:372879
Undersökt:	4614 m²
Dokumentation:	Provgropar, schakt, anläggningar, lager, fynd och prover mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Snöstorp2016337s Sektioner och planer dokumenterades med dokumentationssystemet Arkeo. Digitala fotografier har fotonummer 2017-44:1–49. Fynden förvaras på Hallands kulturhistoriska museum och allt övrigt material är arkiverat i Kulturmiljö Hallands arkiv
Fynd:	Keramik, flinta. I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats accessionsnummer: VM 300011:1–75
Prover:	Ej analyserade prover är kastade
Datering:	Förromersk järnålder

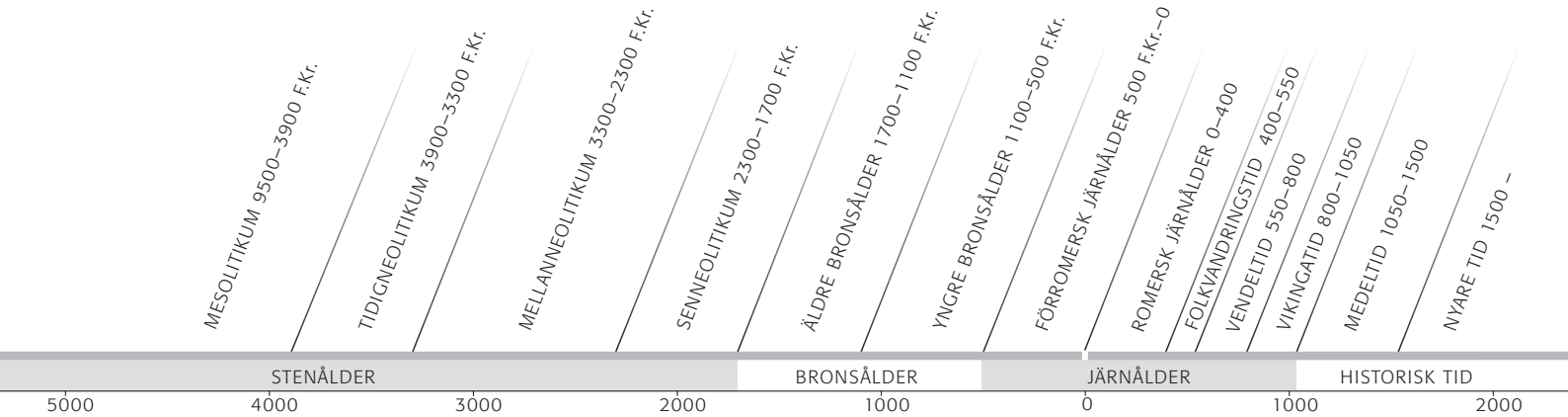

8. Referenser

Kadefors, Ola. 2015. Fyllinge. *Halland, Halmstads kommun, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393*. Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland. Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015

Kadefors, Ola. 2016. *Fjärde kvadranten Fyllinge. Förundersökning inför kommande bostadsbyggnation. Halland, Snöstorps socken, Halmstad Kommun, Fyllning 20:393, Arkeologisk förundersökning 2016*. Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland. Uppdragsverksamheten, Halmstad 2016

Lundborg, Lennart. 2007. *Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar i södra Halland under åren 1971–2001. Del 2*. Hallands länsmuseer, Kulturmiljö Halland, Halmstad 2007.

Tegnhed, Stina. 2012. ”*Medan fältmusiken ljudade från alla håll och artilleriet med god verkan begynte sitt dunder, började slaget*”. Arkeologiska rapporter från Hallands länsmuseer 2012:5

Tegnhed, Stina. 2018. *Undersökning av slagfältslämning efter Slaget vid Fyllebro och en stensättning från äldre bronsålder*. Arkeologiska rapporter från Hallandslänsmuseer 2018:2

Toreld, Christina, Wranning, Per. 2003. *Framgrävt förflutet från Fyllinge. Resultat av undersökningarna 2001–2002*. Arkeologiska rapporter från landsantikvarien 2003:3

9. BILAGOR

Bilaga 1

Anläggningslistor

RAÄ 120

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
200	Stolphål												
212	Grop												
224	Grop												
238	Stolphål												
248	Stolphål												
257	Stolphål												
266	Stolphål												
275	Stolphål												
287	Stolphål												
301	Grop	1,9 m	1,4 m	0,5 m	Oval	Keramik, bränd lera, brända ben, flinta	PH	S	Gråbrun sand med inslag av lera	Mörkgrå lerig sand			Rikligt med fragment och bitar av kol 0,01-0,03 i hela gropen. Keramik i den övre halvan.
324	Grop												
341	Stolphål												
352	Grop												
364	Stolphål												
373	Stolphål												
382	Stolphål												
391	Stolphål												
399	Stolphål												
407	Stolphål												
416	Stolphål												
424	Stolphål												
432	Stolphål												
440	Stolphål												
450	Stolphål												
458	Stolphål												
469	Grop	0,85 m	0,60 m	0,23 m	Oval		PH	O	Brungrå sand				
480	Grop												
494	Grop	0,98 m	0,96 m	0,28 m	Rund	brända ben	ok	V	Brungrå lerig sand				Gott om brända ben i fyllningen i den övre delen
509	Grop	1,5 m	1,4 m	0,45 m	rund	Flinta, keramik, bränd lera	PH	S	Brun sand med bränd lera	Svartbrun fet sand med kol-fragment			Mycket fragment och bitar av bränd lera i fyllning 1. Mycket sten 0,05-0,2.
524	Stolphål												

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
533	Stolphål												
543	Stolphål												
551	Stolphål												
558	Stolphål												
566	Stolphål												
574	Stolphål												
582	Stolphål												
590	Stolphål												
601	Stolphål												
609	Stolphål												
618	Stolphål												
626	Stolphål												
635	Stolphål												
643	Stolphål												
652	Stolphål	0,21 m	0,21 m	0,07 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera				Mellanstora bitar av bränd lera, lite kol.
660	Stolphål												
668	Stolphål												
677	Stolphål												
686	Stolphål	0,22 m	0,22 m	0,06 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera				Stenar runtom ca 0,03-0,05 m
693	Stolphål												
701	Stolphål												
710	Stolphål												
718	Stolphål												
728	Stolphål												
736	Stolphål												
743	Stolphål												
750	Stolphål												
760	Stolphål												
768	Stolphål	0,22 m	0,22 m	0,13 m	Rund	bränd lera	MN	O	Gråbrun lera				Stora klumpar bränd lera samt lite kol i övre delen
777	Stolphål												
786	Stolphål												
793	Stolphål												
802	Stolphål												
813	Stolphål												
820	Stolphål												
828	Stolphål	0,38 m	0,42 m	0,18 m	Rund		MN	O	Grå grusig sand-blandad lera med inslag av småsten.				
838	Stolphål		0,37 m	0,05 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera				Mellanstora stenar
848	Stolphål												
855	Stolphål												
864	Stolphål												
874	Stolphål												
882	Stolphål	0,3 m	0,34 m	0,05 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera				

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
892	Stolphål												
901	Grop												
917	Grop												
928	Stolphål												
936	Stolphål												
942	Stolphål												
950	Stolphål												
959	Stolphål												
966	Stolphål												
975	Stolphål												
984	Stolphål												
992	Stolphål												
1002	Stolphål	0,33 m	0,32 m	0,09 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera med småsten				Krossad keramik i norra delen
1011	Stolphål												
1019	Stolphål												
1026	Stolphål	0,38 m	0,38 m	0,21 m	Rund		MN	O	Gråbrun lera med inslag av småsten	Brungrå fläckig lera			Inslag av kol och bränd lera .
1035	Stolphål												
1042	Stolphål												
1050	Stolphål						PH	O	gråbrun lera				
1059	Stolphål	0,23 m	0,23 m	0,11 m	rund		MN	O	gråbrun lera inslag av järnut-fällning kol bränd lera				Större koncen-tration av bränd lera och kol i botten
1067	Stolphål												
1077	Stolphål												
1085	Grop	1,50 m	-	0,10 m			OK	V	Bränd lera (AG1085)	Gråbrun svagt humös sand (AG7837)	Kol, bränd stock	Ljus ur-lakad svagt humös sand (AL7837)	tre olika anlägg-ningar i profilen. Förmodligen resterna efter en ugn eller spis.
1098	Stolphål												
1108	Stolphål												
1115	Stolphål												
1125	Stolphål												
1135	Stolphål												
1144	Stolphål												
1153	Stolphål	0,35 m	0,4 m	0,12 m	Rund		MN	O	Gråbrun sand				Stora klumpar av järnutfällningar, lite bränd lera.
1165	Stolphål												
1177	Grop												
1213	Stolphål												
1225	Stolphål												
1235	Stolphål	0,24 m	0,2 m	0,18 m	rund		MN	O	Gråbrun sand, järnutfälln-ingar				inslag av kol och bränd lera en bit ner.
1245	Stolphål												
1257	Stolphål												

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
1266	Stolphål												
1278	Stolphål												
1287	Stolphål												
1296	Stolphål												
1306	Stolphål												
1314	Stolphål	0,36 m	0,36 m	0,04 m	rund		PH	O	Gråbrun lera				Ej ritad
1326	Stolphål												
1338	Stolphål	0,6 m	0,44 m	0,03 m			PH	O	Gråbrun sand				Redan snittad på FU
1346	Stolphål	0,32 m	0,32 m	0,1 m	Rund		MN	O	Brun humös lerblandad sand med bränd lera				Stort stycke bränd lera istolphålets södra del. Mått: 0,21x0,02m, höjd 0,08m
1358	Stolphål												
1369	Grop												
1385	Grop												
1405	Grop												
1418	Stolphål												
1427	Stolphål												
1436	Stolphål												
1446	Stolphål												
1459	Stolphål												
1468	Stolphål												
1477	Stolphål												
1487	Stolphål												
1497	Stolphål												
1508	Grop												
1533	Stolphål												
1542	Grop												
1563	Stolphål												
1571	Stolphål												
1581	Grop												
1594	Stolphål												
1604	Stolphål												
1616	Stolphål												
1626	Grop												
1637	Grop	2,25 m	1,70 m	0,40 m	Avlång	Keramik	OK	V	Brun humös lerblandad sand	Lins av humös lera	Mörkbrun lerblan-dad sand		Sannolikt avfalls-grop. Keramik i fyll 3. makro och kol från fyll 3.I gropen avskiljs fyll 1 och 3 av ett lerlager (fyll 2).
1658	Stolphål												
1667	Stolphål												
1675	Stolphål												
1683	Grop												
1696	Stolphål												
1705	Stolphål												
1715	Stolphål												
1724	Stolphål												
1735	Stolphål												
1746	Stolphål												

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
1756	Stolphål												
1765	Stolphål												
1774	Stolphål												
1783	Stolphål												
1791	Stolphål												
1800	Stolphål												
1811	Stolphål												
1820	Stolphål												
1829	Grop												
1842	Stolphål												
1851	Stolphål												
1860	Grop												
1880	Grop												
1893	Stolphål												
1902	Grop												
7710	Lager	1,15 m	-	0,05 m			OK	V	Ljus svagt humös sand.	Brun humös sand (AS7860)			sannolikt rest-erna efter ett golvlager
7774	Stolphål												
7783	Stolphål												
7794	Lager												
7837	Grop												
7860	Stolphål	0,24 m	0,24 m	0,16 m			OK	V	Brun humös sand				Överlagras av AL7710
7883	Stolphål												
7891	Stolphål												
7901	Stolphål												
7911	Stolphål												
7921	Stolphål												
7930	Stolphål	0,29 m	0,28 m	0,08 m			ok	V	Brun lerig humös sand				
7941	Stolphål	0,32 m	0,20 m	0,10 m			ok	V	Gråbrun silig sand				
7952	Stolphål	0,21 m	0,20 m	0,02 m			ok	O	Gråbrun humös siltig sand				Ej ritad.Mycket tunn.
7962	Stolphål												
7972	Stolphål	0,20 m	0,20 m	0,04 m			ok	V	Grå ler-blandad silt				
7980	Stolphål												
7988	Grop												
8002	Stolphål												
8013	Stolphål												
8022	Stolphål	0,24 m	0,20 m	0,08 m			ok	V	Brungrå siltig sand				
8032	Stolphål	0,20 m	0,15 m	0,04 m			ok	V	Brun lerig humös sand				
8042	Stolphål												
8050	Stolphål												
8060	Stolphål												

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2	Fyllning 3	Fyllning 4	Kommentar
8069	Grop												
8081	Stolphål												
8091	Stolphål												
8099	Stolphål	0,24 m	0,24 m	0,06 m			ok	O	Brun lerig humös sand				
8108	Stolphål												
8117	Stolphål	0,18 m	0,16 m	0,06 m			ok	V	Brun humös siltig sand				
8126	Stolphål												
8135	Stolphål												
8146	Stolphål												
8156	Stolphål												
8165	Stolphål	0,18 m	0,18 m	0,04 m			ok	V	Brun siltig grusig sand				
8174	Stolphål												
8183	Stolphål												
8193	Stolphål												
8201	Stolphål												
8211	Stolphål												
8221	Grop												
8233	Stolphål												
8243	Stolphål												
8253	Stolphål												
8261	Stolphål												
8271	Stolphål	0,25 m	0,22 m	0,05 m			ok	O	Ljusgrå lerig sand				
8281	Stolphål												
8291	Grop												
8305	Stolphål												
8313	Stolphål												
8323	Stolphål												
8334	Stolphål												
8436	Stolphål												
8444	Stolphål												
8616	Stolphål	0,25 m	0,25 m	0,08 m			ok	O	Ljus siltig sand				
8625	Stolphål	0,25 m	0,25 m	0				O	Ljus siltig sand				Ej ritad. Endast en tunn svag kontur kvar av stolphålet
8635	Stolphål												
9646	Stolphål												
9658	Stolphål												
9669	Stolphål												
9684	Grop												
9983	Stolphål												
9992	Stolphål												
10004	Stolphål												
10015	Stolphål												
10086	Stolphål												
10127	Stolphål												

RAÄ 121

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
1983	Stolphål										
1992	Grop										
2008	Grophus	4,20 m	2,5 m	0,40 m	Avlång		OK		NO	Gråbrun lerblandad grusig sand.	Gråbrun svagt sotig lerblanda sand
2034	Grophus	3.90 m	2.90 m	0.38 m	Oval	Flinta, Glättste-nar, Keramik, Malsten	GK		NV	Mörkgråbrun humös lerblandad fyllning med inslag av kol och järnutfällningar.	Gråbrun kompakt lerig fyllning med järnutfällning
2067	Grop										
2081	Stolphål										
2092	Stolphål										
2102	Grop										
2126	Stolphål										
2137	Stolphål										
2151	Stolphål										
2162	Stolphål										
2173	Stolphål										
2184	Stolphål										
2193	Stolphål										
2201	Stolphål										
2210	Stolphål										
2221	Stolphål										
2231	Stolphål										
2238	Stolphål										
2247	Stolphål										
2255	Stolphål										
2264	Stolphål										
2271	Stolphål										
2280	Stolphål										
2288	Stolphål										
2294	Stolphål										
2301	Stolphål										
2309	Stolphål										
2316	Stolphål										
2325	Stolphål										
2333	Stolphål										
2341	Stolphål										
2349	Stolphål										
2357	Stolphål										
2365	Grop										
2387	Grop										
2406	Grop										
2430	Stolphål										
2439	Stolphål										
2448	Stolphål										
2457	Stolphål										
2465	Stolphål										
2474	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar
Gulröd lera	Brun humös sand			
Mörkgrå lucker fyllning med lite kol inslag	Härd 7551, Ljusgrå sotig och sandig fyllning med stora mängder kol samt eld-påverkad sten.	Grå sandig ho-mogen fyllning	Rödbrun kom-pakt lera med järnutfällningar	Grophus med härd (7551) anlagd i västra delen av huset .Samtliga fynd påträffades i den östra delen av anläggningen, i eller nära härd 7551.

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
2482	Stolphål										
2491	Stolphål										
2501	Stolphål										
2513	Stolphål										
2521	Stolphål										
2529	Stolphål										
2536	Stolphål										
2544	Stolphål										
2551	Stolphål										
2560	Stolphål										
2570	Stolphål										
2578	Stolphål										
2618	Stolphål										
2627	Stolphål										
2634	Stolphål										
2643	Stolphål										
2650	Grop										
2665	Grop										
2676	Stolphål										
2686	Stolphål										
2694	Stolphål										
2701	Stolphål										
2710	Stolphål										
2719	Stolphål										
2726	Stolphål										
2736	Grop										
2745	Grop										
2759	Stolphål										
2768	Stolphål										
2778	Grop										
2795	Grop										
2808	Stolphål										
2815	Stolphål										
2821	Stolphål										
2829	Stolphål										
2836	Stolphål										
2844	Stolphål										
2854	Stolphål										
2864	Stolphål										
2872	Stolphål										
2879	Stolphål										
2886	Stolphål										
2894	Stolphål										
2905	Stolphål										
2911	Stolphål										
2919	Grop										
2930	Stolphål										
2939	Stolphål										
2947	Stolphål										
2957	Stolphål										
2964	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
2971	Stolphål										
2978	Stolphål										
2984	Stolphål	0.18 m	0.16 m	0.01 m	Oval	Nej	GK	2034	S	Mörkgrå lera med röd järn utfällning	Ljusgrå lera med röd järn utfällning
2990	Stolphål	0.15 m	0.12 m	0.04 m	Oval	Nej	GK	2034	SV	Mörkgrå lerig fyllning med kol och svart järn utfällning	Ljusgrå lera med röd järn utfällning
2998	Stolphål	0,20 m	0,16 m	0,03 m	Oval	Nej	PH GK	2034	SV	Mörkbrun lera	Ljusgrå lera med järn utfällningar
3005	Stolphål	0,26 m	0,23 m	0,04 m	Oval	Nej	PH	2034	SV	Mörkbrun lera	Ljusgrå lera med järn utfällningar
3014	Stolphål	0.26 m	0.23 m	0.05 m	Oval	Slagg	GK	2034	V	Mörkgrå brun lera	Ljusgrå lera med järn utfällningar
3022	Stolphål	0.26 m	0.21 m	0.04 m	Oval	Nej	GK	2034	V	Mörkgråbrun lera med kol inslag.	Ljusgrå lera med järn utfällningar
3032	Stolphål										
3041	Stolphål										
3049	Stolphål										
3058	Stolphål										
3066	Grop										
3076	Grop										
3088	Grop										
3102	Grop										
3115	Grop	1,3 m	1,1 m	0,22 m	Rund	Nej	PH		N	Gråbrun sand	
3131	Grop										
3145	Grop										
3156	Stolphål										
3165	Stolphål										
3176	Stolphål										
3183	Stolphål										
3189	Stolphål										
3197	Stolphål										
3205	Grop										
3223	Stolphål										
3232	Stolphål										
3240	Stolphål										
3249	Grop										
3263	Grop										
3276	Grop										
3287	Grop										
3305	Stolphål										
3314	Stolphål										
3324	Stolphål										
3331	Stolphål										
3340	Stolphål										
3348	Stolphål										
3358	Stolphål										
3367	Stolphål										
3375	Stolphål										
3387	Stolphål										
3396	Stolphål										
3406	Stolphål										
3414	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
3423	Stolphål										
3433	Stolphål										
3442	Stolphål										
3452	Stolphål										
3461	Stolphål										
3470	Stolphål										
3478	Stolphål										
3488	Stolphål										
3496	Stolphål										
3505	Stolphål										
3514	Stolphål										
3524	Grop	1,12 m	1,12 m	0,24 m	Rund	Flinta, keramik	PH		N	Ljusbrun fläckig sand	Mörkbrun sand
3540	Grop										
3563	Grop										
3582	Stolphål										
3590	Stolphål										
3599	Stolphål										
3611	Stolphål										
3619	Stolphål										
3629	Stolphål										
3636	Stolphål										
3644	Grop										
3656	Stolphål										
3664	Stolphål										
3673	Stolphål										
3684	Stolphål										
3692	Stolphål										
3700	Stolphål										
3709	Stolphål										
3720	Stolphål										
3730	Grop										
3744	Stolphål										
3766	Grop										
3781	Stolphål										
3790	Stolphål										
3799	Stolphål										
3807	Stolphål										
3814	Stolphål										
3822	Stolphål										
3830	Stolphål										
3841	Stolphål										
3852	Stolphål										
3861	Stolphål										
3869	Stolphål										
3878	Grop										
3894	Grop										
3915	Stolphål										
3924	Grop										
3955	Stolphål										
3967	Stolphål										
3979	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar
				Kolfragment i botten

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
3988	Stolphål										
3998	Stolphål										
4008	Stolphål										
4016	Stolphål										
4022	Stolphål										
4031	Grop										
4046	Grop										
4058	Stolphål										
4066	Stolphål										
4075	Stolphål										
4083	Stolphål										
4097	Stolphål										
4107	Stolphål										
4116	Stolphål										
4127	Stolphål										
4137	Stolphål										
4146	Stolphål										
4157	Stolphål										
4165	Stolphål										
4173	Stolphål										
4181	Stolphål										
4188	Stolphål										
4199	Grop										
4213	Grop										
4224	Stolphål										
4233	Stolphål										
4242	Stolphål										
4251	Stolphål										
4260	Stolphål										
4268	Ränna										
4301	Stolphål										
4310	Stolphål										
4319	Grop										
4335	Stolphål										
4343	Stolphål										
4351	Stolphål										
4359	Stolphål										
4367	Stolphål										
4375	Stolphål										
4384	Stolphål										
4394	Stolphål										
4402	Stolphål										
4412	Stolphål										
4422	Stolphål										
4432	Stolphål										
4442	Stolphål										
4450	Stolphål										
4457	Grop										
4470	Stolphål										
4478	Stolphål										
4486	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
4497	Stolphål										
4507	Stolphål										
4515	Stolphål										
4523	Stolphål										
4531	Stolphål										
4539	Stolphål										
4548	Stolphål										
4558	Stolphål										
4568	Grop										
4583	Grop										
4601	Stolphål										
4612	Stolphål										
4620	Stolphål										
4628	Stolphål										
4637	Stolphål										
4645	Stolphål										
4655	Ränna										
4681	Grop										
4693	Ränna										
4714	Stolphål										
4724	Stolphål	0,2 m	0,2 m	0,24 m	rund i plan		LH		V	Mörkbrun lätt humös sand	
4734	Stolphål										
4743	Stolphål										
4752	Härd	0,55 m	0,55 m	0,07 m	Rund i plan	Flintavslag	LH		SV	Rödbrun humös silt med inslag av kol samt naturlig (obränd) lera, relativt hårt packat lager	Brun humös silt med inslag av sot och kol
4764	Stolphål										
4775	Stolphål										
4784	Stolphål										
4793	Stolphål										
4804	Stolphål										
4812	Stolphål										
4820	Grop										
4834	Grop										
4859	Stolphål										
4875	Stolphål										
4883	Stolphål										
4895	Stolphål										
4902	Stolphål										
4910	Stolphål										
4920	Stolphål										
4929	Stolphål										
4936	Stolphål										
4946	Stolphål										
4954	Stolphål										
4961	Stolphål										
4971	Stolphål										
4982	Stolphål										
4992	Stolphål										
5003	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar
				Snedställt
				Härd bestående av tunn kollins och ett överliggande lager humös silt med inslag av kol samt fläckar av obränd lera.

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
5010	Stolphål										
5021	Stolphål										
5031	Ränna										
5042	Stolphål										
5051	Stolphål										
5060	Stolphål										
5070	Stolphål										
5079	Stolphål										
5086	Stolphål										
5094	Stolphål										
5101	Stolphål										
5110	Stolphål										
5119	Grop										
5132	Stolphål										
5140	Stolphål										
5147	Grop										
5159	Grop										
5171	Stolphål										
5180	Stolphål										
5188	Stolphål										
5197	Stolphål										
5206	Stolphål										
5214	Stolphål										
5222	Stolphål										
5230	Stolphål										
5237	Stolphål										
5245	Grop										
5261	Stolphål										
5272	Stolphål										
5282	Stolphål										
5292	Stolphål										
5303	Stolphål										
5314	Stolphål										
5323	Stolphål										
5334	Stolphål										
5345	Stolphål										
5354	Stolphål										
5362	Stolphål										
5372	Stolphål										
5381	Stolphål										
5390	Stolphål										
5404	Stolphål										
5416	Stolphål										
5425	Stolphål										
5434	Stolphål										
5446	Stolphål										
5454	Grop										
5472	Grop										
5487	Grop										
5506	Stolphål										
5520	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
5533	Stolphål										
5546	Stolphål										
5554	Stolphål										
5566	Utgår										
5580	Stolphål										
5589	Stolphål										
5598	Stolphål										
5610	Stolphål										
5620	Stolphål										
5631	Stolphål										
5641	Stolphål										
5653	Stolphål										
5664	Grop										
5682	Stolphål										
5692	Stolphål										
5702	Stolphål										
5711	Stolphål										
5721	Stolphål										
5732	Stolphål										
5744	Stolphål										
5757	Grop										
5769	Grop										
5779	Stolphål										
5789	Stolphål										
5797	Stolphål										
5806	Stolphål										
5818	Stolphål										
5828	Stolphål										
5839	Stolphål										
5852	Stolphål										
5860	Stolphål										
5868	Stolphål										
5880	Stolphål										
5889	Stolphål										
5897	Stolphål										
5905	Stolphål										
5917	Stolphål										
5927	Stolphål										
5936	Stolphål										
5946	Stolphål										
5956	Stolphål										
5968	Stolphål										
5977	Stolphål										
5988	Stolphål										
5999	Stolphål										
6008	Stolphål										
6018	Stolphål										
6027	Stolphål										
6036	Stolphål										
6047	Stolphål										
6057	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
6065	Stolphål										
6074	Stolphål										
6084	Stolphål										
6094	Stolphål										
6103	Stolphål										
6114	Stolphål										
6124	Stolphål										
6136	Stolphål										
6146	Stolphål										
6156	Stolphål										
6164	Stolphål										
6174	Stolphål										
6236	Stolphål										
6244	Stolphål										
6251	Stolphål										
6262	Stolphål										
6272	Stolphål										
6281	Grop										
6293	Stolphål										
6300	Stolphål										
6307	Stolphål										
6317	Stolphål										
6325	Stolphål										
6336	Stolphål										
6347	Grop										
6363	Grop										
6375	Grop										
6386	Stolphål										
6394	Stolphål										
6403	Stolphål										
6411	Stolphål										
6419	Stolphål										
6426	Utgår								N	-	
6434	Stolphål										
6442	Stolphål										
6451	Stolphål										
6460	Stolphål										
6469	Stolphål										
6477	Stolphål										
6489	Stolphål										
6500	Stolphål										
6509	Stolphål										
6517	Stolphål										
6524	Stolphål										
6531	Stolphål										
6545	Härd	0.66 m	0.51 m	0.08 m	Oval	?	GK	2034	NV	Ljusgrå lucker lera blandat med aska eller sot samt kol bitar.	Brungrå lera med röd järn utfällning
6559	Stolphål										
6569	Stolphål										
6578	Stolphål										
6587	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
6596	Stolphål										
6605	Stolphål										
6615	Stolphål										
6623	Stolphål										
6634	Stolphål										
6643	Stolphål										
6654	Stolphål										
6662	Stolphål										
6673	Stolphål										
6683	Stolphål										
6693	Stolphål										
6702	Stolphål										
6715	Stolphål										
6724	Stolphål										
6732	Grop										
6746	Grop										
6759	Stolphål										
6768	Stolphål										
6777	Stolphål										
6788	Stolphål										
6796	Stolphål										
6803	Grop										
6814	Stolphål										
6824	Stolphål										
6835	Stolphål										
6842	Stolphål										
6850	Stolphål										
6858	Stolphål										
6867	Stolphål										
6879	Grop										
6893	Stolphål										
6904	Stolphål										
6916	Stolphål										
6927	Stolphål										
6935	Stolphål										
6945	Stolphål										
6954	Stolphål										
6963	Stolphål										
6972	Stolphål										
6982	Stolphål										
6992	Stolphål										
7001	Stolphål										
7012	Stolphål										
7024	Utgår								NO	-	
7033	Utgår								N	-	
7043	Grop										
7056	Grop										
7070	Grop	2,62 m	1,6 m	0,43 m	Oval	Keramik, flinta	PH		N	Gråbrun sand	Mörkbrun fet fin sand
7099	Stolphål										
7108	Stolphål										
7117	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
7126	Stolphål										
7137	Stolphål										
7149	Stolphål										
7161	Stolphål										
7173	Stolphål										
7183	Stolphål										
7192	Stolphål										
7201	Stolphål										
7212	Stolphål										
7220	Stolphål										
7230	Stolphål										
7240	Stolphål										
7252	Grop										
7264	Stolphål										
7273	Stolphål										
7281	Stolphål										
7291	Stolphål										
7299	Stolphål										
7310	Stolphål										
7319	Stolphål										
7328	Stolphål										
7338	Stolphål										
7348	Stolphål										
7358	Stolphål										
7371	Stolphål										
7379	Grop										
7393	Grop										
7406	Stolphål										
7414	Stolphål										
7426	Stolphål										
7437	Stolphål										
7447	Stolphål										
7458	Stolphål										
7467	Stolphål										
7477	Stolphål										
7485	Stolphål										
7494	Stolphål										
7504	Stolphål										
7514	Utgår								N	-	
7524	Utgår								N	-	
7534	Stolphål										
7543	Stolphål										
7551	Grop										
7566	Stolphål	0.2 m	0.2 m	0.06 m	Rund	FK 7709	GK	2034	NV	Mörkgrå med inslag av kol.	
7576	Lager						LH		N	grå lätt humös silt med inslag av sot och kol	ljusgrå lätt humös silt med inslag av sot
8415	Stolphål										
8426	Stolphål										
8465	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
8475	Stolphål										
8484	Stolphål										
8493	Stolphål										
8503	Stolphål										
8512	Stolphål										
8524	Stolphål										
8535	Stolphål										
8543	Stolphål										
8552	Stolphål										
8561	Stolphål										
8570	Stolphål										
8580	Stolphål										
8590	Stolphål										
8602	Stolphål										
8654	Stolphål										
8663	Stolphål										
8672	Stolphål										
8684	Stolphål										
8696	Stolphål										
8706	Stolphål										
8716	Stolphål										
8726	Stolphål										
8736	Stolphål	0,25 m	0,25m	0,26 m	Rund i plan	Flintavslag	LH		V	Brun humös sand	Gråbrun sand
8746	Stolphål	0,25 m	0,25 m	0,25 m	Rund i plan	Flintavslag	LH		V	Brun svagt humös sand	Ljust brungrå sand
8757	Stolphål	0,25 m	0,25 m	0,14 m	Rund i plan	keramikfragment	LH		V	Ljusbrun lätt humös grusig sand	
8766	Stolphål										
8776	Stolphål										
8785	Stolphål										
8795	Stolphål										
8803	Stolphål										
8812	Grop	1,0 m	1,2 m	0,5 m	Oval		PH		V	Mörkbrun grusig sand	Ljusbrun grusig sand
8839	Grop										
8854	Ränna		0,4 m	0,2 m	Oregel-bunden	Flintavslag	LH		O	Brun humös grusig sand	
8926	Stolphål										
8935	Stolphål										
8944	Stolphål										
8953	Ränna										
9007	Stolphål										
9017	Stolphål										
9026	Stolphål										
9034	Ränna	2,47 m	0,9 m	0,13 m	Oregel-bundet		MN		SO	Brun, svagt humös till humös grusig sand.	
9054	Grop	1,09 m	0,9 m	0,35 m	Rund	1FF10032, 1FK10033	MN		SO	Gråbrun, humös sand-blandad lera.	Ljust gråbrun humös sandblandad lera med ljusare rand av lera.
9076	Ränna										
9125	Stolphål										
9134	Stolphål										
9144	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar
				Vag i profil, svåravgränsad. På linje med AS8757 och AS8736 , belägna relativt tätt och ger intryck av att ha hängt samman i t ex en hägnad.
				stolphål på rad med AS8746 och AS8736, ger intryck av att hänga samman t ex som del av en hägnad
Brun sand				Lager, ränna, grop?
				schakt genom rännan. Profil ritad mot O. Åt andra hållet var rännan så vag i både plan och profil att det ej gav något att rita.
				Stolphål mitt i (AS10047) - fyllning nr 2
				Stenkonstruktion i mitten, från 0,1m djup och nedåt. Inslag av kol bland och runt stenarna. Keramik i mitten.

ID	Anl. Typ	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Sign	Övl anl	Riktning	Fyllning 1	Fyllning 2
9154	Stolphål										
9164	Stolphål										
9174	Stolphål										
9187	Stolphål										
9196	Stolphål										
9205	Stolphål										
9219	Stolphål										
9227	Stolphål	0,22 m	0,18 m	0,07 m	Rund		PH		SO	Brun sand	
9236	Stolphål										
9247	Lager										
9261	Ränna										
9277	Ränna										
9304	Ränna	2,20 m	1,4 m	0,17 m	Oregel-bunden		LH		O	Mörk gråbrun , lätt humös grusig sand (=lager 1)	Mörkgrå lätt humös grusig sand (=lager 2)
9411	Lager										
9438	Stolphål										
9446	Stolphål										
9456	Stolphål										
9466	Stolphål										
9474	Stolphål										
9483	Stolphål										
9492	Stolphål										
9500	Stolphål										
9508	Stolphål										
9517	Ränna										
9542	Stolphål										
9551	Stolphål										
9560	Stolphål										
9568	Stolphål										
9579	Stolphål										
9586	Grop										
9603	Stolphål										
9611	Stolphål										
9621	Stolphål										
9631	Stolphål										
9742	Stolphål										
9750	Stolphål										
9759	Stolphål										
9896	Ränna										
9908	Stolphål										
9919	Stolphål										
10036	Stolphål										
10047	Stolphål										
10059	Stolphål										
9767	Stolphål										

Fyllning 3	Fyllning 4	Fyllning 5	Fyllning 6	Kommentar
Ljusgrå lätt humös sand, tolkas som väggränna (=lager 3)				AR9304 tolkas som en relativt sammanhängande väggränna i en rektangulär form. tolkas i fält som en möjlig hyddbotten. Ansluter till AL9411.

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning	Del
1	Keramik	Kärl	17	1		Mynning
2	Keramik	Kopp	11	5		Buk
3	Keramik	Kärl	111	21		Buk
4	Keramik	Kärl	4	1		Buk
5	Keramik	Kärl	130	10		Mynning
7	Keramik	Kopp	2	1		Buk
8	Keramik	Kärl	93	36		Mynning
9	Keramik	Kärl	13	2	Kan vara östersjökeramik	Botten
10	Keramik	Kärl	3	1	Sindrad 1100 grader	Buk
11	Keramik	Kärl	158	29		Mynning
13	Keramik	Kopp	14	2		Mynning
14	Keramik	Kopp	38	8		Mynning
15	Keramik	Kärl	95	16	Neo?	Buk
16	Keramik	Kärl	5	1		Ben
17	Keramik	Kärl	1	2		Buk
18	Keramik	Kärl	5	1		Botten
19	Keramik	Kärl	1	1		
20	Keramik	Kärl	47	8	Keramik mot botten	Buk
21	Keramik	Kärl	21	1	4-8 cm ner i lagret	Botten
22	Keramik	Kopp	2	1	Mestadels i ytan, enstaka 2-3 cm ned i lagret	Mynning
23	Keramik	Kärl	12	4	Mestadels i ytan, enstaka 2-3 cm ned i lagret	Buk
24	Keramik	Kärl	5	1		Buk
25	Keramik	Kärl	7	1	Samma som F26. 0,8 m från varandra	Mynning

Bilaga 2

Fyndtabell

Accessionsnummer: VM 300 011
Landskap: Halland
Socken: Snöstorp
Fastighet: Fyllinge 30:393
Fornlämning: RAÄ 120 och 121
Period: Förromersk järnålder

Arkeologisk undersökning 2017

Övrigt	Tjocklek	Magringsmax	Magringsmaterial	Ytbehandling	Skärvform	Datering	Bränd	Anläggningsnummer
	9	1,76	Krossad bergart	Glättning	Rak	FRJÅ		301
	5,53	0,9	Sand	Polering		ÄJÅ		301
Nära botten	10	1,67	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		301
	0	1,74	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		494
Även buk och botten	7,39	1,61	Krossad bergart	Glättning	Inåtsvängd			509
Fint glättad	5,31	0,83	Sand	Glättning		ÄJÅ		828
Även buk	7	1,17	Krossad bergart	Glättning	Utåtsvängd	YFRJÅ/ÄRJÅ		1002
Hårt bränd. Fin magring	0	1,11	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		1637
	7,53	0				ÄJÅ		1346
Även buk och botten	7,21	2,31	Krossad bergart	Glättning	Utåtsvängd	YFRJÅ		2008
Matskorpa	7,34	1,59	Krossad bergart	Glättning	Utåtsvängd	YFRJÅ/ÄRJÅ		2008
Fint glättad. Ett kärl	7,07	1,04	Sand	Glättning	Utåtsvängd	YFRJÅ/ÄRJÅ		2008
Mycket grovt	13,03	4,78	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		2034
	7,95	1,62	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		3524
	0	1,33	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		5472
	0	4,01	Krossad bergart			ÄJÅ		7070
	0	0				ÄJÅ		7566
	7,46	2,75	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		0
	0	3,16	Krossad bergart			ÄJÅ		7576
	4,19	0,6	Natur	Glättning	Rak	YFRJÅ		7576
	7,92	2,02	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		7576
	0	0				ÄJÅ		7576
	7,74	2,21	Krossad bergart	Glättning	Inåtsvängd	FRJÅ		7576

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning	Del
26	Keramik	Kärl	5	1	Samma som F25. 0,8 m från varandra	Mynning
27	Keramik	Kärl	1	1		Buk
28	Keramik	Kärl	37	3	Neo?	Buk
29	Keramik	Kärl	1	1	Mycket hårt bränd	Buk
30	Keramik	Kärl	9	4		Mynning
31	Keramik	Kärl	11	4	Neo?	Buk
32	Keramik	Kärl	149	21	Neo?	Buk
33	Bränd lera		21,7	11	En sintrad bit	
34	Bergart	Glättsten	82,9	2		
35	Flinta	Avslag/avfall	184,6	24		
36	Flinta	Avslag/avfall	4,5	3		
37	Flinta	Skrapa	31	2		
38	Flinta	Kärna	29,6	1	tre fragment. Avslagskärna	
39	Bränd lera		22,3	8	Sintrad lera	
40	Bränd lera		388,1	93		
41	Keramik	Kärl	37,1	6		
42	Keramik	Kärl	2,6	2		Mynning
43	Keramik	Kärl	6,2	1	Streckdekor	Buk
44	Flinta	Kärna	48,9	1	avslagskärna	
45	Flinta	Avslag/avfall	40	3		
46	Bränd lera		7,5	4		
47	Flinta	Avslag/avfall	17	1		
48	Flinta	Avslag/avfall	5,9	1		
49	Flinta	Avslag/avfall	34,7	1		
50	Slagg		52,8	6	Slagg med svagt metalliskt innehåll	
51	Flinta	Skrapa	4,8	1		
52	Bränd lera		0,2	1		
53	Bränd lera		13,5	1		
54	Ben	Avfall	0,2	2		
55	Ben	Avfall	0,2	1		
56	Bränd lera		80,8	18		
57	Flinta	Kärna	11,5	1	Bränd kärna	
58	Flinta	Avslag/avfall	13,6	5		
59	Bergart	Malsten	492,7	1	Löpare	
60	Flinta	Avslag/avfall	14,1	1	Avslag med retursch	
61	Flinta	Kärna	35,8	1		
62	Flinta	Avslag/avfall	4,9	1		
63	Flinta	Kärna	16	1		
64	Flinta	Avslag/avfall	3,7	1		
65	Flinta	Skrapa	3,6	1		
66	Ben	Avfall	6,1	76		
67	Ben	Avfall	11	23		
68	Flinta	Skrapa	2,7	1		

Övrigt	Tjocklek	Magringsmax	Magringsmaterial	Ytbehandling	Skärvform	Datering	Bränd	Anläggningsnummer
	0	0				FRJÅ		7576
	5,54	1,2	Natur	Glättning		ÄJÅ		7576
Grovt	10	3,57	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		7794
	7	0				ÄJÅ		8757
Även buk	6,75	2,34	Krossad bergart	Glättning	Utåtsvängd	YFRJÅ		8812
Mycket grovt	11	4,48	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		9054
Mycket grovt. Röd fältspat	11	5,6	Krossad bergart	Glättning		ÄJÅ		9684
	0	0						301
	0	0						2034
	0	0						8812
	0	0					X	8812
	0	0						8812
	0	0						9603
	0	0						2008
	0	0						509
	12	0				YFÖRJÅ/ÄJÅ		2008
	4	0						2008
	8	0				YFÖRJÅ/ÄJÅ		2008
	0	0						9054
	0	0						9054
	0	0						301
	0	0						9076
	0	0						6524
	0	0						2034
	0	0						2008
	0	0						2034
	0	0						828
	0	0						0
	0	0						1002
	0	0						301
	0	0						768
	0	0					X	2008
	0	0						2008
	0	0						2034
	0	0						4693
	0	0						0
	0	0						0
	0	0						6509
	0	0						3730
	0	0						0
	0	0						0
	0	0						301
	0	0						4752

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning	Del
69	Flinta	Avslag/avfall	1,1	1		
70	Järn	Föremål	0,1	1	Föremål. Mycket fragmenterat ej tillvaratagen	
71	Ben	Avfall	0,8	4		
72	Ben	Avfall	0,1	1		
73	Flinta	Avslag/avfall	6,5	1		
74	Flinta	Avslag/avfall	0,2	1		
75	Trä	Organiskt trä	39,9	1	Träbit som påträffades i AG2008	

Övrigt	Tjocklek	Magringsmax	Magringsmaterial	Ytbehandling	Skärvform	Datering	Bränd	Anläggningsnummer
	0	0						3924
	0	0						2008
	0	0						1085
	0	0						2008
	0	0						7070
	0	0						5506
	0	0						2008

Bilaga 3

Keramik

Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier

Inledning

Vid de arkeologiska undersökningarna i Fyllinge 20:393 år 2017 påträffades 193 keramikskärvor som vägde drygt 1,1 kg. Detta innebär att vikten per skärva är 8,0 g vilket är normalt och vikten antyder att det inte varit någon större sekundär påverkan på keramiken på platsen.

Registrering och bearbetning

En förhållandevis detaljerad registrering har utförts i Intrasis. Vid registreringen har följande variabler noterats; vikt, antal skärvor, kärldel, kärltyp, ytbehandling, dekor, skärvtjocklek, största bergartskorn i godset, magringstyp, form samt en eventuellt och preliminär datering. De 193 skärvorna har fördelats på 32 fyndposter.

Datering

Med utgångspunkt i keramikens form, dekor, ytbehandling samt godssammansättning kan kärlen dateras till förromersk järnålder. Det kan emellertid finnas ett mindre tidig- eller mellanneolitiskt keramikmaterial i tre olika gropar och i ett lager, men detta är osäkert.

Ytbehandling och dekor

Samtliga skärvor var oornerade och dessutom var alla utom fem glättade (Fig. 1). Det innebar att den våta kärlytan ströks av med handen eller en trasa innan kärlet brändes. Detta var den vanligaste ytbehandlingen under förhistorien, men det kan noteras att flera av kärlen hade en mycket fin glättning, vilken normalt återfinns på koppar eller skålar.

Fem skärvor (F2) från grop A8414 var polerade och det betyder att kärlytan har ett näst intill metallisk utseende, vilken skulle likna metallkärl. Polering återfinns på koppar från slutet av förromersk järnålder till tidig folkvandringstid.

Kärlgods

Keramiken från Fyllinge har huvudsakligen framställts av leror som magrats med krossad bergart, och denna typ av keramik användes till allt från förvaringskärl till kokkärl. Det fanns emellertid även flera kärl i Fyllinge som föreföll bestå av sandmagrade eller naturligt magrade leror, och denna typ av kärlgods förknippas främst med finkeramik i form av koppar, bägare och skålar. Dessa kärltyper användes inte som kokkärl, utan de kan ses mer som serveringskärl.

Största uppmätta bergartskorn i godsen varierar från 0,8 till 3,2 mm och de mindre kornen återfinns i de naturligt magrade eller sandmagrade lerorna. Medelvärdet på bergartskornen från 22 uppmätta skärvor var 1,8 mm och man kan anse att fördelningen är normal och det visar att kärlen i Fyllinge haft olika funktioner. Dock var medelvärdet på kornstorlekarna

relativt lågt vilket antyder att det fanns förhållandevis många kärl som kan klassificeras som finkeramik.

Utöver ovanstående skärvor fanns det sammanlagt 44 skärvor (F15, F28, F31, F32) som kan vara tidig- eller mellanneolitiska. Största korn i dessa skärvor har uppmätts till mellan 3,6 och 5,6 mm, vilket är mycket grovkornigt. Det har även noterats att flera av skärvorna består av en siktad magring som är rik på röd fältspat och denna typ av magring förekommer oftast i trattbägarkeramik. Keramiken är oornerad och därmed är bedömningen osäker, men den möjliga trattbägarkeramiken påträffades i groparna AG2034, AG9059, AG9684 samt i lager AL7794. Den tydligaste neolitiska keramiken framkom i grop A9684 och det kan vidare noteras att det inte påträffats mer keramik i dessa fyra kontexter och exempelvis fanns det ingen järnålderskeramik i någon av dessa fyra.

Fig. 1. Förromersk keramik från Fyllinge. A) F12. B) F14. C) F22. D) F1. E) F13 F) F25. G) F26.

Kärlstorlek

Det har inte varit möjligt att rekonstruera något kärl i sin helhet och därför har skärvtjockleken använts för att belysa hur stora kärlen var. Små kärl har normalt

skärvtjocklekar som understiger 6 mm, mellanstora 7 till 10 mm och stora kärl har tjocklekar som överstiger 10 mm. På de skärvorna som bestämts som förromerska har skärvtjockleken uppmätts på 19 skärvor och medelvärdet var 7,3 mm vilket är lågt, och detta antyder att flera av kärlen var relativt små och sannolikt fanns det en hög andel koppar och bägare i materialet. De tunnaste skärvorna var 4 och 5 mm, vilket är väldigt tunnväggigt och de tjockväggigaste var 10 mm. Det innebär att det helt saknas stora förrådskärl och att keramiken förefaller ha varit använd som finkeramik och som kokkärl.

Keramiken från de fyra fyndposterna som bedömts vara tidig- och mellanneolitisk har skärvtjocklekar från 10 till 13 mm, och denna keramik var betydligt mera tjockväggig än den övriga keramiken. Det är därmed inte bara godset som avviker från den övriga keramiken utan även skärvtjocklekarna påvisar ett annat hantverk.

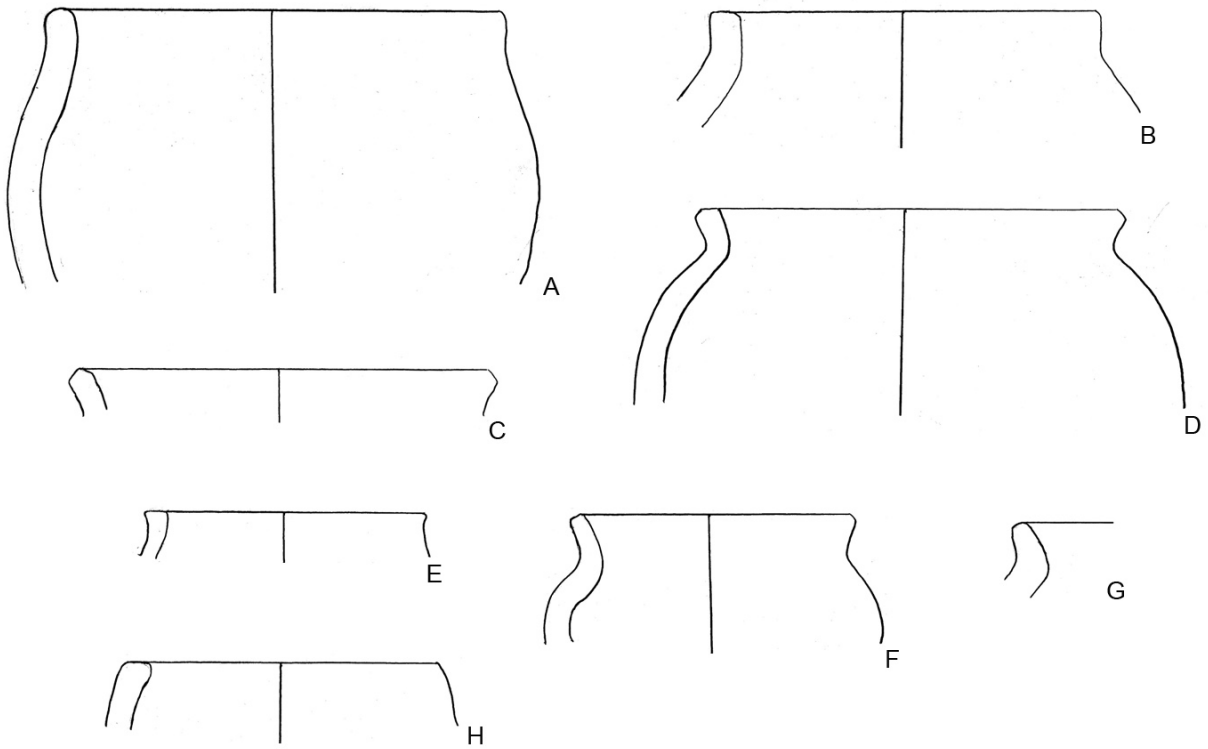

Fig. 2. Kärlprofiler av förromersk keramik från Fyllinge. A) F12. B) F1. C) F11. D) F14. E) F22. F) F13. G) F8. H) F25, F26. Skala 1:2.

Kärlformer

Materialet domineras av keramikkoppar med antingen rakt eller utåtböjt mynningsparti (Fig. 1, 2). Kärlen var små eller mellanstora och mynningsdiametern har uppmätts på sju olika kärl och den varierar från 8 till 13 cm. Formerna på mynningarna skiljer sig något och detta är med största sannolikhet främst relaterat till funktion, och utifrån formerna bör samtliga kärl dateras till yngre förromersk järnålder. På några kärl finns antydningar till facetter på mynningen (Fig. 2C, 2D) och det är typiskt för denna period.

Två inåtböjda mynningsskärvor (F25, F26) (Fig. 1F, 1G, 2H) passar ihop och de har därmed tillhört samma kärl. Skärvorna påträffades 0,8 m från varandra fast i olika lager; L8345 och L8346. Denna typ av kärl förekom också under förromersk järnålder.

De minsta kärlen (F13, F22) (Fig. 1C, 1F, 22E, 2F) påträffades i grop A10113 respektive i lager L7882. Dessa kärl bör klassificeras som dryckesbägare.

Avslutning

Man kan konstatera att kärlprofilerna och mynningsdiametrarna överensstämmer med bland annat skärvtjocklekarna och att keramikmaterialet från Fyllinge 20:393 domineras av små och mellanstora kärl. Kärlformerna är relativt enhetliga och materialet ger intrycket av att platsen inte använts som en typisk hantverksplats. En sådan är till exempel Fyllinge 20:436 (Toreld 2005), där det påträffats större förrådskärl och tecken på metallhantverk. Även Kistinge i samma område är en sådan plats. Det finns fler lokaler i södra Halland som uppvisar samma typ av keramik som Fyllinge 20:436 och Kistinge, men Fyllinge 20:393 är en plats med andra funktioner.

Keramiken från Fyllinge 20:393 påminner snarast om gravkeramiken från Tjärbygravfältet i Laholm (Wranning 2015:78 ff) eller med keramiken från gravfältet i Sannarp utanför Falkenberg (Strömberg 2005:182 ff).

Keramiken speglar därmed dess sociala miljö under förromersk järnålder. Kärlen från Fyllinge 20:393 har inte använts som gravkeramik, men de har haft en viktig och framför allt en speciell funktion. Dessutom saknas vissa typer av kärl på platsen vilket tyder på att vissa verksamheter, som till exempel metallhantverk, inte fanns i Fyllinge 20:393.

Litteratur

Strömberg, B. 2005. *Gravplats – Gravfält. Platser att skapa minnen vid – platser att minnas vid.* Göteborgs universitet. Institutionen för arkeologi. Gotarc Series B. Gothenburg Archaeological Theses No. 42. Göteborg

Toreld, C. 2005. Keramikskärvor – slängda sopor eller betydelsebärande bitar? I: Toreld, C. & Wranning, P. (red.). *Förromersk järnålder i fokus. Framgrävt förflutet i Fyllinge II.* Arkeologiska rapporter från Hallands länsmuseer 2005:2. Halmstad, sid. 58-95

Wranning, P. 2015. Tjärby – Lokala sedvänjor och långväga kontakter. Förromersk grav- och byggnadsskick ur ett halländskt perspektiv. Hallands länsmuseers Skriftserie No 12 / Gotarc, Series

Bilaga 4

Osteologisk analys

Emma Maltin, Bohusläns museum

Osteologisk analys av bränt benmaterial från Snöstorp RAÄ 120 och RAÄ 121

Emma Maltin

Inledning

Snöstorp RAÄ 120 var en boplats med datering till förromersk eller äldre romersk järnålder. Benmaterialet som tillvaratogs kom från ett stolphål, tre gropar och en härd. RAÄ 121 var ett område med gropar och diffusa anläggningar samt grophus med datering till äldre romersk järnålder. I ett av grophusen tillvaratogs ett benfragment.

Metod

Benmaterialet från varje anläggning har vägts. Måtten avser fragmentens största mått (mm), och är ämnade att ge en uppfattning om materialets utseende och fragmenteringsgrad. Observera att vissa av fragmenten brutits itu för att möjliggöra inspektion av mikrostrukturen i en färsk brottyta.

Då artbestämning varit möjlig har den utförts med stöd av referenssamlingen på Göteborgs Naturhistoriska Museum. Får och get är svåra att skilja åt osteologiskt, men har i så stor utsträckning som möjligt bestämts enligt Boessneck (1969) och Prummel & Frisch (1986).

Mikrostruktur

För att skilja mellan ben från människa och djur har en bedömning gjorts av fragment från rörben, då dessa uppvisar vissa typiska skillnader. Rörbenets yttre yta är ofta ”strimmig” eller ”fibrig” på ett karaktäristiskt sätt på människoben, medan djurben är slätare. Även insidan av rörbenet, märghålan, skiljer sig åt. Människoben har oftast en ojämn märghåla, med många lister, medan djurbenen generellt är slätare. Det finns dock undantag från denna regel. Mer säker kan man vara om man bryter rörbensfragment på tvären och studerar benets mikrostruktur i de färska brottytorna. Vissa typer av ben är uppbyggda av osteoner, i vars mittpunkt det finns så kallade haverska kanaler där det löper blodkärl. Dessa kanaler syns i brända ben som små håligheter. Då det finns en skillnad i frekvens och storlek av haverska kanaler i mänskligt ben och ben från andra däggdjur kan detta ligga som grund för att avgöra om ben kommer från människa. Människoben har fler och grövre kanaler än djurben (se tex Holck 1997: 121f).

Vid den föreliggande analysen har stereolupp med 6-50x förstoring använts för att studera benets mikrostruktur, och som referens har kremerade ben från olika djur och människa använts. En sammanvägning av de ovan nämnda karaktärerna har om möjligt gjorts för alla fragment, men benets mikrostruktur är den karaktär som vägt tyngst.

Resultat och diskussion

Benmaterialet från Snöstorp RAÄ 120 kom från flera gropar samt ett stolphål och en härd. Två av de insamlade fynden, f.nr. 55 och f.nr. 71, bestod inte av ben. Bengmängden var i alla kontexterna mycket liten, och benmaterialet var hårt fragmenterat och dåligt bevarat. En av groparna, f.nr. 66, innehöll ett något större antal benfragment. Dessvärre gick inget av fragmenten att artbestämma. Minst ett fragment kom från djur (ej människa), och det fanns också ett litet käkfragment (med delar av en alveol) och en bit av en ledända.

Från Snöstorp RAÄ 121 samlades endast ett benfragment in, f.nr. 72. Detta var ett rörbensfragment från ett mindre däggdjur.

Överlag var alla benfragment helt genombrända och vita, förutom materialet från en av groparna (A494, f.nr. 66) där vissa av fragmenten inte var helt genombrända utan hade en svart sotig kärna.

RAÄ	F.nr.	Anl.	Kontext	Art	Element	Antal	Bränt	Vikt (g)	Mm
120	**54**	1002	Stolphål	Däggdjur (ej människa)	Rörben	2	x	0,2	5,7-9,6
120	**55**	301	Grop	Ej ben	-	1	-	0,2	-
120	**66**	494	Grop	Däggdjur	Blandat	40	x	5,8	5-21,2
120	**67**	301	Grop	Däggdjur	Revben?	4	x	0,8	4,4-10,7
120	**71**	7837	Härd	Ej ben	-	4	-	0,8	-
121	**72**	2008	Grophus	Litet däggdjur	Rörben	1	x	0,1	5,8
Totalt						**52**		**7,9**	

Tabell 1. Osteologiska analys av benmaterial från Snöstorp RAÄ 120 och RAÄ 121.

Litteraturlista

Arcini, C. Osteologisk analys av humanben. I: Hauptman Wahlgren, K. *Ett gårdsgravfält i Härads Kyrkby. E20. Södermanland, Härads socken, RAÄ 83.* UV Stockholm, Rapport 1995:10.

Buikstra, J. E. & Ubelaker, D. H. 1994. *Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains.* Fayetteville, Arkansas: Arkansas Archaeological Survey Report Number 44.

Gejvall, N-G.

-1947. Bestämning av brända ben från forntida gravar. *Fornvännen* 42: 39-47. Stockholm.

-1948. II. Antropologisk del. Bestämning av de brända benen från gravarna I Horn. I: Sahlström, K. E. & Gejvall, N-G. *Gravfältet på kyrkbacken i Horns socken, Västergötland.* Stockholm.

Holck, P. 1997. *CREMATED BONES. A Medical-Anthropological Study of an Archaeological Material on Cremation Burials.* Antropologiske skrifter nr 1c, Anatomical Institute, University of Oslo.

Bilaga 5

Makrofossilanalys RAÄ 120

Jennie Andersson, Geark

Jennie Andersson
073-6715087
jenn_andersson31@hotmail.com
Anneli Ekblom
Gotlandsresan 2
75 754 Uppsala
018- 43 20 485
e-mail:
anneli.ekblom@arkeologi.uu.se

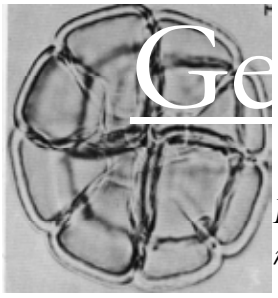

Gearк

Konsultation inom geo-arkeologi
makrofossil (frö) analys och pollenanalys

GEARK rapporter 2017, 55

MAKROFOSSILANALYS FYLLINGE FJÄRDE KVADRANTEN, SNÖSTORP RAÄ 120 SU, SNÖSTORP SN, HALMSTAD KOMMUN, HALLAND.
Diarienr: 2017-337

Av Jennie Andersson

På uppdrag av Ola Kadefors-Kulturmiljö Halland, har makrofossilanalys utförts på 5 st jordprover från en slutundersökning kallad Fjärde kvadranten, Fyllinge, Område 1, Raä 120 Snöstorp sn, Halland. Jorden i proverna utgjordes av fyllning från några olika anläggningar från boplatslämningar som undersöktes i Fyllinge. Anläggningstyperna utgjordes av en härd, 2 gropar, ett lager tillhörande hus 1, ett stolphål tillhörande hus 2 samt två gropar i anslutning till stolphusen. Syftet med provtagning och makrofossilanalys var att plocka ut arkeobotaniskt- och daterbart material för att ytterligare förstå och tolka de under förundersökningen framkomna konstruktionerna på platsen. Den arkeobotaniska analysen syftade även till att följa upp den makrofossilanalys som gjorde efter förundersökningen och i möjlig mån svara på frågor om de aktiviteter som kan ha skett när boplatslämningens anläggningar konstruerades, omgivande miljö, och om möjligt verifiera anläggningarnas och platsens tidsställning och kontinuitet.

Metodik och preparering

Analysen utfördes av Jennie Andersson och i samråd med Anneli Ekblom/GEARK. En delmängd (ca 1.8 dl jord) togs ut från varje prov och preparerades genom slamning/flotering. Jordproverna vattenmättades genom att 1 liter vatten tillsattes och provet volymbestämdes i en graderad bägare innan preparering. Proverna preparerades sedan i en 10 l hink genom en kombination av slamning och flotation: materialet sätts i rörelse genom att man rör provet kraftigt medan varmt vatten tillsätts i en kraftig stråle och sedan hälls av i olika omgångar. Rörelsen får det organiska, ofta lätta materialet (träkol och fröer) att flyta upp till ytan och detta material hälls av och fångas upp i ett 0,25 mm finmaskigt såll medan det minerogena och tyngre materialet (stenar, mineraler och möjliga artefakter) sjunker ned till botten. Processen upprepas

tills inget organiskt material längre är synligt i hinken och vattnet blivit klarare. Proverna analyserades i 10-40 x förstoring med hjälp av ett stereomikroskop. Bestämning av de funna fröerna gjordes med hjälp av referenslitteratur såsom Beijerinck (1969), Berggren (1969, 1981) Jacomet et al. (1989), Anderberg (1994) och nätatlasen/webbplatsen Digital seed atlas of the netherlands(Cappers et al 2006) samt *Den virtuella floran* (Anderberg och Anderberg). Okända eller svåra fröer/*problematica* bestämdes i samråd med Anneli Ekblom.

Analys

Från boplatslämningar i Fyllinge-Fjärde kvadranten, Område 1 har totalt 5 makrofossilprover preparerats och analyserats. Ur dessa fem prover har en sammanlagd mängd om 45 ½ st fröer eller fragment av fröer plockats ut. Av dessa var 11 st förkolnade fröfragment eller hela fröer medan resterande 34 ½ st var obrända fröer. Dessa obrända fröer tolkas vara färska och recenta eftersom bevaringsförhållanden för organiskt förhistoriskt material på platsen (baserat på makrofossilprovernas innehåll och karaktär) tycks vara dåliga.

Mängden träkol i proverna varierade från nästan inget och då mycket små fragment, som i provet från AL 7710 (PM 10029)- lager i hus 1, till väldigt mycket och större träkolsbitar som i härden A 1085 (PM 8212). Ur alla anläggningar plockades en viss mängd träkol ut att för skickas till ^{14}C-datering. Övrigt innehåll i proverna bestod av varierande andelar obrända och recenta rester efter insekter, sintrad lera, sclerotier (sporer av Rödfiltssvamp)samt humusmaterial och rottrådar.

Stolphål- A 828

Provet från stolphålet A 828 (PM 10125) bestod av gråbrun sandig silt och innehöll 2 st förkolnade oidentifierbara fröfragmentm och 33 st förkolnade och sintrade rödbrända oidentiferade fragment. Det är oklart vad dessa är men de kan vara amorft organiskt material (*jurpa*)som bränts samman med mineralrik sand eller liknande och bildat små klumpar. Vidare påträffades även 7 st obrända recenta fröer av målla obestämd (*Chenopodium album* typ) samt 1 st obränt frö av viol obestämd (*Viola* spp./indeterminable).

Gropar- A 509 och A 1637

I provet från gropen A 509, vilket bestod av brungrå sand/lera påträffades 1 st förkolnat oidentifierbart fröfragment samt två förkolnade fragment av målla. Provet från gropen A 1637 (PM 9932) bestod av brun sand och innehöll 1 st förkolnat oidentifierbart fröfragment, 1 st förkolnat mycket fragmenterat troligt sädeskorn av obestämd art (cerealia spp./indeterminable) samt 1 st förkolnad målla obestämd. Inget av proverna innehöll något obränt recent botaniskt material.

Härd och lager i Hus 1- AH 1085 och AL 7710

Provet från AH 1085 (PM 8212) bestod av gråbrun sand/lera och innehöll som förväntat från en härd, en större mängd träkol (även större fragment) och sintrad lera. Här påträffades 2 st förkolnade fragment varav 1 st identifierades som förkolnad målla medan det andra var mycket fragmenterat och inte kunde artbestämmas alls. I övrigt innehöll provet även några obrända fröer vilka identifierades som: 16 st viol obestämda (*Viola* spp.), 1 st halvgräs obestämd (*Cyperaceae* spp.- möjligen skogssävssläktet- *Scirpus* spp./indeterminable), 1 st målla obestämd samt 1 st frö av

plister obestämd (*Lamium* spp./indeterminable- möjligen *Lamium Purpureum*- Rödplister). Det andra provet från Hus 1, från lager AL 7710 (PM 10029) bestod av gråbrun humös sand/lera och innehöll 1 st oidentifierat förkolnat fragment samt även obrända fröer- 1 st oidentiferat fragment av frö, 1 st skogssäv obestämd *(Scirpus* spp./indeteriminable), 4 st viol obestämd samt 1 st målla obestämd.

Resultat och diskussion

Det fossila botaniska material som påträffats i proverna från Fyllinge är överlag sparsamt liksom även det obrända materialet. (Se tabell 1 nedan). Detta beror bland annat på att resultatet av analysen baserar sig på få provtagna kontexter och att bara vissa av dessa har utsatts för eldverkan i högre grad (t. ex AH 1085 och A 509), något som vid rätt förhållanden bevarar botaniskt material. I härden AH 1085 kan dock brännverkan varit för hög vilket istället för att bevara fröer sprängt sönder dem. Vad gäller de gropar som undersöktes- A 509 och A1637, innehåller även dessa relativt hög andel träkol. Detta kan dock bero på att de delvis består av återfyllnads- och avfallslager från hus och härdar varifrån träkol kan ha rakats ur och eventuella sädeskorn eller fragment av dessa (1 st svårt fragmenterat osäkert sädeskorn från A 1637) kan ha följt med. Vad gäller övriga kontexter är mängden träkol relativt liten till måttlig och därför rekommenderas för kommande analyser riktad provtagning i anläggningar som visar tecken på att ha utsatts för eld.

Baserat på provernas sparsamma fossila botaniska innehåll är det svårt att ytterligare göra tolkningar om platsens närmiljö och förhistoriska ekologi samt om anläggningarnas funktion och roll i hushållsekonomin på gården. I det såväl brända som obrända fyndmaterialet framkom målla, (*Chenopodium album* typ) ett vanligt ogräs på kulturpåverkad mark . De övriga obrända fynden av ruderatväxter (slideväxter, viol och måra) vilka alltså tolkas vara recenta, trivs även de liksom mållan i kväverika miljöer och är vanliga på platser där människor och djur vistats kontinuerligt i någon mån och viss naturlig gödsling skett i form av spillning vid betesaktiviteter eller som avfall från hushåll (Viklund 1998: 13, 16f, 123). Fynden av 2 st obrända fröer av skoggsäv obestämd (*Scirpus* spp./indeterminable) samt de 21 ½ st fynden av viol obestämd (förmodligen *Viola arvensis*-åkerviol) indikerar att platsen i historisk tid varit näringsrik och fuktig men öppen (Mossberg 1992: 600, 295). Den låga botaniska artdiversiteten vad gäller det obrända färska materialet på platsen är intressant och kan vara ett resultat av hur marken använts i historisk tid. Har marken huvudsakligen odlats och hållits efter så är det naturligt att en hel del av de vanliga ogräs- och ängsmarksväxter saknas i materialet.
Det ska dock tas i beaktande att det finns källkritiska problem att tolka enstaka förekomster av fröfynd liksom avsaknanden av fröer i ett material. Resultatet från en analys som denna kan bero på en mängd variabler som bör tas hänsyn till (t. ex provtagningsförfarande, urval av kontexter som provtas/analyseras, miljö och bevaringsförhållanden, hantering av prover och preparing etcetera). Möjligheten till vidare tolkningar av platsen och anläggningnarna, förutom datering av utplockat material till ^{14}C är härvid begränsad på grund av det få antalet provtagna kontexter och dessas sparsamma innehåll.

Fyllinge-Fjärde kvadranten, Omr. 1, Snöstorp Raä 120, Anläggningsnr.	Pm nr	Kontext (Samt ev. märkning på påse)	Volym	Träkol	Sintrad lera	Sclerotier (Sporer av rödfiltssvamp)	Rottrådar/humusmaterial	Insektsrester recenta obrända	**Förkolnat material**	cf. Cerealia spp./indeterminable fragment (mkt litet)	Chenopodium album typ /Svinmålla typ)	Oidentiferat förkolnat/sintrat material, jurpa	Oidentifierade förkolnade fragment av fröer	**Recent obränt material**	Chenopodium albym typ (Svinmålle typ)	Cyperaceae spp./indeterminable- cf. Scirpus spp. (Halvgräs-skogssävar obestämd)	Lamium spp./indeterminable (Plister obestämd)	Potentilla spp./indeterminable (Fingerörter obestämd)	Viola spp. /indeterminable (Violväxter obestämd- cf. Viola arvensis-Åkerviol)	Oidentifierade fragment av fröer/växtdelar	**Totalt antal fröer**
A 509	8413	Grop	920 ml	xxxxx		x	x				2		1								**3**
AS 828	10125	Stolphål	1000 ml	xx	xx	xx	x					33	2		7				1		**10**
A 1085	8212	Härd	800 ml	xxxxx	xxx						1		1		1	1	1		16 ½		**21 ½**
A 7710	10029	"Lager i Hus 1"	1000 ml	x	x		x						1		1	1			4	1	**8**
A 1637	9932	Grop	940 ml	xxxx		x	x	x		1	1		1								**3**
																					45 ½

Tabell 1. Påträffade obrända fröer och förkolnat material ifrån Fyllinge-Fjärde Kvadranten,Område 1, Snöstorp Raä 120, Snöstorp Sn, Halland. Mängden träkol, ben och botaniskt material har uppskattats enligt följande: x- mkt sparsamt, xx- sparsamt, xxx- måttligt, xxxx- rikligt, xxxxx- mycket rikligt. Där fragment gått att plocka ut av botaniskt-, organiskt eller animaliskt material/är tillräckligt stora anges ibland precist antal.

Referenser

Anderberg, A. & Anderberg, A.L. Den virtuella floran. Elektronisk publikation. Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm. http://linnaeus.nrm.se/flora

Anderberg, A.L. 1994. Atlas of seeds. Part 4. Resedaceae-Umbifelliferae. Stockholm. Naturhistoriska riksmuseet.

Beijerinck, W. 1976. Zadenatlas der Nederlandsche Flora.Backhuys & Meesters. Amsterdam.

Berggren, G. 1969. Atlas of seeds. Part 2. Cyperaceae.Stockholm. Naturvetenskapliga forskningsrådet.

Berggren, G. 1981.Atlas of seeds. Part 3. Salicaceae-Cruciferae. Stockholm. Naturvetenskapliga forskningsrådet.

Cappers, R.T.J. Bekker, R.M. Jans J.E.A. (2006) Digital Seed Atlas of the Netherlands. Groningen Archaeological Studies 4 2006, Barkhuis Publishing, Eelde, The Netherlands. www.seedatlas.nl.

Jacomet, S, C. Brombacher und M. Dick 1989. Archäbotanic am Zürichzee- Ackerbau, Sammelwirtschaft und Umwelt von Neolitichen und Bronze zeitlichen Seefersiedlungeni m Raum Zürich. Züricher Denkmalpflege, Monografien 7. Zürich. Orell Füssli.

Mossberg, B., Stenberg, L., Ericsson, S. 1992. *Den nordiska floran*. Stockholm.

Ursing, B. 2010. *Fältflora. Kärlväxter*. Värnamo. Tjugonde upplagan. Värnamo.

Viklund, K. Cereals, weeds and crop processing in Iron Age Sweden: methodological and interpretative aspects of archaeobotanical evidence. Achaeology and Environment, 14. Umeå universitet. Umeå.

http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en

https://sv.wikipedia.org/wiki/Videsl%C3%A4ktet. Läst 20170812.

På uppdrag av Ola Kadefors, Kulturmiljö Halland

Uppsala 20170828

Geark/ Jennie Andersson, Anneli Ekblom

Bilaga 6

Makrofossilanalys RAÄ 121

Jennie Andersson, Geark

Jennie Andersson
073-6715087
jenn_andersson31@hotmail.com
Anneli Ekblom
Gotlandsresan 2
75 754 Uppsala
018- 43 20 485
e-mail:
anneli.ekblom@arkeologi.uu.se

Gearк

Konsultation inom geo-arkeologi
makrofossil (frö) analys och pollenanalys

GEARK rapporter 2017, 56

MAKROFOSSILANALYS FYLLINGE FJÄRDE KVADRANTEN, SNÖSTORP RAÄ 121 SU, SNÖSTORP SN, HALMSTAD KOMMUN, HALLAND.
Diarienr: 2017-337

Av Jennie Andersson

På uppdrag av Ola Kadefors-Kulturmiljö Halland, har makrofossilanalys utförts på 5 st jordprover från en slutundersökning kallad Fjärde kvadranten, Fyllinge, Område 2, Raä 121 Snöstorp sn, Halland. Jorden i proverna utgjordes av fyllning från några olika anläggningar från boplatslämningar som undersöktes i Fyllinge. Anläggningstyperna utgjordes av grophus och bottenlager från dessa samt två gropar varav en möjligtvis är neolitisk. Syftet med provtagning och makrofossilanalys var att plocka ut arkeobotaniskt- och daterbart material för att ytterligare förstå och tolka de under förundersökningen framkomna konstruktionerna på platsen. Den arkeobotaniska analysen syftade även till att följa upp den makrofossilanalys som gjordes efter förundersökningen och i möjlig mån svara på frågor om de aktiviteter som kan ha skett när boplatslämningens anläggningar konstruerades, omgivande miljö, och om möjligt verifiera anläggningarnas och platsens tidsställning och kontinuitet.

Metodik och preparering

Analysen utfördes av Jennie Andersson och i samråd med Anneli Ekblom/GEARK. En delmängd (ca 1.8 dl jord) togs ut från varje prov och preparerades genom slamning/flotering. Jordproverna vattenmättades genom att 1 liter vatten tillsattes och provet volymbestämdes i en graderad bägare innan preparering. Proverna preparerades sedan i en 10 l hink genom en kombination av slamning och flotation: materialet sätts i rörelse genom att man rör provet kraftigt medan varmt vatten tillsätts i en kraftig stråle och sedan hälls av i olika omgångar. Rörelsen får det organiska, ofta lätta materialet (träkol och fröer) att flyta upp till ytan och detta material hälls av och fångas upp i ett 0,25 mm finmaskigt såll medan det minerogena och tyngre materialet (stenar, mineraler och möjliga artefakter) sjunker ned till botten. Processen upprepas

tills inget organiskt material längre är synligt i hinken och vattnet blivit klarare. Proverna analyserades i 10-40 x förstoring med hjälp av ett stereomikroskop. Bestämning av de funna fröerna gjordes med hjälp av referenslitteratur såsom Beijerinck (1969), Berggren (1969, 1981) Jacomet et al. (1989), Anderberg (1994) och nätatlasen/webbplatsen Digital seed atlas of the netherlands(Cappers et al 2006) samt *Den virtuella floran* (Anderberg och Anderberg). Okända eller svåra fröer/*problematica* bestämdes i samråd med Anneli Ekblom.

Analys

Från boplatslämningar i Fyllinge-Fjärde kvadranten, Område 2 har totalt 5 makrofossilprover preparerats och analyserats. Ur dessa fem prover plockades en sammanlagd mängd om 370 ½ st fröer eller fragment ut (Se tabell 1 nedan för sammanställning av resultat). Av dessa var 366 ½ st obrända fröer medan endast 4 st var förkolnade fröer eller fröfragment. De obrända fröerna tolkas här vara recenta och färska eftersom bevaringsförhållandena bedöms vara dåliga för bevarande av förhistoriskt organiskt obränt material. Vidare innehöll proverna en varierande andel träkol- alltifrån väldigt lite som i de två groparna A 3115 och A 9054 till hög andel och stora bitar som i A 2034. Proverna innehöll även varierande andelar humusmaterial, sintrad lera, sclerotier (sporer av Rödfiltssvamp) samt obrända och recenta rester efter insekter.

Gropar- A 3115 och A 9054

I provet från gropen A 3115 (PM 10072- möjligen neolitisk) som bestod av brungrå siltig sand framkom inget botaniskt material alls, vare sig fossilt förkolnad eller obränt och färskt. Provet från grop A 9054 bestod av gråbrun något humös sand och här påträffades 1 st oidentifierat förkolnat fragment av frö samt även obrända fröer- 1 st trampört obestämd (*Polygonum* spp./ indeterminable), 1 st slideväxt obestämd (*Caryophyllaceae* spp./indeterminable) samt 334 st fröer av svinmålla typ (*Chenopodium album* typ).

Grophus och lager A 2008, A 2034, A 2054

Provet från grophus A 2008 (PM 10116- bottenlager i grophus) bestod av brungrå siltig sand och innehöll 1 st förkolnat fragment av svinmålla typ (*Chenopodium album* typ) samt 1 st obränt frö av en viol obestämd (*Viola* spp./indeterminable). I provet från A 2034 (PM 9073- bottenlager i grophus), vilket bestod av brungrå siltig sand framkom endast 2 st förkolnade fragment som inte kunde identifieras närmare. Inga obrända fröer påträffades i detta prov. Provet från A 2054 (PM 9075- ”övre lager i grophus”) bestod av grå siltig sand och innehöll inget förkolnat fossilt material utan här påträffades endast obrända fröer- 28 ½ st viol obestämd (*Viola* spp./indeterminable) samt 1 st frö av jordrök (*Fumaria officinalis*).

Resultat och diskussion

Det fossila botaniska material som påträffats i proverna från Fyllinge är överlag mycket sparsamt liksom även det recenta obrända materialet. Liksom för resultatet vad gäller Snöstorp Raä 120, baserar sig även detta resultat från Snästorp Raä 121 på relativt få provtagna kontexter och som i det stora hela inte tycks ha utsatts för brännverkan i högre grad. Andelen träkol som påträffas i proverna är väldigt varierande men om det producerats genom direkta aktivitetsprocesser i huset själv eller bara deponerats som komponenter i återfyllnads-/avfallslager är svårt att uttala sig om. Det är dock inte ovanligt att rika fynd av förkolnat material görs i övre lager av grophus och

representerar just återfyllnadslager medan de undre lagren som bör representera aktiviteter i huset, är relativt fyndtomma (Ekblom & Andersson 2016: 412, 415). Bevarandeförhållandena av torrt fossilt material på platsen tycks inte heller vara goda. De relativt sett få påträffade fröerna av förkolnat och obränt slag- t. ex ogräsen målla och viol är vanligt på kulturpåverkad mark och arkeologiska platser. De påvisar att marken nyttjats av människor på olika vis samt gödslats periodvis i olika utsträckning genom avfall från hushåll, betesaktiviteter och djurhållning i allmänhet (Viklund 1998: 13, 16f, 123). Det sparsamma botaniska fyndmaterialet och då särskilt vad gäller odlingsväxter från platsen ger inte vid hand att ytterligare tolkningar av anläggningarnas funktion och anläggande, lokala försörjningsmönster och boplatsekonomi samt platsens ekologi vad gäller förhistorien kan göras i detta skede. Som nämns ovan baseras resultatet dock på ett mycket litet antal analyserade anläggningar som inte verkar ha utsatts för direkt eldverkan, något som är en bra indikator på att fossilt material kan ha bevarats. Grophusens funktion baserat på det makrofossila materialet är därför oklar.

Fyllinge-Fjärde kvadranten, Omr. 2, Snöstorp Raä 121	Pm nr	Kontext (Samt ev. märkning på påse)	Volym	Träkol	Sintrad lera	Sclerotier (Sporer av rödfiltssvamp)	Rotrådar/humusmaterial	Insektsrester recenta obrända	**Förkolnat material**	Chenopodium album typ (Svinmålla typ)	Oidentifierade förkolnade fragment av fröer/växtdelar		**Recent obränt material**	Caryophyllaceae spp./indeterminable (Nejlikväxter obestäm	Chenopodium albym typ (Svinmålle typ)	Fumaria officinalis (Jordrök)	Polygonum spp./indeterminable (Slideväxter obestämd)	Viola spp. /indeterminable (Violväxter obestämd)		**Totalt antal fröer**
A 2008	10116	"Grophus-bottenlager,övre fyllning"	900 ml	xxxx		x	x			1								1		**2**
A 2034	9073	"Grophus-bottenlager"	1000 ml	xxxx	x		x				2									**2**
A 2054	9075	"Grophus"	1100 ml	xxx	x	x	x									1		28 ½		**29 ½**
AG 3115	10072	"Grop-möjligen neolitisk"	400 ml	xx			x	x												**0**
A 9054	10035	Grop	980 ml	xx		xxx	xx	x			1			1	334		1			**337**
																				370 ½

Tabell 1. Påträffade obrända fröer och förkolnat material ifrån Fyllinge-Fjärde Kvadranten, Snöstorp Raä 121, Snöstorp Sn, Halland. Mängden träkol, ben och botaniskt material har uppskattats enligt följande: x- mkt sparsamt, xx- sparsamt, xxx- måttligt, xxxx- rikligt, xxxxx- mycket rikligt. Där fragment gått att plocka ut av botaniskt-, organiskt eller animaliskt material/är tillräckligt stora anges ibland precist antal.

Referenser

Anderberg, A. & Anderberg, A.L. Den virtuella floran. Elektronisk publikation. Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm. http://linnaeus.nrm.se/flora

Anderberg, A.L. 1994. Atlas of seeds. Part 4. Resedaceae-Umbifelliferae. Stockholm. Naturhistoriska riksmuseet.

Beijerinck, W. 1976. Zadenatlas der Nederlandsche Flora.Backhuys & Meesters. Amsterdam.

Berggren, G. 1969. Atlas of seeds. Part 2. Cyperaceae.Stockholm. Naturvetenskapliga forskningsrådet.

Berggren, G. 1981.Atlas of seeds. Part 3. Salicaceae-Cruciferae. Stockholm. Naturvetenskapliga forskningsrådet.

Cappers, R.T.J. Bekker, R.M. Jans J.E.A. (2006) Digital Seed Atlas of the Netherlands. Groningen Archaeological Studies 4 2006, Barkhuis Publishing, Eelde, The Netherlands. www.seedatlas.nl.

Ekblom, A. & Andersson, J. Makrofossilanalys Malma. I: Makrofossilanalys Malma*: Hallar och grophus i Malma. Boplatslämningar från yngre järnålder i Uppland*. Uppsala 490:1, Valsätra 1:9, Uppsala socken, Uppsala kommun, Uppland, Uppsala Län. SAU rapport 2016:15 Susanna Eklund & Jonas Wikborg (Geark rapporter nr 25).

Jacomet, S, C. Brombacher und M. Dick 1989. Archäbotanic am Zürichzee- Ackerbau, Sammelwirtschaft und Umwelt von Neolitichen und Bronze zeitlichen Seefersiedlungen im Raum Zürich. Züricher Denkmalpflege, Monografien 7. Zürich. Orell Füssli.

Mossberg, B., Stenberg, L., Ericsson, S. 1992. *Den nordiska floran*. Stockholm.

Ursing, B. 2010. *Fältflora. Kärlväxter*. Värnamo. Tjugonde upplagan. Värnamo.

Viklund, K. Cereals, weeds and crop processing in Iron Age Sweden: methodological and interpretative aspects of archaeobotanical evidence. Achaeology and Environment, 14. Umeå universitet. Umeå.

http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en

https://sv.wikipedia.org/wiki/Videsl%C3%A4ktet. Läst 20170812.

På uppdrag av Ola Kadefors, Kulturmiljö Halland

Uppsala 20170829

Geark/Jennie Andersson, Anneli Ekblom

Bilaga 7

Konservering

Ebba Phillips,
Studio Västsvensk Konservering

Näverfynd
Snöstorp, RAÄ 121

Näverfynd, Snöstorp, RAÄ 121

Ebba Phillips
Studio Västsvensk Konservering
VA2017-00501

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

Näverfynd, Snöstorp, RAÄ121

Konserveringsrapport

Tekniska och administrativa uppgifter

Västarvet pnr:	VA2017-00501
Länsstyrelsens dnr:	431-5946-16
Län:	Halland
Kommun:	Halmstad
Landskap:	Halland
Socken:	Snöstorp
RAÄ nr:	121
Uppdragsgivare:	Kulturmiljö Halland
Projektansvarig:	Ebba Phillips
Datum för rapport:	2017-10-26

Författare Ebba Phillips
Grafisk form och Layout **Västarvet, SVK**
Omslagsbild Foto taget av Ebba Phillips
Fotot visar fynd efter rengöring och torkning

Allt material i denna rapport, såväl text som bild, publiceras under CC BY-ND licens.

Västarvet
Studio Västsvensk Konservering
Gamlestadsvägen 2-4 Hus B2
415 02 Göteborg
Telefon 010-441 43 44
www.vastarvet.se, www.svk.com

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

Innehåll

Tekniska och administrativa uppgifter 2
Inledning 4
Syfte, metod och frågeställningar 4
Tillstånd/kondition 4
Konserveringsåtgärder 5
Råd och anvisningar om förvaring och hantering 5

Konserveringsrapport

Inledning

Under de arkeologiska undersökningarna i Snöstorp 2017 hittades ett fynd som i fält såg ut att kunna vara en näverask. Det lämnades till Studio Västsvensk Konservering (SVK) för röntgen, rengöring och konservering.

Syfte, metod och frågeställningar

Konservering syftar generellt till att föremålen skall kunna förstås, studeras, hanteras och bevaras på bästa sätt.

Den initiala delen av konserveringsprocessen, innebär framtagning av fynden för att bättre förstå dessa, och är i princip en fortsättning av den arkeologiska undersökningen om än i laboratoriemiljö och under mikroskop. Den andra delen innebär olika åtgärder för att fynden ska kunna bevaras så länge och så bra som möjligt.

Tillstånd/kondition

Föremålet var vattendränkt och inbäddat i lera när det kom till SVK.

En röntgenanalys utfördes initialt i syfte att identifiera och dokumentera föremålet. Analysen utfördes med en digital industriell röntgen (CR).[1]

Röntgenanalysen avslöjade ingen tydlig form, utan endast en relativt homogen klump av sammantryckt näver och eventuellt trä. Se bild.

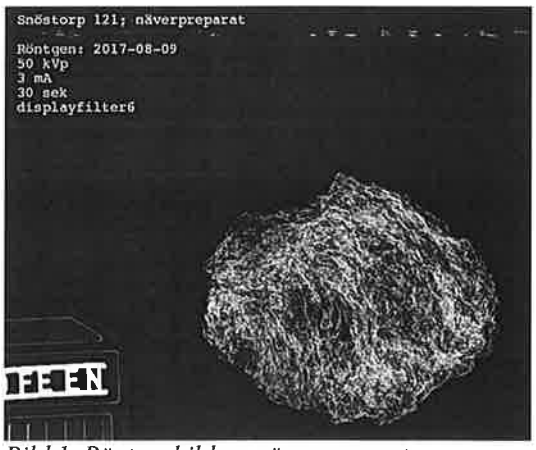

Bild 1. Röntgenbild av näverpreparat.

Efter nedsänkning i vattenbad under 1 dygn samt försiktig rengöring med pensel kunde ytan under leran undersökas. Ingen tydlig struktur kunde ses och näverytan är mycket fragmentarisk. Föremålet är, med största sannolikhet, inte resterna av en näverask och det är oklart om det ens är ett föremål. Flera lager bränt näver skulle kunna få en liknande yta. Materialet påminner även aningen om en vril, men nävret ser ut att ligga i skikt, vilket talar emot detta.

[1] Strålkälla; Sitex CPseries, typ CP160D. Scanner: Carestream Indrustrex HPX-1. Bildplatta: Carestream Industrex Flex XL Blue Digital Imaging Plate 5537.

Konserveringsåtgärder

Efter rengöring kontaktades arkeolog för att diskutera eventuell fortsatt behandling av föremålet. Det beslutades att föremålet endast skulle torkas och packas. Fyndet torkades därför i konserveringsateljén under 3 dygn. Ytan flagade något och ytbehandlades därför efter torkning med en tunn lösning av Klucel[2], löst i vatten.

Föremålet fotograferades och packades i syrafritt förpackningsmaterial för transport och magasinering.

Bild 2 och 3: Näverpreparatet efter torkning.

Råd och anvisningar om förvaring och hantering

Konservering bromsar den naturliga nedbrytningen men kan aldrig avstanna den helt. Var därför noga med att kontrollera föremålens kondition med jämna mellanrum och kontakta en konservator för konsultation eller konservering om föremålen ändrar utseende eller behöver vård.

Hantering av arkeologiska föremål bör alltid ske med handskar för att undvika att skadlig handsvett och smuts hamnar på föremålen, vilket påskyndar nedbrytningen. Handskar fungerar även som skydd mot eventuella hälsoskadliga kemikalier i eller på föremålen. Var försiktig så att inte bomullshandskar fastnar i utstickande delar.

Arkeologiskt näver förvaras vid en konstant temperatur på cirka 18 grader och vid en relativ luftfuktighet (RF) runt 50 %.

[2] Klucel: hydroxipropylcellulosa

Bilaga 8

Vedanatomisk analys

Thomas Bartholin

Wentorf, den 29. januar 2018.

Snöstorp120.121.Kadefors.2018

Ola Kadefors

Kulturmiljö Halland

Bastionsgatan 3

302 43 Halmstad

Schweden

Vedanatomisk analyse af 10 träkulsprover fra boplatsen Snöstorp RAÄ 120 og 121, Snöstorp sn, Halland.

Dnr 2016-337.

Der er järnockra i proverne, hvilket har vanskeliggjort analysen.

Prov 1: PK9939.A1637.

Ca.5 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med fölgende resultat:

3 stk. *Betula sp.,* björk, fra stammer.

2 stk. *Quercus sp.,* ek, fra unge stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.,* björk, med ca. 3 årringe, max. 40 år fra bark.

Prov 2: PK9735.A8812.

< 1 ml kol.
6 stk. = alle, analyseret med fölgende resultat:

6 stk. *Alnus sp.,* al?

C-14-prov: 6 stk. *Alnus sp.,* al? max. 10 år fra bark. STOR NOK TIL DATERING?

Prov 3: PK9967.A1085.

Ca. 5 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med fölgende resultat:

5 stk. *Populus tremula,* asp? fra stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Populus tremula,* asp? med ca. 2 årringe, max. 40 år fra bark.

Prov 4: PK9641.A7930.

< 1ml ml kol.
6 stk. = alle, analyseret med fölgende resultat:

6 stk. *lövträd,* for små til analyse.

C-14-prov: 6 stk. *lövträd,* max. 100 år fra bark. STOR NOK TIL DATERING?

Prov 5: PK10105.A1002.

Ca. 4 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med fölgende resultat:

6 stk. *Alnus sp.,* al?

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.,* al? med ca. 3 årringe. max. 40 år fra bark.

Prov 6: PK10115.A2008.

Ca. 5 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med fölgende resultat:

2 stk. *Alnus sp.,* al, fra stammer.

2 stk. *Betula sp.,* björk, fra stammer.

1 stk. *Fraxinus excelsior,* ask, fra gren.

C-14-prov: 1 stk. *Fraxinus excelsior,* ask, med ca. 5 årringe, max. 10 år fra bark.

Prov 7: PK9074.A7551.

Ca. 5 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

2 stk. *Alnus sp.,* al, fra stammer.

2 stk. *Betula sp.,* björk, fra stammer.

1 stk. *Quercus sp.,* ek, fra stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.,* björk, med ca. 3 årringe, max. 40 år fra bark.

Prov 8: PK10103.A828.

< 1 ml kol.
3 stk. = alle, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *lövträ*.

C-14-prov: 1 stk. *lövträ*, max. 100 år fra bark?

Prov 9: PK8653.A1346.

< 1 ml kol.
5 stk. = alle, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *Alnus sp.,* al, fra stammer.

2 stk. *lövträ.*

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.,* björk, med ca. 3 årringe, max. 40 år fra bark.

Prov 10: PK8644.A301.

Ca. 100 ml kol.
5 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

5 stk. *Alnus sp.,* al, fra stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.,* al, med ca. 3 årringe. max. 40 år fra bark.

C-14-proverne postes separat.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen

Thomas Bartholin,

Am Haidberg 18

D 21 465 Wentorf

0049 40 720 1821

Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 9

^{14}C-analys

Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet

UPPSALA UNIVERSITET

Uppsala 2018-04-16

Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
http://www.tandemlab.uu.se

E-post:
Goran.Possnert@physics.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Snöstorp RAÄ 120 och 121, Halmstads kommun, Halland. (p 1525)

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C-innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ^{13}C‰ V-PDB	^{14}C age BP
Ua-58317	PK9939, A1637	-25,7	2 104 ± 28
Ua-58318	PK9967, A1085	-25,5	2 072 ± 29
Ua-58319	PK9641, A7930	-25,4	140 ± 27
Ua-58320	PK10115, A2008	-25,2	2 072 ± 29
Ua-58321	PK10103, A828	-25[(1)]	3 773 ± 89
Ua-58322	PK8653, A1346	-28,8	1 980 ± 31
Ua-58323	PK8644, A301	-26,6	1 946 ± 31

Provet *PK9074, A7551* var av för dålig kvalité och kunde ej dateras.

[(1)] Schablonvärde (inte tillräckligt material för analys).

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Lars Beckel

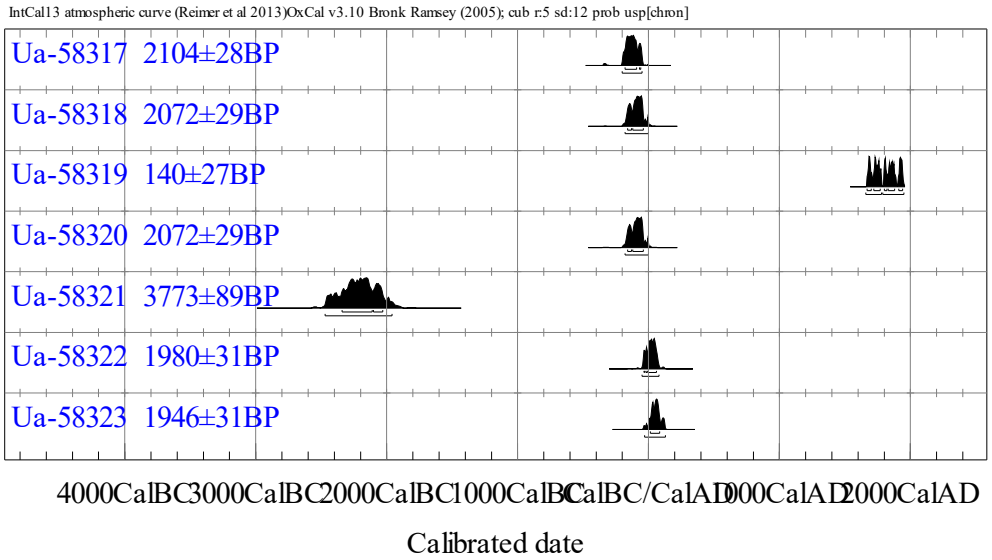
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58317 2104±28BP
Ua-58318 2072±29BP
Ua-58319 140±27BP
Ua-58320 2072±29BP
Ua-58321 3773±89BP
Ua-58322 1980±31BP
Ua-58323 1946±31BP
4000CalBC
3000CalBC
2000CalBC
1000CalBC
CalBC/CalAD
1000CalAD
2000CalAD
Calibrated date

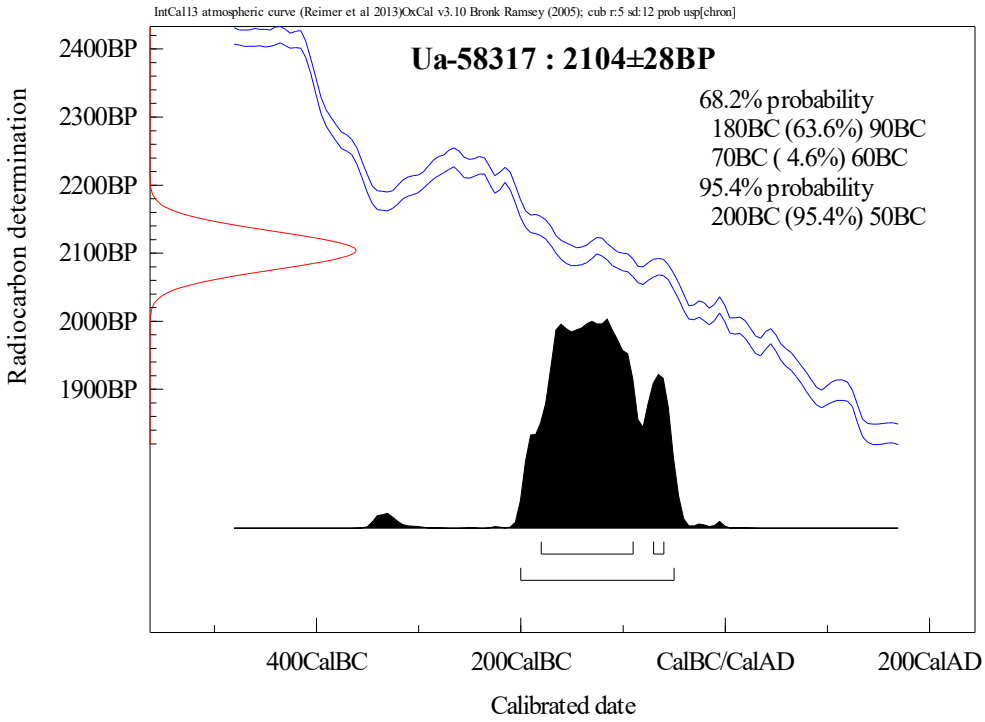
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58317 : 2104±28BP
68.2% probability
180BC (63.6%) 90BC
70BC (4.6%) 60BC
95.4% probability
200BC (95.4%) 50BC
Radiocarbon determination
2400BP
2300BP
2200BP
2100BP
2000BP
1900BP
400CalBC
200CalBC
CalBC/CalAD
200CalAD
Calibrated date

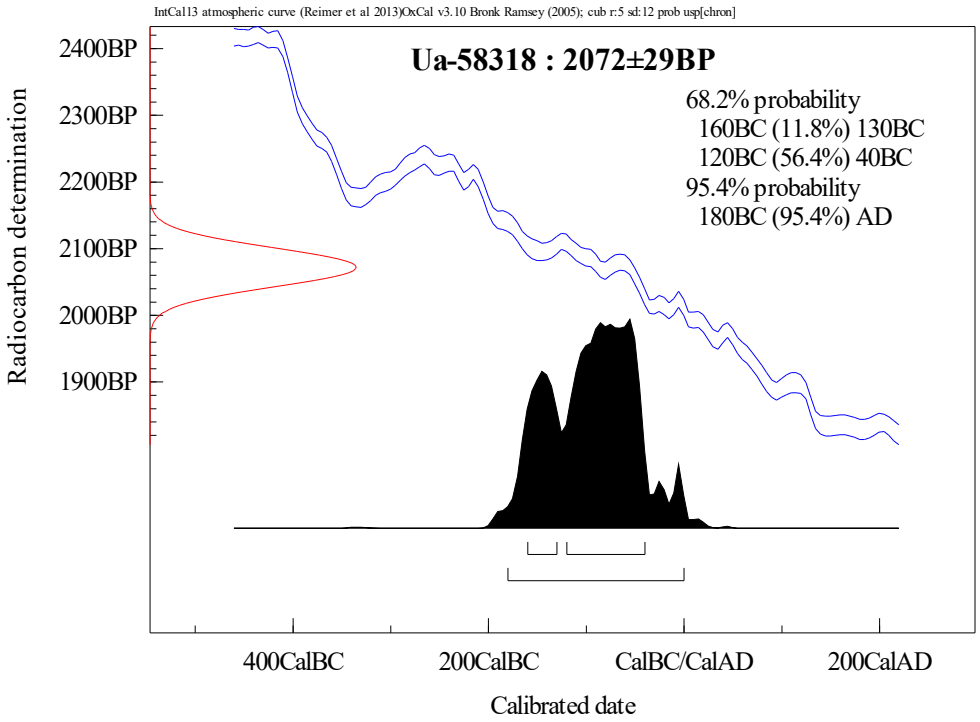
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58318 : 2072±29BP
68.2% probability
160BC (11.8%) 130BC
120BC (56.4%) 40BC
95.4% probability
180BC (95.4%) AD
Radiocarbon determination
2400BP
2300BP
2200BP
2100BP
2000BP
1900BP
400CalBC
200CalBC
CalBC/CalAD
200CalAD
Calibrated date

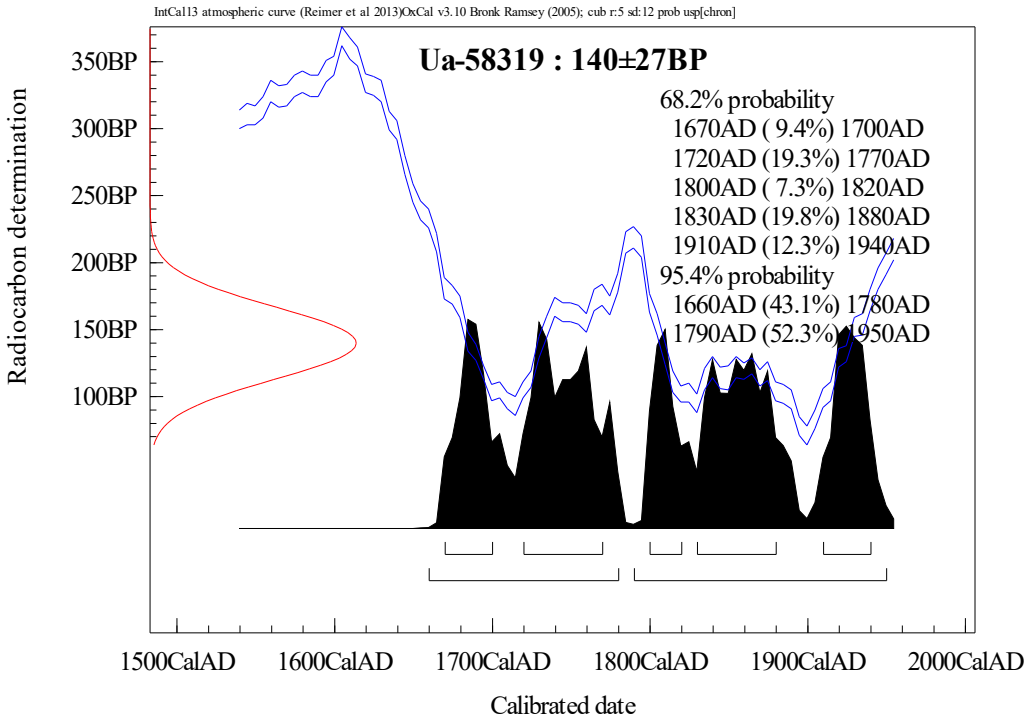
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58319 : 140±27BP
68.2% probability
1670AD (9.4%) 1700AD
1720AD (19.3%) 1770AD
1800AD (7.3%) 1820AD
1830AD (19.8%) 1880AD
1910AD (12.3%) 1940AD
95.4% probability
1660AD (43.1%) 1780AD
1790AD (52.3%) 1950AD
Radiocarbon determination
350BP
300BP
250BP
200BP
150BP
100BP
1500CalAD
1600CalAD
1700CalAD
1800CalAD
1900CalAD
2000CalAD
Calibrated date

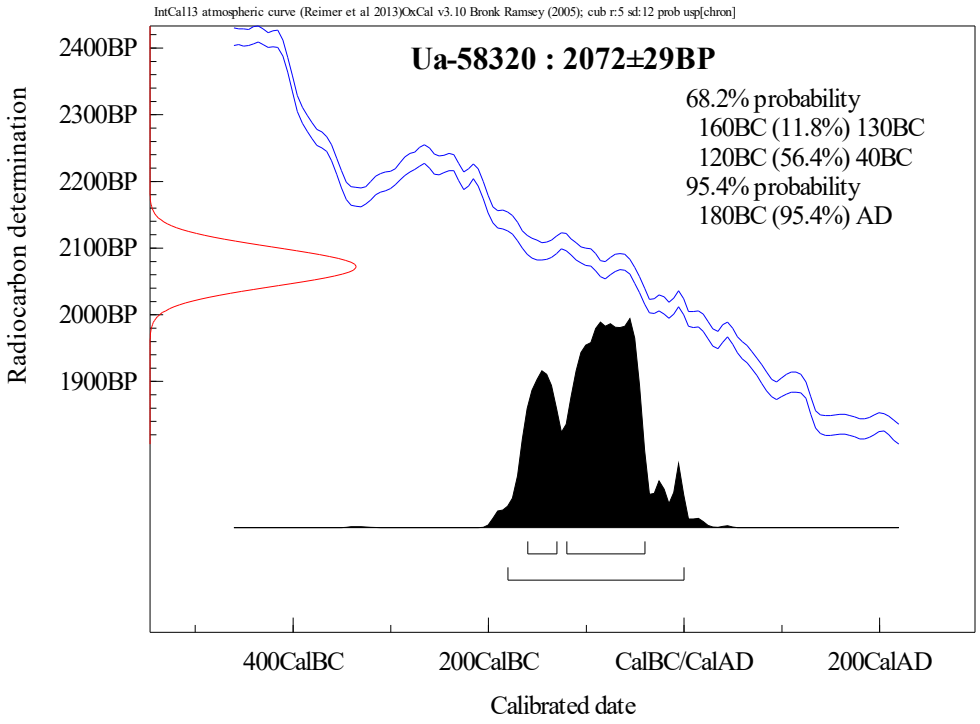
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58320 : 2072±29BP
68.2% probability
160BC (11.8%) 130BC
120BC (56.4%) 40BC
95.4% probability
180BC (95.4%) AD
Radiocarbon determination
2400BP
2300BP
2200BP
2100BP
2000BP
1900BP
400CalBC
200CalBC
CalBC/CalAD
200CalAD
Calibrated date

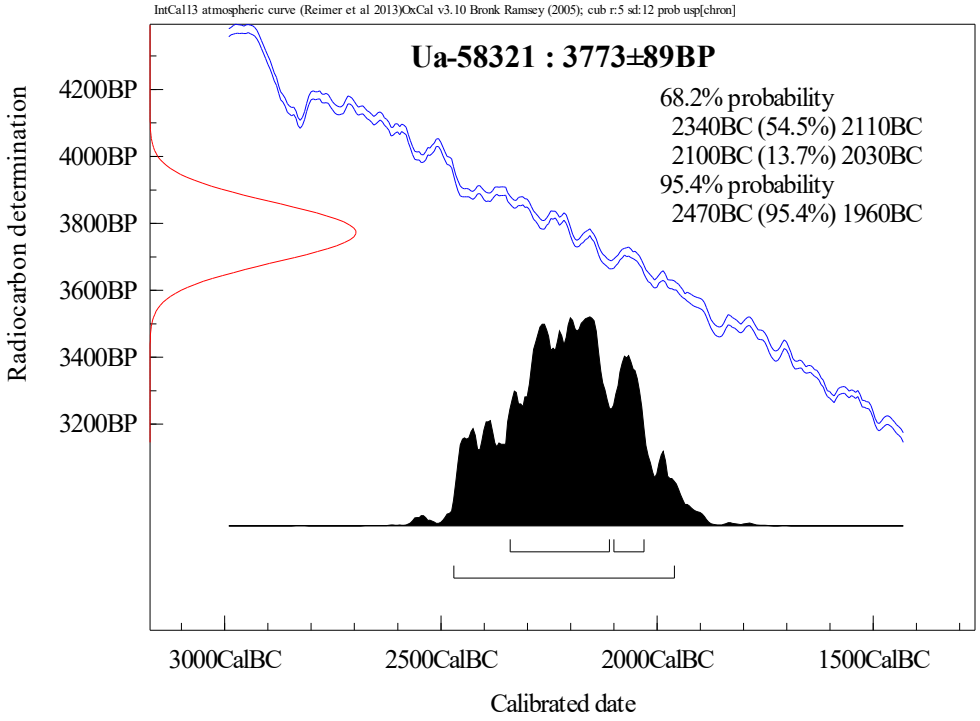
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58321 : 3773±89BP
68.2% probability
2340BC (54.5%) 2110BC
2100BC (13.7%) 2030BC
95.4% probability
2470BC (95.4%) 1960BC
Radiocarbon determination
4200BP
4000BP
3800BP
3600BP
3400BP
3200BP
3000CalBC
2500CalBC
2000CalBC
1500CalBC
Calibrated date

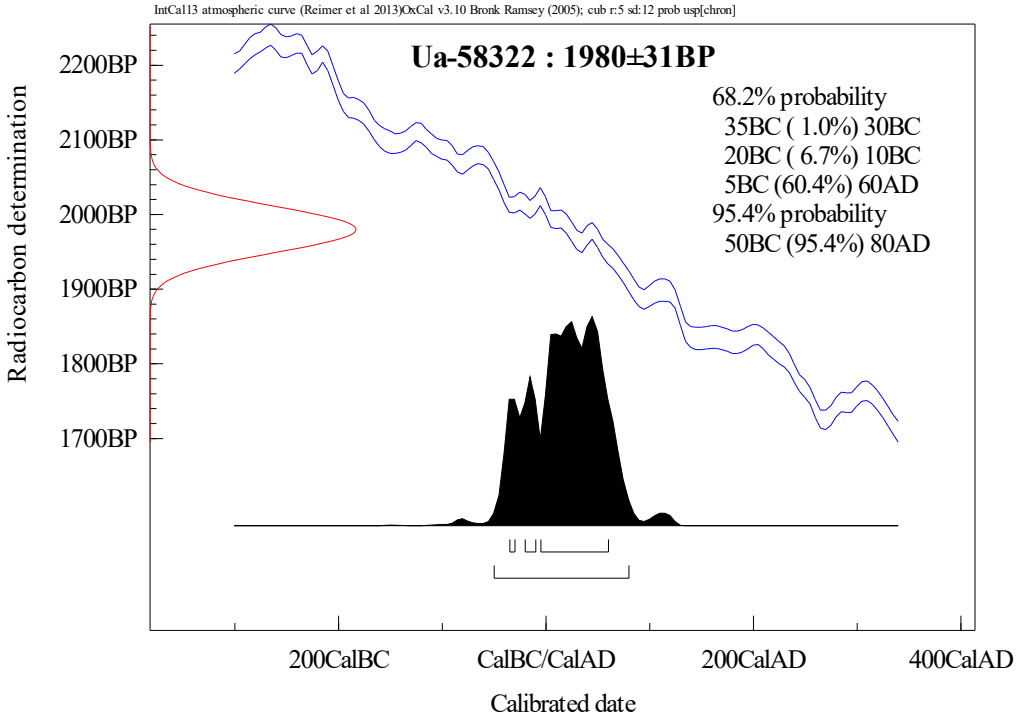
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58322 : 1980±31BP
68.2% probability
35BC (1.0%) 30BC
20BC (6.7%) 10BC
5BC (60.4%) 60AD
95.4% probability
50BC (95.4%) 80AD
Radiocarbon determination
2200BP
2100BP
2000BP
1900BP
1800BP
1700BP
200CalBC
CalBC/CalAD
200CalAD
400CalAD
Calibrated date

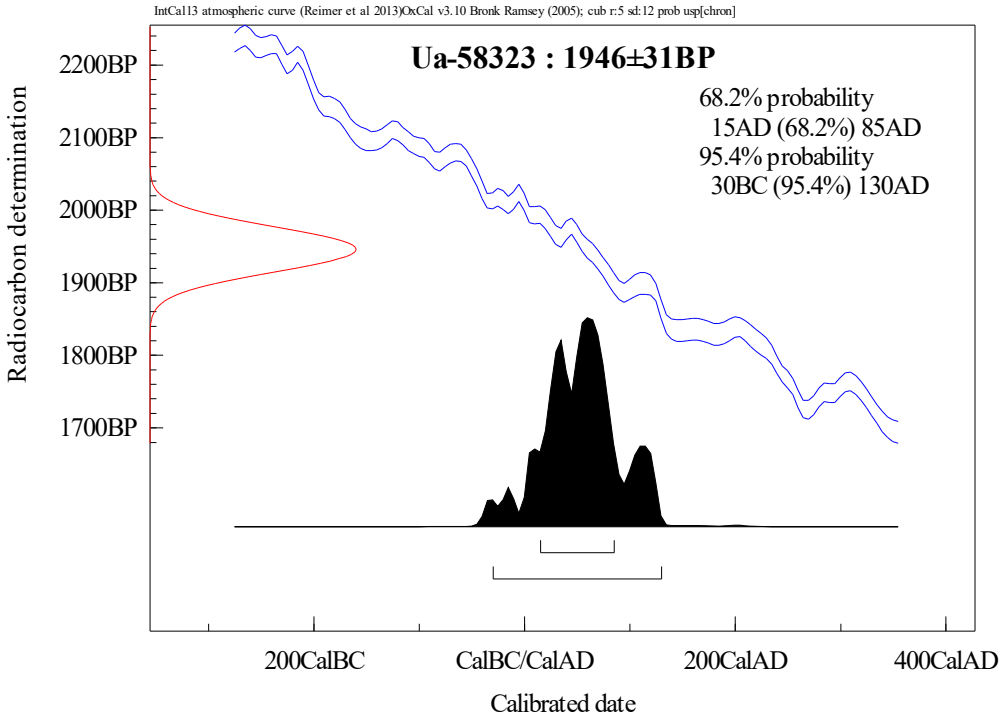
IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]
Ua-58323 : 1946±31BP
68.2% probability
15AD (68.2%) 85AD
95.4% probability
30BC (95.4%) 130AD
Radiocarbon determination
2200BP
2100BP
2000BP
1900BP
1800BP
1700BP
200CalBC
CalBC/CalAD
200CalAD
400CalAD
Calibrated date

Bilaga 10

Ritningar

Skala 1:20

301 (1:20)

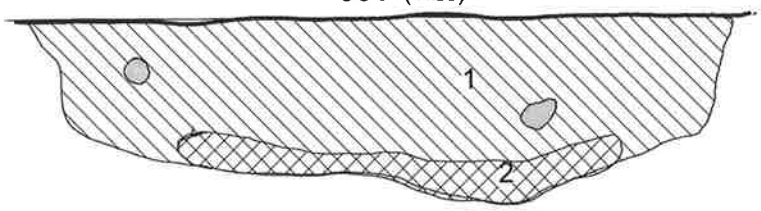

469 (1:20)

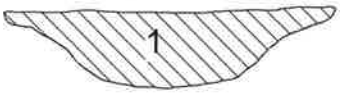

494 (1:20)

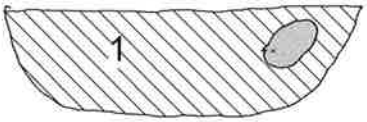

509 (1:20)

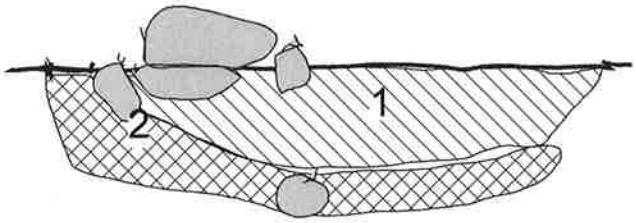

652 O (1:20)

686 O (1:20)

768 O (1:20)

828 O (1:20)

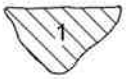

838 O (1:20)

882 O (1:20)

1026 O (1:20)

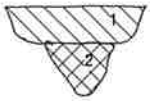

1059 O (1:20)

1085 (1:20)

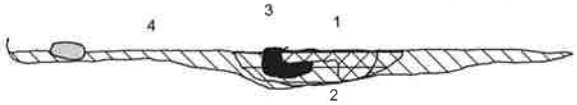

1153 O (1:20)

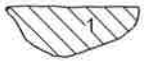

1235 (1:20)

1637 (1:20)

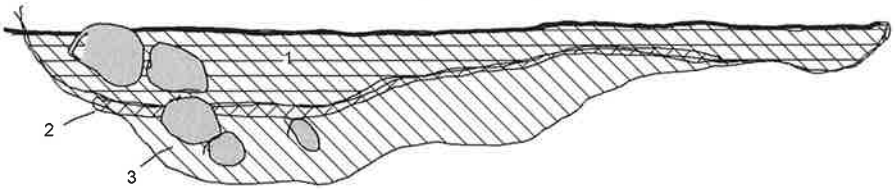

2008 (1:20)

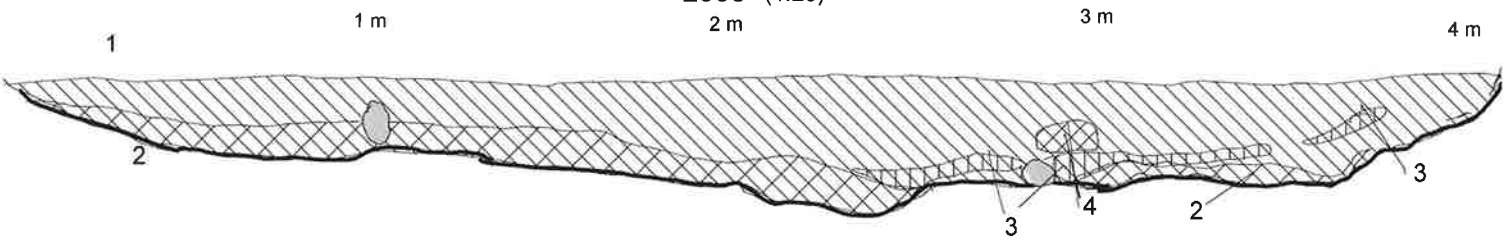

2034 (1:20)
AG2034

1B9070

1B9071

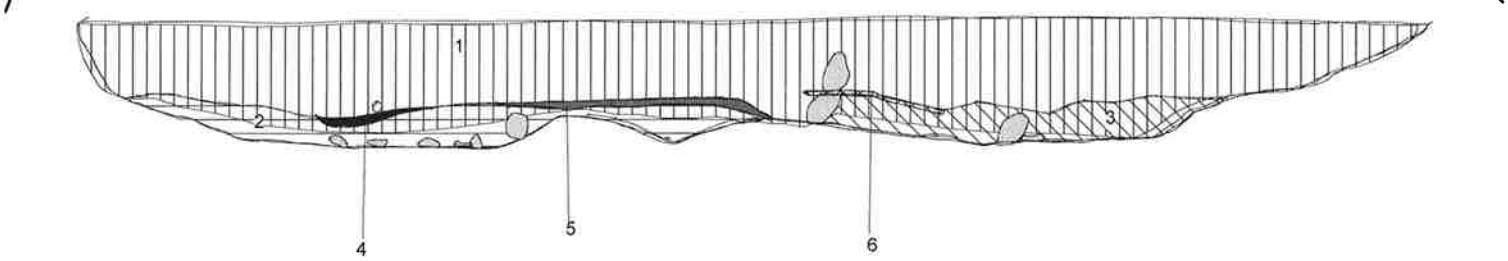

2984 (1:20)

2990 (1:20)

2998 (1:20)

3005 (1:20)

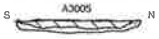

3014 (1:20)

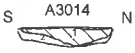

3022 (1:20)

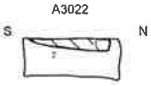

3115 N (1:20)

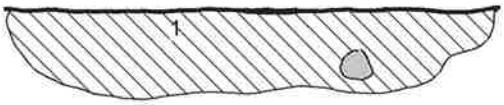

3524 N (1:20)

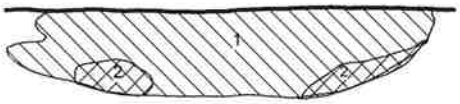

4724 (1:20)

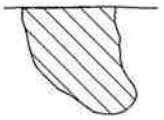

4752 (1:20)

6545 (1:20)

7070 N (1:20)

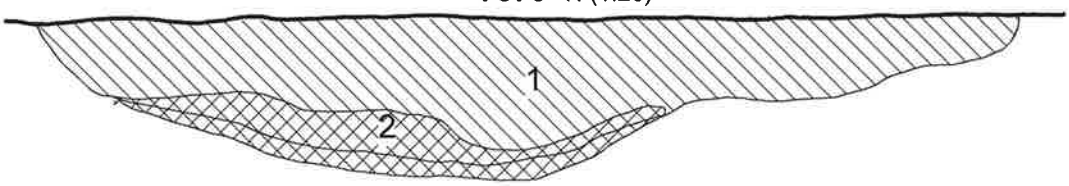

7566 (1:20)

7576 O (1:20)

Sektion 2 = 3C8352

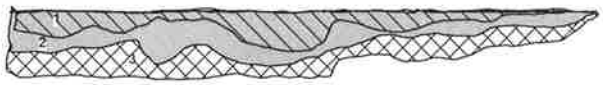

7576 (1:20)

sektion 3, inmätt som 3C10123

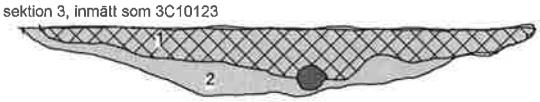

7710, 7860 (1:20)

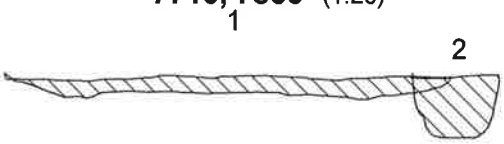

7930 (1:20)

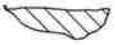

7941 (1:20)

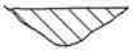

7972 (1:20)

8022 (1:20)

8032 (1:20)

8099 (1:20)

8117 (1:20)

8165 (1:20)

8271 (1:20)

8616 (1:20)

8746 (1:20)

8757 (1:20)

8812 V (1:20)

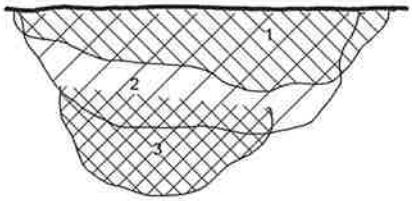

8854 (1:20)

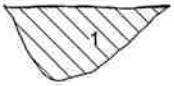

9034 SO (1:20)

9054 SO (1:20)

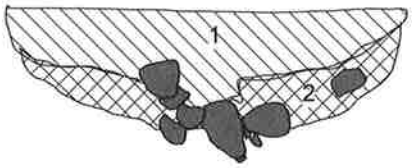

9227 SO (1:20)

9304 O (1:20)

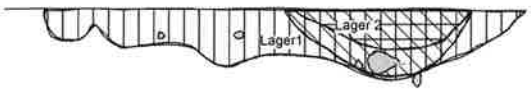

9411 (1:20)

9603 (1:20)

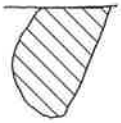

9684 (1:20)

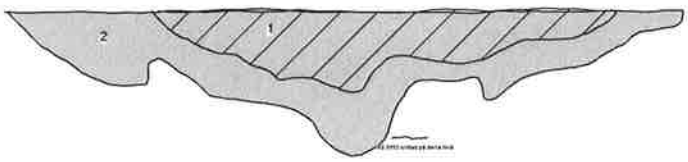

9992 (1:20)

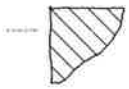

10004 (1:20)

10015 (1:20)

Ritning (1:20)

Ritning (1:20)

Ritning (1:20)

Ritning (1:20)

Bilaga 11

Plan, anläggningar RAÄ 120

Skala 1:300

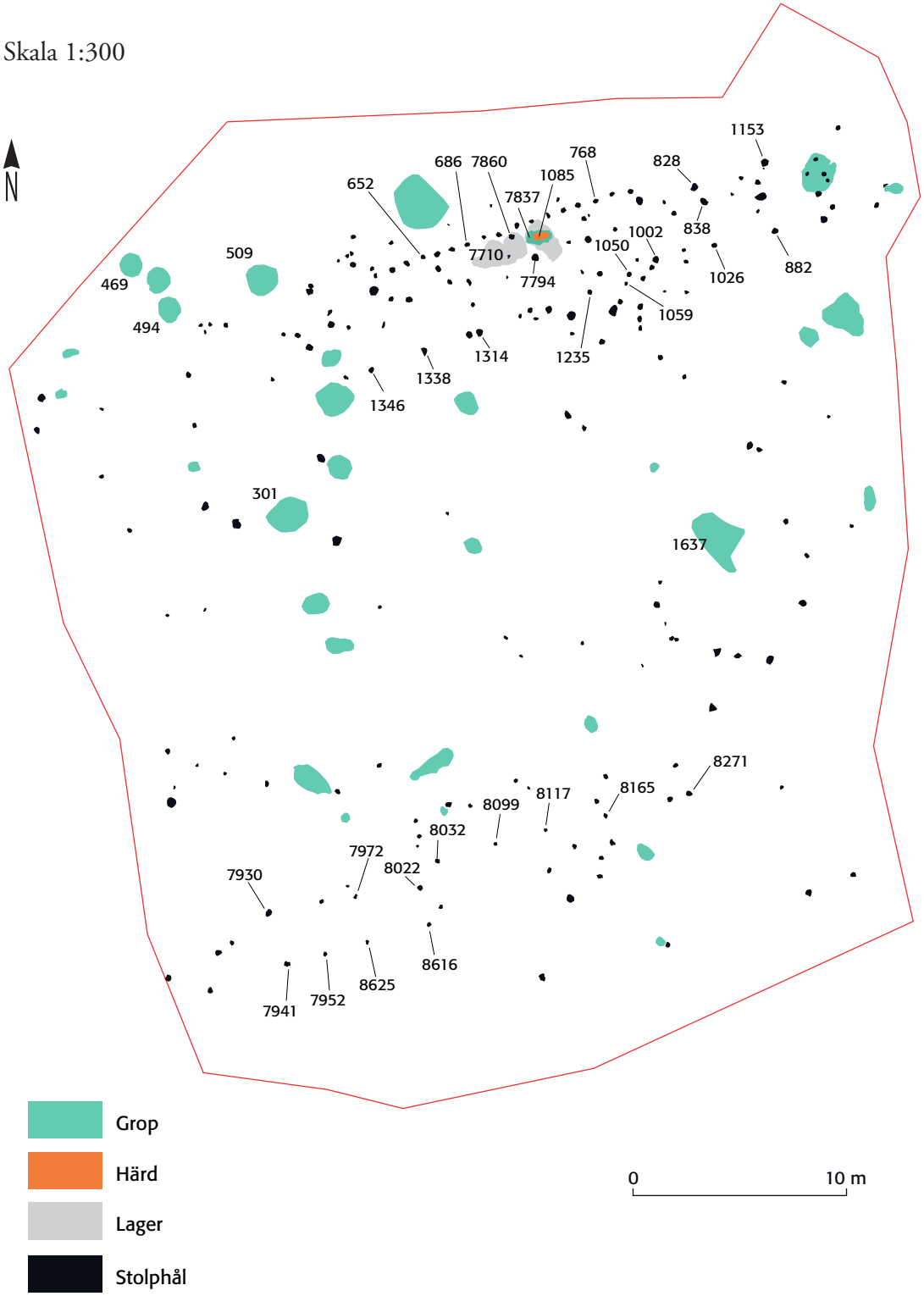

Bilaga 12

Plan, anläggningar RAÄ 121

Skala 1:300

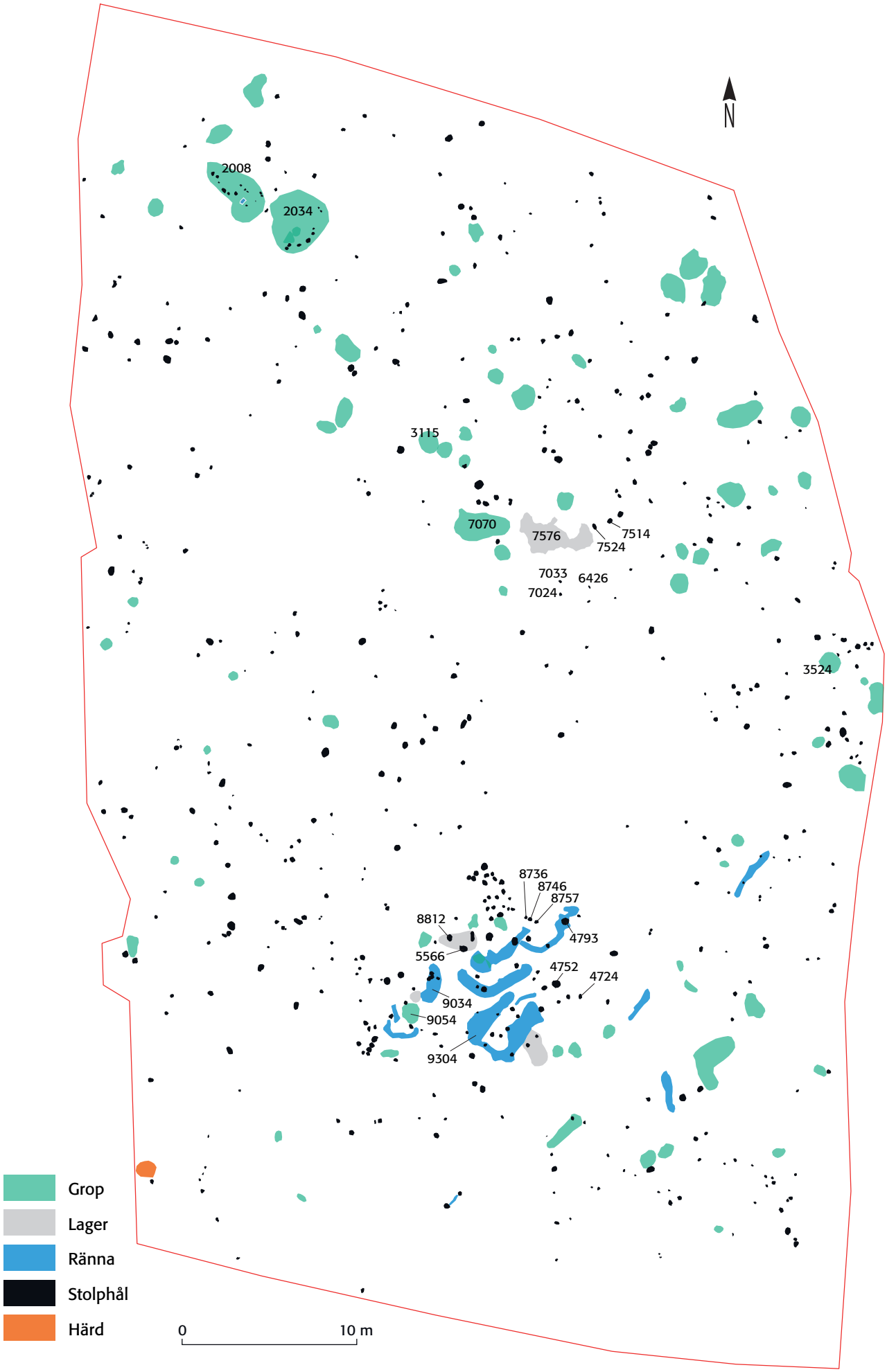
N
2008
2034
3115
7070
7576
7514
7524
7033
6426
7024
3524
8736
8746
8757
8812
4793
5566
4752
4724
9034
9054
9304
Grop
Lager
Ränna
Stolphål
Härd
0
10 m

KULTURMILJÖ HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Hallstad | Tel: 035-10 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se